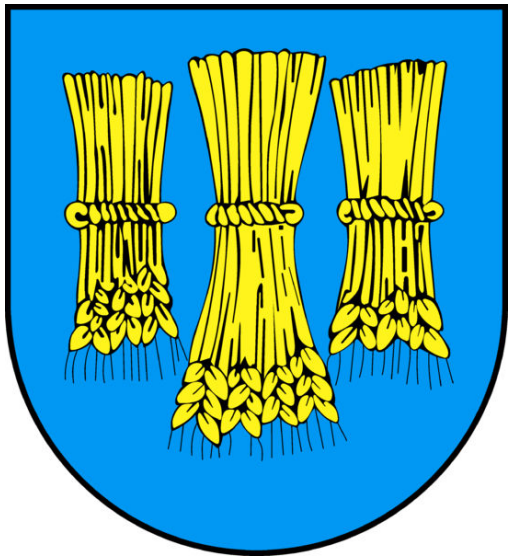
Strategia Rozwoju Gminy Wałcz na lata 2008 - 2015

Szczecin, maj 2008r.

dokument opracowała firma:

ECD Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński

Biuro Poznań
ul. Stefana Batorego 82a/4
60-687 Poznań
tel.: (061) 821 74 02
fax. (061) 642 15 06

Oddział Szczecin
ul. Bohaterów Warszawy 34/35
70-340 Szczecin
tel.: (091) 886 00 05
ew. mobil.: 0 501 017 281

e-mail: biuro@ecd.az.pl
www.ecd.az.pl

SPIS TREŚCI

1. Istota planowania strategicznego 3
2. Diagnoza aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Wałcz 5
2.1. Położenie i warunki demograficzne 5
2.2. Infrastruktura społeczna 13
2.3. Podmioty gospodarcze i rolnictwo 45
2.4. Finanse samorządu 54
2.5. Infrastruktura techniczna 60
3. Analiza SWOT 68
3.1. Założenia metodologiczne 68
3.2. Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego 70
3.2.1. Finanse gminy 71
3.2.2. Infrastruktura i ochrona środowiska 72
3.2.3. Rozwój gospodarczy 73
3.2.4. Sfera społeczna 74
4. Misja i cele strategiczne gminy Wałcz 74
4.1. Hierarchiczny układ Strategii 74
4.2. Wizja i misja Gminy Wałcz 76
4.3. Cele strategiczne gminy Wałcz 77
4.4. Struktura logiczna Strategii Gminy Wałcz na lata 2008 - 2015 92
5. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii 95
6. Wdrażanie i monitorowanie Strategii 105
6.1. Wdrażanie Strategii 105
6.2. Monitoring i ewaluacja Strategii 105
6.3. Promocja programu strategicznego gminy 107

1. Istota planowania strategicznego

Planowanie jest pierwszym i podstawowym etapem zarządzania. W gminie planowanie strategiczne jest procesem, w którym samorząd świadomie przewiduje i kontroluje zmiany sytuacji na danym obszarze, pozostając podmiotem działań podejmowanych w celu rozwoju lokalnej społeczności. Jest to umiejętność reagowania na zmiany otoczenia, a nawet ich wyprzedzanie. W procesie tym, gminę należy postrzegać z jednej strony jako zamkniętą całość z uwzględnieniem jej specyfiki i posiadanych zasobów, z drugiej zaś jako część systemu globalnego. Otoczenie terytorialne i makroekonomiczne ma bowiem stały wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy. Wypracowany w drodze konsensusu społecznego i zaakceptowany przez społeczność lokalną dokument zawierający Strategię Rozwoju Gminy Wałcz na lata 2008 - 2015 danej jednostki jest wyznacznikiem działań dla wszystkich podmiotów zlokalizowanych lub obejmujących swym zasięgiem opisany obszar.

Korzyści płynące z posiadania strategii wynikają obecnie choćby z zasad udzielania dofinansowania ze środków strukturalnych i zadań podejmowanych przez samorządy. Według tych zasad preferowane będą projekty, które są zgodne m.in. ze strategią czy też planem rozwoju lokalnego jednostki samorządu terytorialnego ubiegającej się o dofinansowanie. To tylko jedna i nie najważniejsza z przesłanek, którą należy kierować się, podejmując decyzję o przystąpieniu do opracowania strategii. Dokument ten zawiera wytyczne i stanowi podstawę do sporządzenia innych dokumentów planistycznych, do których opracowania zobowiązana jest gmina, jak choćby studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego. Strategia jest niezwykle przydatna samorządowi w pracy nad ustanawianiem prawa lokalnego, podejmowaniem decyzji związanych z wydatkowaniem środków budżetowych, udzielaniu dotacji jednostkom niepublicznym, powoływaniu instytucji wspierających wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej, wspierania przedsiębiorczości, walki z bezrobociem, etc. Generalnie należy stwierdzić, że strategia jest podstawowym dokumentem, na którym powinna zostać oparta bieżąca praca samorządu i długoterminowe planowanie rozwoju społecznego i gospodarczego gminy.

Planowanie strategiczne jest ważnym narzędziem służącym zbliżeniu mieszkańców, środowisk oraz władz gminnych w celu stworzenia partnerskich inicjatyw mających za zadanie wykreowanie zrównoważonego rozwoju gminy. Dokument określający najważniejsze założenia rozwoju jednostki umożliwia samorządowi gminnemu jak najefektywniejsze wykorzystanie posiadanych środków finansowych, które z uwagi na ograniczenia budżetowe często nie wystarczają na realizację wszystkich zadań.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Należy sobie również zdawać sprawę z istniejącej konieczności ciągłego udoskonalania powstałego programu strategicznego. Strategia nie jest, bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy, musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju gminy. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan zasobów gminy na koniec roku 2007 i stanowi początek nowego, wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki zewnętrzne, ale zawsze powinny być zbieżne z misją gminy, określającą główny kierunek, w jakim ma podążać społeczność lokalna na wybranej ścieżce rozwoju.

Z powyższych powodów także ważne jest, by w opracowywaniu Strategii brała udział możliwie najbardziej reprezentatywna i ciesząca się największym autorytetem i poważaniem grupa przedstawicieli całej gminy. Pozyskanie do procesu planowania strategicznego nie tylko osób bezpośrednio zarządzających gminą, ale włączenie w ten proces szerokiej reprezentacji społeczeństwa, gwarantuje jeżeli nie współdziałanie wszystkich, to w każdym razie wysoki poziom akceptacji dla głównych kierunków, które wytyczy w ten sposób wypracowana Strategia. Ta forma planowania zyskuje sobie coraz większą popularność zarówno za granicą, jak i w naszym kraju. Pozwala ona lepiej zrozumieć różne stanowiska i interesy oraz wskazuje potrzebę osiągania kompromisu w dochodzeniu do założonych celów. Proces taki daje też okazję wyłonienia rzeczywistych liderów życia społeczno-gospodarczego - osób, którym będzie zależało na realizacji konkretnych zadań prorozwojowych.

Formalnie dokument składa się z pięciu części. Pierwsza z nich to diagnoza stanu obecnego gminy Wałcz, w której na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie, Urzędu Gminy w Wałczu, Powiatowego Urzędu Pracy w Wałczu i wielu innych jednostek została zawarta analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w podstawowych obszarach jej funkcjonowania. Diagnoza stanu obecnego służy przede wszystkim wyspecyfikowaniu podstawowych problemów związanych z funkcjonowaniem gminy, wskazaniem w analizie SWOT (w części drugiej opracowania), która jest swoistym podsumowaniem diagnozy, mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń przed nią stojących. W ten sposób opracowana diagnoza stała się podstawą do opracowania części trzeciej i czwartej dokumentu, jakimi są misja i cele strategiczne gminy wraz z jej częścią realizacyjną i monitoringiem, w którym zostały zapisane konkretne plany inwestycyjne. Ich bezpośrednim realizatorem będzie przede wszystkim samorząd gminy. Ostania część Strategii to jej wdrażanie i monitorowanie pokazujące schemat działania samorządu gminnego zarówno w zakresie pozyskiwania środków, jak i proces ich realizacji.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

2. Diagnoza aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Wałcz

2.1. Położenie i warunki demograficzne

Gmina Wałcz to gmina wiejska, położona na południowo-wschodnim krańcu województwa zachodniopomorskiego. Pod względem obszarowym jest to jedna z największych gmin w Polsce – zajmuje powierzchnię 575,3 km^2.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina Wałcz położona jest na Pojezierzu Wałeckim i Równinie Wałeckiej. Na obszarze gminy znajdują się 3 rezerwaty przyrody: Wielki Bytyń, Golcowe Bagno i Glinki. Przez tę drugą, co do wielkości, gminę w Polsce (większa jest tylko gmina Pisz) przepływają dopływy Gwdy: Piława, Dobrzyca i Piławka, które są dostępne dla kajaków, oraz Zdbica przepływająca przez duże jezioro Zdbiczno.

Przez gminę przebiegają także drogi krajowe i międzyregionalne, z których najważniejsze to: Szczecin – Wałcz – Bydgoszcz – Warszawa, Kostrzyn – Gorzów Wlkp. – Wałcz – Starogard Gdański – Gdańsk – Elbląg oraz Kołobrzeg – Wałcz – Poznań – Wrocław (Kraków, Katowice). Wymienione trasy pełnią ważne funkcje w przemieszczaniu się turystów.

Mapa sytuująca położenie miejscowości Wałcz i wsi ją otaczających w powiecie wałeckim:

źródło: opracowanie własne na podstawie http://mapa.szukacz.pl

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Gmina Wałcz jest jedną z pięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu wałeckiego. Do gminy należy trzydzieści jeden sołectw: Chude, Chwiram, Czechyń, Dębołęka, Dobino, Dzikowo, Golce, Gostomia, Górnica, Karsibór, Kłębowiec, Kolno, Kłosowo, Laski Wałeckie, Lubno, Łąki, Ługi Wałeckie, Nakielno, Ostrowiec, Prusinowo, Przybkowo, Rudki, Rutwica, Różewo, Strączno, Szwecja, Świętosław, Wałcz II, Wiesiółka, Witankowo i Zdbice. Wsie wchodzące w skład gminy okalają wieńcem tereny miasta Wałcz. Ponadto od południowego wschodu obszar gminy graniczy z gminą Szydłowo, od południa z gminą Trzcianka, od południowego zachodu z gminą Człopa, od zachodu z gminami Tuczno i Mirosławiec, od północy z gminami Wierzchowo i Czaplinek, a od wschodu z gminą Jastrowie. Siedziba władz gminy znajduje się w mieście Wałcz.

Urząd Gminy w Wałczu.

Gminę Wałcz zamieszkuje 12.631 osób (stan w dniu 31.12.2007 r.), w tym 3.870 kobiet, w wieku 19 – 60 lat tj. 30,64 %. Średnia gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 21,96 osób na 1 km^2. Liczba mieszkańców poszczególnych wsi wchodzących w skład gminy jest zróżnicowana – miejscowości są albo małe albo średnie .

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące liczbę ludności poszczególnych miejscowości wchodzące w skład Gminy Wałcz.

Nazwa miejscowości i liczba mieszkańców w 2007					
Lp.	**Nawa miejscowości**	**Liczba ludności**	**Lp.**	**Nawa miejscowości**	**Liczba ludności**
1.	Boguszyn	97	34.	Dobrzyca Leśna	13
2.	Dębołęka	369	35.	Głowaczewo	10
3.	Dobrzyca	105	36.	Sitowo	72
4.	Górnica	281	37.	Wałcz Drugi	224
5.	Iłowiec	-	38.	Wiesiółka	281
6.	Jarogniewie	34	39.	Witankowo	453
7.	Jeziorko	60	40.	Dobino	442
8.	Kłosowo	128	41.	Popowo	135
9.	Kolno	134	42.	Przybkowo	103
10.	Laski Wałeckie	46	43.	Różewo	902

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

11.	Lipie	9	44.	Dzikowo	385
12.	Rudki	428	45.	Rusinowo	10
13.	Świętosław	74	46.	Smoląg	4
14.	Dobrogoszcz	25	47.	Gostomia	430
15.	Glinki	71	48.	Łąki	123
16.	Karsibór	858	49.	Nagórze	17
17.	Golce	275	50.	Nakielno	318
18.	Lubno	568	51.	Prusinowo Wałeckie	55
19.	Omulno	80	52.	Prusinówko	138
20.	Kołatnik	149	53.	Rutwica	401
21.	Kłębowiec	563	54.	Strączno	785
22.	Piława	34	55.	Chwiram	806
23.	Pluskota	19	56.	Ługi Wałeckie	102
24.	Rudnica	67	57.	Papowo	28
25.	Wałcz Pierwszy	62	58.	Brzezinki	156
26.	Szwecja	887	59.	Czepiec	60
27.	Nowa Szwecja	23	60.	Witankowo Folwark	5
28.	Ostrowiec	498	61.	Leżenia Leśniczówka	7
29.	Zdbice	162	62.	Wrzosowisko	3
30.	Bukowa Góra	1	63.	Zdbice Folwark	4
31.	Chude	193	64.	Witankowo – Kolonia	4
32.	Czapla	56	65.	Czapla – Młyn	6
33.	Czechyń	108			

Źródło: dane z UG Wałcz

Liczba mieszkańców Gminy Wałcz według faktycznego miejsca zamieszkania na dzień 31.12.2007r. wynosiła 12.631 osób. Zmiany liczebności lokalnej społeczności w ostatnich 5 latach przedstawiono w poniższej tabeli.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Liczba mieszkańców	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007
Dzieci w wieku przedszkolnym (0-5)	*930*	*884*	*912*	*908*	*593*
Dzieci w wieku szkolnym (6-12)	*1361*	*1269*	*1240*	*1162*	*1093*
Młodzież (13-18)	*1054*	*1116*	*1046*	*1040*	*1264*
Kobiety (19 – 60)	*3602*	*3639*	*3722*	*3771*	*3870*
Mężczyźni (19 – 65)	*3959*	*3994*	*4071*	*4106*	*4342*
Kobiety w wieku emerytalnym (60 +)	*969*	*964*	*973*	*987*	*991*
Mężczyźni w wieku emerytalnym (65 +)	*493*	*496*	*472*	*463*	*478*
ogółem	12.368	12.362	12.436	12.437	12.631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych i z UG Wałcz

Jak wynika z zestawienia liczba mieszkańców gminy w badanym okresie stale rośnie. Od roku 2003 zanotowano wzrost o 263 osoby, tj. 2,13 %.

Pomimo tego widać wyraźną tendencję spadku ilości osób w poszczególnych latach w grupie dzieci w wieku przedszkolnym (0 - 5) z 930 w 2003 do 593 osób w 2007 oraz szkolnym (6 – 12) z 1361 w roku 2003 do 1093 w roku 2007. Jest to spadek w wysokości 337 osób w wieku przedszkolnym oraz 268 osób w wieku szkolnym. Ta sytuacja spowodowana była powszechnym, zauważalnym niemalże wszędzie zjawiskiem przesuwania wieku zakładania rodziny przez młodych ludzi. Wbrew opiniom na temat masowych wyjazdów osób w wieku produkcyjnym poza granice kraju w gminie Wałcz osób pracujących i czynnych zawodowo przybyło. Dotyczy to zarówno kobiet jak i mężczyzn w przedziale od 19 do 60 (kobiety) i 65 lat (mężczyźni). Skala ta w przeciągu 5 lat zmieniła się na korzyść gminy o wartość 268 kobiet i 383 mężczyzn.

W tabeli widać także systematyczny wzrost ogólnej liczby ludności gminy w wieku poprodukcyjnym. Ludność zamieszkała w gminie wykazuje równowagę płci, chociaż analiza zróżnicowania w poszczególnych grupach wiekowych wykazuje pewną deformację. Uwidacznia się niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego i w wieku rozrodczym. Przewaga kobiet następuje dopiero po 60 roku życia. Niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego ma więc negatywne skutki dla reprodukcji ludności i dla ekonomicznego rozwoju gminy. Następstwem tego stanu są m.in. zmniejszające się: udział i liczba dzieci w wieku przedszkolnym i szkoły podstawowej oraz spadek ilości zawieranych małżeństw.

Stan opisany wyżej ma znaczący wpływ na zmniejszenie przyrostu naturalnego.

Charakterystycznym również zjawiskiem dla gminy są migracje. W ostatnich latach widać nieznaczny odpływ ludności z obszaru gminy. Ujemne saldo migracji spowodowane jest przede wszystkim poszukiwaniem pracy przez młodych mieszkańców, której nie mogą znaleźć na terenie

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

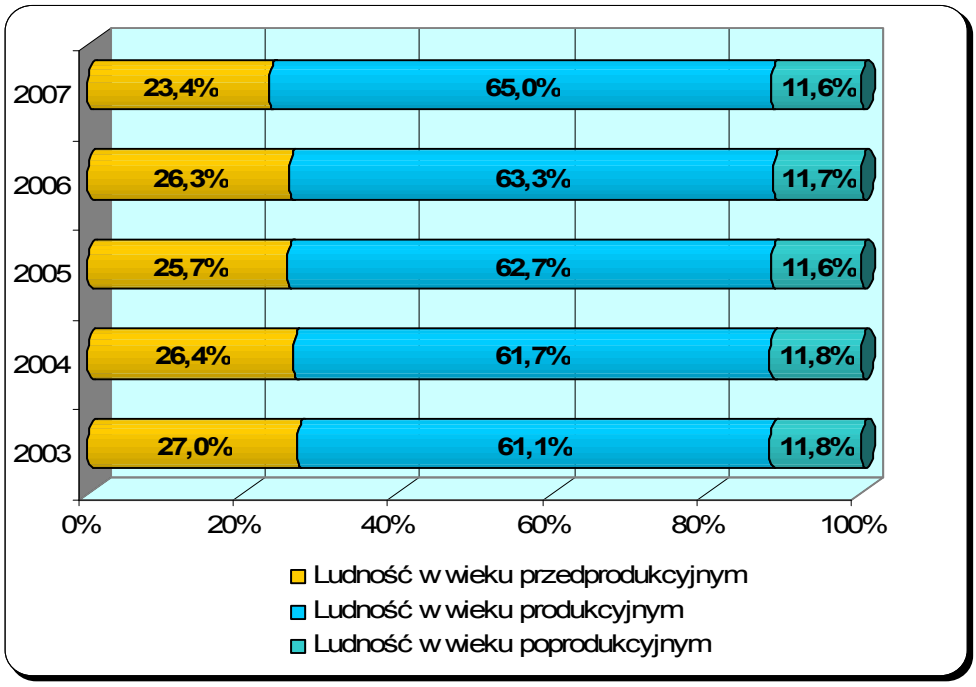
gminy bądź w gminach ościennych. W ostatnim dziesięcioleciu nie zarejestrowano migracji zagranicznych. Poniższa tabela wskazuje podział ludności w omawianych grupach wiekowych na przestrzeni lat 2003 – 2007.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wg płci						
	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem						
ogółem	osoba	12 368	12 362	12 436	12 437	12 631
mężczyźni	osoba	6 161	6 150	6 175	6 156	6 287
kobiety	osoba	6 207	6 212	6 261	6 281	6 344
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	osoba	3 345	3 269	3 198	3 110	2 950
mężczyźni	osoba	1 709	1 660	1 632	1 587	1 467
kobiety	osoba	1 636	1 609	1 566	1 523	1483
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	7 561	7 633	7 793	7 877	8 212
mężczyźni	osoba	3 959	3 994	4 071	4 106	4 342
kobiety	osoba	3 602	3 639	3 722	3 771	3 870
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	1 462	1 460	1 445	1 450	1 469
mężczyźni	osoba	493	496	472	463	478
kobiety	osoba	969	964	973	987	991

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych i z UG Wałcz

W ostatnich 6 latach znacząco spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym w społeczności Gminy Wałcz – stan na grudzień 2007 roku wskazuje, że ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 23,4 % ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2003 wskaźnik ten był o ponad 3 punkty procentowe wyższy (3,6 %). Zwiększył się z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym (z 61,1 % w roku 2003 do 65,0 % w roku 2007), przy niemal niezmienionym udziale osób w wieku poprodukcyjnym (11,8 % w roku 2003 – w roku 2007 – 11,6 %). Jak wynika z powyższych zestawień ludność gminy starzeje się. Utrzymujący się na niskim poziomie przyrost naturalny jak również wyjazdy młodych w celach edukacyjnych są głównymi przyczynami opisywanego zjawiska. Należy zauważyć, że tendencja ta utrzymuje się, a jej powstrzymanie jest celem rozwojowej polityki samorządu. Zjawisko to jest odzwierciedleniem przemian struktury wiekowej w skali kraju i wymaga skoordynowanych działań w wielu dziedzinach życia. Zmiana proporcji między różnymi grupami wiekowymi wpływa znacząco na rynek pracy, bowiem decyduje o liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wzrost jej liczby - przy tendencjach rozwojowych w gospodarce - zwiększa potencjał siły roboczej w gminie, a z drugiej strony – w przypadku słabiej rozwiniętej gospodarki – może powodować wzrost zagrożenia bezrobociem.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl
ECD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Wałczu i danych statystycznych

Na terenie gminy Wałcz stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 12 %. Na dzień 28.02.2008 zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wałczu było 945 osób. Jak widać w poniższej tabeli Gmina Wałcz w porównaniu do innych Gmin Powiatu wałeckiego ma najwyższą stopę bezrobocia. Pomimo tego stan zarejestrowanych bezrobotnych z roku na rok spada. Wpływ na to mogą mieć coraz częstsze wyjazdy ludności do pracy do krajów Unii Europejskiej. Ponadto poważnym problemem jest istnienie bezrobocia niezarejestrowanego, tzw. ukrytego, co związane jest między innymi z posiadaniem gospodarstw rolnych poniżej 2 ha przeliczeniowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, właściciele takich gospodarstw mogą zarejestrować się jako osoby bezrobotne, lecz tego nie robią. Brak pracy na terenie gminy, brak zakładów produkcyjnych oraz możliwości rozwoju powodują przemieszczenie się ludności w celu poszukiwania pracy w innych regionach powiatu i kraju

Ponad połowa bezrobotnych to kobiety (68,9%) tj. 651 osób.

Poniżej przedstawiono informację o bezrobociu w przekroju Miast i Gmin leżących na terenie powiatu wałeckiego na koniec marca 2008r.

Gmina	Liczba bezrobotnych			W tym z prawem do zasiłku			Zamieszkali na wsi		
	ogółem	kobiety	% w strukturze	ogółem	% w strukturze	kobiety	ogółem	% w strukturze	kobiety
1. Człopa	**358**	**239**	**66,8**	**73**	**20,4**	**32**	**222**	**62,0**	**144**
2. Mirosławiec	317	230	72,6	83	26,2	52	270	85,2	190
3. Tuczno	259	148	57,1	57	22,0	27	168	64,9	103

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

4. Wałcz gmina	945	651	68,9	166	17,6	85	945	100	651
5. Wałcz miasto	1167	779	66,8	202	17,3	130	X	X	X
Razem PUP	**3046**	**2047**	**67,2**	**581**	**19,1**	**326**	**1605**	**52,7**	**1088**

Źródło: dane z PUP-u w Wałczu

Bezrobotni wg gmin					
Miasto / Gmina	**Ogółem**		**Zamieszkali na wsi**		**Wskaźnik bezrobocia**
	razem	**kobiety**	**razem**	**kobiety**	
Gmina Wałcz	**945**	**651**	**945**	**651**	**12.0%**
MG Człopa	358	239	222	144	11.2%
MG Mirosławiec	317	230	270	190	8.3%
MG Tuczno	259	148	168	103	8.2%
Miasto Wałcz	1167	779	0	0	6.7%
Powiat Wałecki	**3046**	**2047**	**1605**	**1088**	**8.6%**

Źródło: dane z WUP-u w Szczecinie

Wg danych wojewódzkich na koniec marca 2008r. stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 16,7 %, natomiast stopa bezrobocia dla powiatu wałeckiego jest wyższa o 1 punkt procentowy i wynosi 17,7 %.

Wg powyższych danych statystycznych, na dzień 31.03.2007 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 945 bezrobotnych, w tym 651 kobiet. Jest to niekorzystny skutek przemian strukturalnych w rolnictwie, a także niechęć podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie.

Główne przyczyny bezrobocia to także:

- restrukturyzacja gospodarki,
- regres gospodarczy w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki,
- brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych.

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Głównym problemem bezrobocia jest niewystarczająca ilość miejsc pracy na terenie Gminy i w jej otoczeniu a także praca za minimalną stawkę. Przy obecnym niedoborze ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych, lub nieodpowiednich warunkach płacowych, wiele osób decyduje się na wyjazdy zagraniczne, gdzie często pracuje bez legalnego zatrudnienia, utrzymując zasiłek w kraju.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walka z bezrobociem oraz tworzenie nowych miejsc pracy stają się najważniejszymi celami działania Gminy. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

W Gminie Wałcz liczba pracujących w 2008 r. wzrosła w stosunku do 2003r. o 916 osób, co wynika z analizy spadku bezrobocia na tym obszarze. W ciągu roku 2007 (stan na 31.12.2007) do Powiatowego Urzędu Pracy w Wałczu zostało zgłoszonych 3037 ofert pracy. 151 ofert dotyczyło gminy Wałcz, 834 miasta Wałcz a 2052 powiatu wałeckiego.

Podstawowe prawidłowości w kształtowaniu się liczby pracujących są następujące:

- znaczny wzrost liczby zatrudnionych w rolnictwie, w przemyśle i w budownictwie,
- znaczny spadek liczby pracujących w handlu i usługach i w transporcie,
- niewielki wzrost liczby pracujących w obsłudze nieruchomości i firm,
- niewielki spadek liczby zatrudnionych w edukacji,
- znaczny spadek liczby pracujących w ochronie zdrowia.

Uzasadnione wydaje się twierdzenie, że w najbliższych latach wystąpi zmiana struktury zatrudnienia na korzyść sektorów o charakterze usługowym.

W Gminie, w porównaniu z sąsiednimi gminami jest wysoki udział pracujących w przemyśle oraz znaczący udział pracujących w rolnictwie. Pierwsze zjawisko świadczy o dobrze rozwiniętym przemyśle, przy niewielkim aktualnie poziomie inwestowania. Drugie zaś to wynik istnienia dużych, nowoczesnych gospodarstw rolnych zatrudniających siłę najemną.

Wyraźnie załamał się rynek pracy w handlu i ochronie zdrowia, przy czym pierwsze zjawisko wiąże się z likwidacją wielu małych sklepów i hurtowni zaś drugie - z reformą służby zdrowia w Polsce. Wystąpiło także zjawisko redukcji zatrudnienia w tradycyjnych branżach przemysłu.

Na różnicę między zasobami pracy a wielkością zatrudnienia składają się bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nie rejestrowani bądź pracujący w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie wpływa na spadek bezrobocia. Przypuszczać należy, że szereg podmiotów gospodarczych zawiesza bądź kończy działalność, powodując wzrost bezrobocia, a statystyka nie nadąża z ujawnianiem tego faktu.

Należy zwrócić uwagę, że liczba bezrobotnych na koniec 2007 r. spadła - stopa bezrobocia wynosiła 12,9% i kształtowała się na poziomie nieco niższym od średniej województwa (16,6%). Pomimo tego dość wysokie pozostaje bezrobocie wśród kobiet, które często poświęcają się rodzinie i domowi rezygnując z własnych ambicji i marzeń. W ostatnich latach udział kobiet w strukturze bezrobotnych miał tendencję wzrostu i kształtował się następująco:

- 2003r. – 1034 kobiet bezrobotnych na 1861 osób bezrobotnych ogółem tj. 55,56 %

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

- 2004r. – 1079 kobiet bezrobotnych na 1893 osób bezrobotnych ogółem tj. 57,00 %
- 2005r. – 960 kobiet bezrobotnych na 1646 osób bezrobotnych ogółem tj. 58,32 %
- 2006r. - 843 kobiet bezrobotnych na 1320 osób bezrobotnych ogółem tj. 63,86 %
- 2007r. – 727 kobiet bezrobotnych na 1020 osób bezrobotnych ogółem tj. 71,27 %

Głównym problemem rynku pracy w Gminie jest sprostanie w najbliższym pięcioleciu popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wysoką stopę bezrobocia i wkraczaniem młodych ludzi na rynek pracy. Do tej pory zauważalne jest negatywne zjawisko wyjazdów zagranicznych w poszukiwaniu pracy. Tendencja ta powoduje zmniejszającą się liczbę specjalistów w różnych dziedzinach, których już w chwili obecnej w Polsce i Gminie brakuje. Dlatego też chcąc, aby młodzi ludzie, którzy są przyszłością gminy pozostawali należy stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju własnych inicjatyw, oferowania atrakcyjnych stanowisk za godziwą pensję jak również dostarczenie infrastruktury odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców. Mając dostęp do bazy rekreacyjno – sportowej rodzice nie będą wysyłać swoich dzieci do innych miast i gmin, sami także pozostaną na miejscu ciesząc się z oferowanych przez Gminę warunków. Widząc w gminie tendencję do spadku bezrobocia należy uczynić z tego dodatkowy atut polepszających się warunków życia jej mieszkańców. W takich sytuacjach powszechne staje się inwestowanie posiadanych zasobów pieniężnych. Najlepiej, jeżeli będą to inwestycje w Gminie Wałcz.

Należy zwrócić uwagę, że najlepszym sposobem przeciwdziałania bezrobociu jest wspieranie przedsiębiorczości i prowadzenie polityki prozatrudnieniowej, gdyż aktywność zawodowa warunkuje samowystarczalność rodzin, a tym samym zmniejsza zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

2.2. Infrastruktura społeczna

Edukacja

W Gminie Wałcz istnieje 9 szkół publicznych. Są to:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Gostomi,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Strącznie,
- Zespół Szkół w Różewie (Szkoła Podstawowa i Przedszkole Publiczne)
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Karsiborze,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Witankowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Dębołęce,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Szwecji,
- Publiczne Gimnazjum w Lubnie oraz
- Publiczne Gimnazjum w Chwiramie.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Ogółem do szkół podstawowych, gimnazjum i przedszkoli uczęszcza 1332 uczniów oraz 139 dzieci w wieku 6 lat. Od kilku lat liczba uczniów zmniejsza się co jest spowodowane niżem demograficznym.
Bardzo sprawnie funkcjonuje dowóz dzieci do szkół. Dzieci dojeżdżają kursami zamkniętymi, liniowymi a przewoźnikiem jest wyłaniany co roku podmiot gospodarczy. Do szkoły podstawowej do Karsiboru, Gostomi oraz do gimnazjum w Lubnie i Chwiramie dzieci dojeżdżają autobusem szkolnym finansowanym ze środków budżetu gminy.
Szkoły są doskonale wyposażone w pomoce dydaktyczne. Gimnazja są nowe z wszechstronnymi salami lekcyjnymi i pracowniami przedmiotowymi.

Dzieci w szkołach podstawowych uczą się języka niemieckiego lub języka angielskiego. W gimnazjach zaś języka angielskiego i niemieckiego.

We wszystkich szkołach dzieci jedzą obiady w stołówkach szkolnych. Finansowanie obiadów dla dzieci z rodzin ubogich odbywa się ze środków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W placówkach pracuje wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna, w większości są to nauczyciele mianowani, a także kilkunastu dyplomowanych.
We wszystkich szkołach są pracownie komputerowe z dostępem do Internetu. Szkoły oferują uczniom koła przedmiotowe, zajęcia wyrównawcze, liczne imprezy szkolne, wycieczki, wystawy prac artystycznych Wspólnie z wychowawcami i przy dużym zaangażowaniu rodziców uczniowie przygotowują liczne uroczystości szkolne, sympozja itp.
W szkołach odbywają się gminne konkursy przedmiotowe z zakresu wiedzy ekologiczno - przyrodniczej, pożarniczej, informatycznej, o Unii Europejskiej, oraz pisowni języka polskiego. Nauczyciele przygotowują dzieci również do konkursów powiatowych, rejonowych, wojewódzkich i ogólnopolskich, w których uczniowie uzyskują w nich wysokie wyniki.

W każdej szkole funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna, do której uczęszczają dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Gmina promuje uczniów zdolnych. W tym celu Rada Gminy podjęła uchwałę w sprawie przyznania stypendium jednorazowego uczniom bardzo zdolnym mającym osiągnięcia w konkursach przedmiotowych i innych .

W roku szkolnym 2007/2008 do ***Szkoły Podstawowej w Gostomi*** uczęszczało 102 uczniów (klasy I – VI) pod dydaktyczną opieką 14 nauczycieli zatrudnionych na 11,82 etatach. Dodatkowo w roku szkolnym 2007 / 2008 uczęszcza 11 dzieci w wieku 6 lat nad którymi czuwają 4 osoby na 2,36 etatach. W roku 2007 na funkcjonowanie szkoły przeznaczono kwotę 674.396,35 zł. z tego 38.408,16 na dowóz do szkoły. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt funkcjonowania oszacowano na kwotę 6.611,73 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Szkoła Podstawowa w Gostomi jest po remoncie i częściowej termomodernizacji. Stan techniczny obiektu oceniany jest jako dobry. Remontu wymaga jedynie elewacja budynku. Na terenie szkoły istnieje sala komputerowa, biblioteka multimedialna oraz stołówka. Ponadto funkcjonuje mała sala gimnastyczna.

Kolejna szkoła to ***Szkoła Podstawowa w Strącznie*** do której zakwalifikowano w roku szkolnym 2007/2008 łączną liczbę uczniów – 201 osób. Nad uczniami czuwała kadra nauczycielska (21 osób) zatrudniona na 18,8 etatach. Dodatkowo w roku szkolnym 2007 / 2008 uczęszcza 34 dzieci 6-latków (28 z obszaru Strączna oraz 6 z Chwiramu) pod fachową opieką 3 osób zatrudnionych na 2,09 etatach Koszt funkcjonowania placówki w 2007r. wyniósł 1.419.435,60, z tego 124.524,57 zł. przeznaczono na dowozy a 85.189,76 zł. na dożywianie. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt funkcjonowania oszacowano na kwotę 7.061,87 zł.

Obiekt posiada salę gimnastyczną, stołówkę wraz z kuchnią oraz salę komputerową. Obiekt jest w stanie technicznym dobrym z koniecznością remontu dachu.

Szkoła Podstawowa w Różewie to placówka ze 109 uczniami i nauczycielami zatrudnionymi na 13,015 etatach (24 osoby). Dodatkowo do szkoły uczęszcza 15 dzieci w wieku 6 lat, nad którymi opiekę sprawują 2 osoby zatrudnione na 1,05 etatu. W budynku Szkoły mieści się także Przedszkole Publiczne w którym jest kilkanaścioro dzieci i jeden opiekun zatrudniony na cały etat. W roku 2007 wydatkowo 737.285,64 zł. z czego 34.624,32 zł. stanowiły dowozy. Ogólny koszt edukacji szkolnej w przeliczeniu na jednego ucznia wyniósł 6.764,09 zł.

Szkoła ta jest w stanie technicznym dobrym. Remontu wymaga istniejąca sala gimnastyczna. Na terenie szkoły działa również sala komputerowa, biblioteka multimedialna oraz stołówka.

Do ***Szkoły Podstawowej w Karsiborze*** dojeżdża 176 uczniów przy kadrze zatrudnionej na 16,09 etatach (17 osób). Dodatkowo w roku szkolnym 2007/2008 uczęszczało 41 osób w wieku 6 lat pod opieką 4 osób za 2,36 etatach. Na funkcjonowanie szkoły przeznaczono w roku 2007 kwotę 1.017.556,65 zł. z czego 120.743,58 stanowiły dowozy dzieci. Koszt jednego ucznia wyniósł więc 5.781,57 zł.

Obiekt szkoły jest w stanie zadowalającym wymagającym podjęcia nakładów finansowych. W obiekcie istnieje także mała salka do ćwiczeń, brak jest Sali gimnastycznej. Ponadto istnieje także sala komputerowa oraz biblioteka multimedialna i stołówka.

Szkoła Podstawowa w Witankowie zatrudnionych ma na 10,82 etatach 14 nauczycieli, którzy sprawują opiekę nad 97 uczniami. Do placówki tej uczęszcza również 15 dzieci w wieku 6 lat nad którymi opiekę sprawują 2 osoby na 1,05 etacie. Koszt funkcjonowania szkoły w roku 2007 to kwota 735.064,22 zł. z czego 42.099,68 stanowiły dowozy dzieci. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt wyniósł 7.577,98 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Obiekt szkolny jest w stanie technicznym bardzo dobrym nie wymagającym remontu. Szkoła wyposażona jest w stołówkę, bibliotekę multimedialną oraz salę gimnastyczną.

Szkoła Podstawowa w Dębołęce to placówka szkolna do której w roku 2007/2008 uczęszczało 72 uczniów pod opieką 13 osób na 9,36 etatach. Dodatkowo do szkoły dowożone są dzieci w wieku 6 lat (13 osób), nad którymi opiekę sprawują 2 osoby zatrudnione na 1,05 etatach. W ostatnim roku koszt funkcjonowania placówki wyniósł 615.002,33 zł., w tym 28.756,12 zł. wydatkowano na dowozy. Ogółem na jednego ucznia wydatkowano kwotę 8.541,70 zł. W przedstawionym obiekcie szkolnym istnieje sala gimnastyczna, stołówka oraz sala komputerowa oraz Centrum Kształcenia na odległość na wsiach. Stan techniczny szkoły określany jest jako bardzo dobry niewymagający remontu.

6 placówką nauczania początkowego jest ***Szkoła Podstawowa w Szwecji***. W ostatnim roku uczęszczało do niej 103 uczniów. W szkole zatrudnionych było 13 osób (10,59 etatów) oraz 1 osoba sprawująca opiekę nad dziesięciorgiem dzieci w wieku 6 lat. Ogólny koszt funkcjonowania placówki – stan na 31.12.2007r. wyniósł 690.955,39 zł. (w tym 5.152,63 zł. stanowiły dojazdy). W przeliczeniu na jednego ucznia wydatkowano kwotę 6.708,30 zł.

Do szkoły przynależy sala gimnastyczna wymagająca remontu, stołówka, sala komputerowa oraz biblioteka multimedialna. Ponadto remontu wymaga dach szkoły. Ogólnie stan techniczny określany jest jako dobry.

W chwili obecnej do ***Gimnazjum w Lubnie*** uczęszcza 143 uczniów i ma kadrą zatrudnioną na 13,58 etatach (20 osób). W roku 2007 na funkcjonowanie placówki przeznaczono kwotę 834.496,48 zł (w tym 111.390,39 zł.) co w przeliczeniu na jednego ucznia dało kwotę 5.835,64 zł.

Do obiektu szkolnego przynależy sala gimnastyczna, komputerowa oraz stołówka. W najbliższych latach nie planuje się w obiekcie żadnych remontów.

Kolejna ***Szkoła Gimnazjalna*** funkcjonuje w ***Chwiramie***. W chwili obecnej uczęszcza do niego 329 uczniów nad którymi opiekę sprawuje 31 osób (26,92 etaty). Na dzień 31.12.2007r. na funkcjonowanie szkoły przeznaczono kwotę 1.671.749,27 zł. (w tym 280.022,91 zł na dojazdy i 90.014,42 zł. na funkcjonowanie stołówki). W przeliczeniu na jednego ucznia kwota wydatków kształtowała się na poziomie 5.081,30 zł.

Gimnazjum w Chwiramie posiada salę komputerową, gimnastyczną, stołówkę z kuchnią oraz bibliotekę multimedialną. Planuje się częściowy remont dachu nad stołówką.

Potrzeby inwestycyjne i remontowe oświaty to:

- budowa Sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Karsiborze,
- punkty dostępowe Internetu na terenie wszystkich szkół (Społeczeństwo informacyjne)
- budowa boisk sportowych oraz budowa zapleczy przy boiskach sportowych.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Kultura, kultura fizyczna i sport.

Sfera działalności kulturowej w gminie jest na wysokim, choć niewystarczającym poziomie. W Gminie Wałcz działa 9 bibliotek szkolnych i 2 biblioteki Publiczne obejmujące swoim działanie następujące miejscowości:

Biblioteki szkolne

1. Biblioteka Lubno - korzystających 144 osoby - 4798 woluminów
2. Biblioteka Chwiram - korzystających 332 osoby - 15420 woluminów
3. Biblioteka Dębołęka - korzystających 73 osoby - 5923 woluminów
4. Biblioteka Gostomia - korzystających 102 osoby - 5550 woluminów
5. Biblioteka Karsibór - korzystających 176 osób - 12233 woluminów
6. Biblioteka Strączno - korzystających 203 osoby - 10432 woluminów
7. Biblioteka Witankowo - korzystających 97 osób- 8978 woluminów
8. Biblioteka Szwecja - korzystających 103 osoby- 10387 woluminów
9. Biblioteka Różewo - korzystających 140 osób - 6625 woluminów

Biblioteki Publiczne

1. Rudki - korzystający 70 osoby - 9697 woluminów
2. Różewo - korzystających 202 osoby - 6625 woluminów

Wszystkie biblioteki gromadzą, opracowują, przechowują i udostępniają materiały biblioteczne (książki i inne dokumenty nieksiążkowe). Jest ich w chwili obecnej ok. 69.914 sztuk (biblioteki szkolne) i 16.322 sztuk (biblioteki Publiczne).

Podstawowymi zadaniami bibliotek jest oddziaływanie na rozwój kulturalny społeczeństwa wałeckiego i kształtowanie jego świadomości społecznej, a także przechowywanie i udostępnianie dorobku umysłowego ludzkości, ze szczególnym naciskiem na rozwój kultury regionalnej i lokalnej.

Niemniej poza udostępnianiem książek biblioteka realizuje wiele innych ciekawych form pracy z czytelnikami dorosłymi i z dziećmi w celu rozwijania zainteresowań kulturalnych, poszerzania wiedzy, wsparcia procesów edukacyjnych czy popularyzacji wartościowej literatury. Przykładem są choćby cykliczne spotkania autorskie z twórcami, festiwale nauki, wieczory poezji śpiewanej, konkursy literacko – plastyczne.

Najliczniejszą grupą czytelniczą stanowią dzieci i młodzież ucząca się do 19 roku życia. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe i studenci. W roku

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

2007 z usług biblioteki skorzystało w Gminie 1370 osób w ramach działających Bibliotek szkolnych oraz 272 osoby wypożyczające książki i inne czasopisma w dostępnych Bibliotekach Publicznych.

Oprócz usług związanych z czytelnictwem Biblioteka i jej filie są także organizatorami licznych imprez z zakresu kultury. W ostatnim roku zorganizowane zostały między innymi: wycieczki połączone z prelekcjami, spotkania biblioteczne, spotkania autorskie także i inne

W ramach obszaru kultury działa również na terenie gminy 18 punktów świetlic wiejskich, z tego 4 wynajęte na prowadzenie działalności gospodarczej. Pozostałe są realizatorem i pomysłodawcą większości imprez kulturalnych w mieście i gminie stanowiąc także bazę sportową dla szkół podstawowych (Chwiram).

Podstawowym celem wszystkich jednostek jest organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej, w tym przede wszystkim:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych.

Poniżej przedstawiono zestawienie świetlic wiejskich w poszczególnych miejscowościach ze wskazaniem ich przeznaczenia w chwili obecnej

Lp.	Nazwa miejscowości	Powierzchnia w m^2	Przeznaczenie
1.	Strączno	211,30	Wynajęta – najemca prowadzi sklep oraz bar. W soboty oraz dni wolne organizowane są dyskoteki.
2.	Kolno	80,00	Świetlica otwierana w miarę potrzeb mieszkańców głównie dzieci. Klucze posiada Pani sołtys.
3.	Przybkowo	202,29	Świetlica posiada zaplecze kuchenne oraz WC. Klucze posiada Sołtys i udostępnia je w miarę potrzeb społeczności wiejskiej
4.	Kłębowiec	120,00	Świetlica posiada zaplecze kuchenne oraz WC. W świetlicy organizowanych jest wiele imprez (wesela, dzień dziecka, bale, dyskoteki). Klucze do świetlicy posiada Pani sołtys. Świetlica została wyremontowana w 2006 r. ze środków SPO ROL
5.	Karsibór	200,00	Świetlica wyposażona w zaplecze kuchenne i WC, W świetlicy organizowanych jest szereg imprez (wesela, dożynki itd.). Świetlica została wyremontowana w 2006 r. ze środków SPO ROL.
6.	Golce	120,00	Świetlica posiada zaplecze kuchenne oraz WC. Mieszkańcy wsi organizują w niej wiele imprez. W chwili obecnej prowadzony jest dla mieszkańców wsi Aerobic.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

			Świetlica otwierana jest w miarę potrzeb mieszkańców wsi. Wyposażona jest również w stoły do gry w tenisa z których korzystają młodzi mieszkańcy wsi
7.	Rudki	110,00	Świetlica wyposażona w zaplecze kuchenne oraz WC. W świetlicy organizowane są cyklicznie zajęcia dla dzieci przez osoby przeszkolone na animatorów świetlic wiejskich. Organizowanych jest szereg imprez skierowanych do młodych jak i starszych mieszkańców wsi. W świetlicy prowadzone jest koło gospodyń wiejskich. Świetlica została wyremontowana w 2006 r. ze środków SPO ROL
8.	Dębołęka	180,00	Świetlica jest częściowo zaadoptowana przez szkołę na salę gimnastyczną. Posiada również zaplecze kuchenne oraz WC. Klucze od części świetlicy posiada sołtys wsi oraz przedstawicielka koła gospodyń wiejskich. Świetlica została wyremontowana w 2006 r. ze środków SPO ROL
9.	Laski Wałeckie	65,00	Świetlica jest otwierana w miarę potrzeb mieszkańców wsi. Klucze posiada sołtys wsi.
10.	Świętosław	70,00	Ze świetlicy korzystają w szczególności najmłodsi mieszkańcy wsi. Zajęcia dla nich prowadzi osoba posiadająca ukończony kurs animatora świetlic wiejskich
11.	Witankowo	100,50	Wynajęta – najemca organizuje dyskoteki oraz udostępnia na lokalne imprezy
12.	Chwiram	120,00	Świetlica została przekazana szkole jako sala gimnastyczna oraz pomieszczenia dla klasy 0
13.	Dzikowo	90,00	W świetlicy działa koło gospodyń wiejskich. Klucze posiada przedstawicie KGW oraz sołtys. W świetlicy prowadzone są zajęcia dla najmłodszych mieszkańców wsi. Świetlica została wyremontowana w 2007 r.
14.	Gostomia	140,15	Wynajęta – w chwili obecnej w świetlicy prowadzony jest sklep
15.	Rutwica	80,00	Wynajęta – najemca świetlicy prowadzi bar oraz dyskotekę
16.	Nakielno	72,15	Świetlica wyposażona w zaplecze kuchenne oraz WC. Wynajmowana mieszkańcom wsi na imprezy okolicznościowe.
17.	Wałcz Drugi	brak danych	Świetlica w trackie adaptacji
18.	Dobino	brak danych	Świetlica otwierana w miarę potrzeb mieszkańców wsi. Klucze od świetlicy posiada sołtys

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wałczu

W ramach organizacji sportowych na terenie Gminy działa Gminne Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych w Wałczu. Jest to organizacja w skład której wchodzi 11 ogniw podstawowych skupiających łącznie 391 zawodników (w tym młodzież do lat 18).

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Do zadań Zrzeszenia należy:

- przeprowadzanie rozgrywek piłkarskich – piłki nożnej zgodnie z regulaminem KOZPN w Koszalinie oraz Delegatury Wałeckiej,
- przeprowadzanie konkursów zgodnie z regulaminem zadań zleconych przez Fundację Lider Wałecki,
- przeprowadzanie turniejów sportowych zgodnie z ofertą Ministerstwa Sportu i Turystyki, Departamentu Ekonomiczno – Finansowego w Warszawie,

Na wskazane zadania Zrzeszenie pozyskuje środki finansowe z Gminy, Fundacji Lider Wałecki oraz Ministerstwa Sportu i środków własnych.

Oprócz wskazanego Zrzeszenia przy Szkołach Podstawowych i Gimnazjum działają dodatkowe, ponadprogramowe działalności sportowe prowadzone przez UKS-y. Ich działalność wspiera i umożliwia rozwój młodzieży uzdolnionej sportowo oraz organizuje czas wolny młodzieży.

Obszary, w których realizowane są działania obejmujące kulturę fizyczną, to wychowanie fizyczne, rekreacja i turystyka, rehabilitacja ruchowa oraz sport.

Zaplecze sportowo-rekreacyjne miejscowości tworzy:

- sala gimnastyczna w Szkole Podstawowej w Strącznie,
- sala gimnastyczna w Szkole Podstawowej w Różewie (wymagające remontu),
- mała salka do ćwiczeń w Szkole Podstawowej w Gostomi,
- sala gimnastyczna w Witankowie,
- sala gimnastyczna w Dębołęce,
- sala gimnastyczna w Szwecji,
- sala gimnastyczna w Gimnazjum w Lubnie,
- sala gimnastyczna w Gimnazjum w Chwiramie.

Większość tych obiektów wymaga podjęcia prac remontowych bądź budowy nowych boisk przyszkolnych. Oczekiwania dzisiejszej młodzieży i troska władz gminy o ich rozwój ruchowy nakazują w najbliższej przyszłości rozbudowę i modernizację tego typu obiektów, tak, aby wszyscy zainteresowani mieli do nich dostęp.

Mimo istnienia w Gminie sieci placówek oświatowych, wypełniających zadania z zakresu sportu oraz kilku jednostek i organizacji kultury fizycznej nadal efekty tych działań są niewielkie, bowiem poziom sprawności fizycznej społeczeństwa oceniany jest jako niski.

Przyczyn tego upatrywać należy w niewystarczającej liczbie i ograniczonym dostępie do istniejących obiektów, słabym poziomie kadry szkoleniowej, a także w niskim poziomie świadomości społecznej,

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

której rezultatem jest mały odsetek osób uprawiających sport i rekreację, wreszcie w braku rozwiązań systemowych dotyczących finansowania kultury fizycznej.

Promowanie zdrowego stylu życia i uczestnictwa w kulturze fizycznej jest jednym z ważniejszych zadań Gminy. Dlatego też planuję się rozbudowę bazy, na której opierałby się rozwój kultury fizycznej i sportu. Planowana inwestycja budowy boiska sportowego w Karsiborze będzie doskonałym spełnieniem zamierzeń włodarzy Gminy w tym zakresie. Powstanie kompleksowych obiektów sportowych rozwiąże problemy gminy w tym zakresie, dając mieszkańcom wielu miejscowości dostęp do doskonałych warunków oraz do rozwoju posiadanych umiejętności sportowych.

Turystyka i rekreacja

Unikalne warunki przyrodnicze, walory krajobrazowe, wysoki stopień zalesienia, relatywnie niski stopień uprzemysłowienia tego regionu, a także czystość wód i powietrza stwarzają dogodne warunki dla rozwoju różnorodnych form turystyki w gminie Wałcz. Walory kulturowe oraz bogata lesistość ziemi Wałeckiej są dodatkowym elementem przyciągającym turystów.

Teren Pojezierza Wałeckiego charakteryzuje się stosunkowo małym zróżnicowaniem szaty roślinnej; w drzewostanie dominuje sosna. Gdzieniegdzie, na lepszych glebach rosną świerki, występujące poza granicę swego naturalnego zasięgu. Z gatunków liściastych najczęściej zwarte partie lasów tworzy buk, zwłaszcza nad jeziorami. Inne częściej występujące gatunki to brzoza, dąb, jesion, olsza czarna. Warte wzmianki są liczne zbiorowiska roślin torfowych, w których pojawiają się: żurawina błotna, bagno zwyczajne, modrzewica zwyczajna, kruszczyk błotny, łużanka alpejska, skalnica torfowa i inne.

Fauna tego terenu jest charakterystyczna dla nizinnej części Polski. W wałeckich lasach żyją jelenie, daniele, dziki, sarny, zające, a także lisy, kuny leśne i wiewiórki. Z rzadszych zwierząt spotkać można restytuowane stada żubrów, muflonów i łosi; rozprzestrzeniły się tu także bobry wyprowadzone z hodowli Poznańskiej Akademii Rolniczej.

Bogaty świat ptaków reprezentują łabędzie, jastrzębie, sokoły wędrowne, myszołowy, żurawie, bociany białe i czarne, bażanty i kuropatwy, orły bieliki, puchacze i rybołowy. Osobliwością ornitologiczną są spotykane nad jeziorem Bytyń tracze nurogęsi.

Większość wód Pojezierza Wałeckiego obfituje w różne gatunki ryb, m.in. pstrągi, węgorze, sandacze, szczupaki, karpie, sielawy i trocie. Gady i płazy reprezentowane są m.in. przez żmije, zaskrońce, padalce i żółwie.

Tereny leśne zajmują łącznie około 26,8 tyś. ha tj. około 46,8 % powierzchni gminy. Kompleksy leśne występują w otoczeniu licznych zbiorników wodnych.

Grunty pod wodami zajmują 1725 ha tj. 3 % powierzchni gminy. Są to głównie jeziora rynnowe pochodzenia polodowcowego, długie, wąskie i z reguły głębokie.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Do największych jezior w gminie zalicza się:

	powierzchnia [ha]	głębokość [m]
Wielki Betyń (Bytyń)	747,3	41,0
Zdbiczno	277.0	29,0
Raduń	227.1	25,0
Businowskie Duże	170.2	13,9
Zamkowe	129,5	36,5
Łubianka (Lubno Duże)	99,3	7,1
Krępsko Górne	97,8	20,6

Szczególnie atrakcyjnymi rejonami dla rozwoju funkcji turystycznej są obszary położone w zachodniej i wschodniej części gminy.

Jezioro w Zdbicach

Rejon zachodni stanowi interesujący obszar turystyczny ze względu na ciąg ciekawie położonych jezior od Raduńskiego po położone na zachodniej granicy gminy jezioro Betyń Wielki. Rozciągający się tu zwarty kompleks leśny i rzeka Dobrzyca ograniczają ten obszar od północy. Teren ten z zespołem jezior rynnowych (Raduń - Strączno - Nakielno) w kierunku Bytynia zaliczony jest do I kategorii obszarów wypoczynkowych i krajoznawczych. Jest on predysponowany do pełnienia funkcji wypoczynku pobytowego, turystyki krajoznawczej oraz specjalistycznej (wędkarstwo, żeglarstwo, kajakarstwo itp.).

Rejon Wschodni obejmuje wschodnie i północno - wschodnie obszary gminy z rozległymi kompleksami leśnymi. W skład tego rejonu wchodzi malowniczy zespół jezior Zdbiczno - Dobre oraz dolina rzeki Rurzycy, którą tworzy ciąg jezior rynnowych połączonych krótkimi odcinkami rzeki. Należą do niego jeziora Krępsko Małe - Długie - Trzebieszki - Krępsko Górne i Średnie oraz jezioro Dąb. Z uwagi na urozmaiconą rzeźbę terenu, dużą liczbę jezior oraz bogactwo lasów, a także sąsiedztwo przebiegu

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Wału Pomorskiego, teren ten stanowi I stopień atrakcyjności turystycznej. Dodatkową atrakcją turystyczną jest samo miasto Wałcz wraz z dwoma jeziorami: Raduń i Zamkowe. Nad jeziorem Raduń mieści się Centralny Ośrodek Sportu będący miejscem przygotowań polskich olimpijczyków w dyscyplinach sportów wodnych.

Na terenie Gminy znajdują się trzy rezerwaty przyrody: rezerwat Wielki Bytyń o powierzchni 1827 ha, rezerwat Golcowe Bagno o powierzchni 124,00 ha, rezerwat leśny Glinki o powierzchni 15,7 ha oraz pomniki przyrody, w tym dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, buki pospolite oraz głazy narzutowe.

Do niewątpliwych atrakcji przyrodniczych należy rzadka i bogata roślinność, szczególnie wodna. Na obszarze rezerwatu Wielki Bytyń występuje objęta ochroną rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, grzybień biały, grążel żółty. Osobliwościami są bardzo rzadka, reliktowa wełnianeczka alpejska oraz wyjątkowo rzadkie mchy (w tym gatunek górski).

Natomiast rezerwat Golcowe Bagno stanowi przykład dynamicznie rozwijającego się torfowiska, z doskonale zachowanym do dziś procesem torfotwórczym. Przedmiotem ochrony jest naturalna roślinność torfotwórcza, macierzysta dla genezy i akumulacji rzadkich w kraju torfów mszawnych typu przejściowego (mszawo - bagnicowego, mszawo - turzycowego) i typu wysokiego. Torfowisko ma charakter płaskiego trzęsawiska uginającego się i kołyszącego przy stąpaniu.

Ze względu na rozległość, mszar tutejszy reprezentuje bodaj na największy, zachowany tego typu obiekt na Pomorzu (1,5 km długości). Relief trzęsawiska zbudowanego z nabierca torfowców urozmaicają formy kępowe i dolinkowe mszaków, skarlałe sosenki oraz oczka wodne zwane tobołkami torfowymi.

Flora rezerwatu składa się z wybitnie wyspecjalizowanych gatunków roślin; ilościowo jest uboga, ale jako całość reprezentuje unikatową, zanikającą grupę roślin w skali kraju i Europy. Na szczególną uwagę zasługuje grupa mchów torfowców, których żyje tu 14 gatunków, a wśród nich gatunki bardzo rzadkie. Duże wrażenie wywołuje występująca obficie, bardzo rzadka bagnica błotna. Spośród roślin chronionych bytują w rezerwacie rosiczka okrągłolistna i widłak goździsty.

Ostatni z rezerwatów to rezerwat Glinki gdzie ochronie częściowej podlega także fragment lasu liściastego położonego w sąsiedztwie rozległych borów sosnowych. Na niewielkiej powierzchni występuje kilka charakterystycznych zespołów: buczyna, grąd i łęg wiązany. Ponad 160-letnie buki i dęby o grubych pniach (500 cm obwodu) przekraczają wysokość 30 m. W bogatym runie buczyny występuje żankiel zwyczajny, czernieć gronkowy, zerwa kłosowa, marzanka wonna, wierzbownica górska, a wśród krzewów porzeczka alpejska i bez koralowy. Graby w grądzie z gwiazdnicą wielkokwiatową osiągają nieprzeciętne grubości pni (niektóre osiągają nawet 260 cm obwodu). W rezerwacie występują także rośliny chronione m.in. wawrzynek wilczełyko i lilia złotogłów.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

ECD

Bazę wypoczynkową na terenie gminy zapewnia m.in. Ośrodek Wczasowy posiadający swoją bazę nad jeziorem w Zdbicach, Ośrodek Caritas w Ostrowcu oraz Leśny Dwór w Iłowcu. Ośrodki te położone są nad brzegiem jezior, wśród lasów. Oferują one wczasowiczom możliwość całodziennego wyżywienia, korzystania z placu zabaw dla dzieci, wypożyczenia sprzętu wodnego oraz całosezonowego wędkowania i grzybobrania. Bazę stanowią pokoje wyposażone w węzeł sanitarny, a także pole namiotowe z sanitariatami. Dzięki urozmaiconej ofercie i ich rozwiniętej infrastrukturze zapewniana jest zarówno możliwość przyjazdu weekendowego jak i rodzinnego wypoczynku długoterminowego.

W gminie na szeroką skalę rozwija się turystyka wiejska i agroturystyka. Coraz bogatszy jest wachlarz oferowanych usług turystycznych i coraz wyższy standard ich realizowania. Aby rozwijać turystykę, niezbędne jest jednak dalsze inwestowanie w istniejącą bazę turystyczną, w celu podwyższenia jej standardu i ilości miejsc noclegowych (w tym dla klientów zagranicznych). Ponadto niezwykle ważnym elementem jest, aby powstała infrastruktura turystyczna obsługująca turystów przez cały rok, bez względu na warunki atmosferyczne.

Baza noclegowa ma przeważnie charakter prywatnych kwater, domków kempingowych i pól namiotowych. Dla grup zorganizowanych usługi kwaterunkowe świadczą także placówki szkolne.

Poniżej przedstawiono zestawienie bazy turystycznej w Gminie Wałcz:

Lp.	Baza turystyczna gminy	ilość miejsc noclegowych	kontakt
1.	Ośrodek Wczasowy – Przedsiębiorstwo PKS w Wałczu	48 miejsc noclegowych zlokalizowanych w Zdbicach	067 258 32 71
2.	Ośrodek Caritas w Ostrowcu	36 miejsc noclegowych	brak danych
3.	Leśny Dwór w Iłowcu	36 miejsc noclegowych	brak danych
4.	Pensjonat nad Piławą w Głowaczowie	10 miejsc noclegowych	brak danych
5.	Kwatery prywatne – wynajem pokoi, Zdbice 13	pokoje 17 miejsc noclegowych	brak danych
6.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Wałcz, Jezioro Dobro	1 stanowisko sezonowe	tel. 067 250 08 94
7.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Wałcz, Jezioro Golce	2 stanowiska sezonowe	tel. 067 250 08 94
8.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Wałcz, Golce Półwysep	9 stanowisk sezonowych	tel. 067 250 08 94
9.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Wałcz, Przesmyk Śmierci	1 stanowisko sezonowe	tel. 067 250 08 94
10.	Miejsce biwakowania,	10 miejsc sezonowych	tel. 067 258 16 79

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl
ECD

	Nadleśnictwo Płytnica, Jezioro Tarnowskie		
11.	Miejsce biwakowania, Nadleśnictwo Płytnica, Jezioro Sitowo w Ostrowcu	25 miejsc sezonowych	tel. 067 258 16 79
12.	Miejsce biwakowania, Nadleśnictwo Płytnica, Jezioro Łabędzie w Ostrowcu	20 miejsc sezonowych	tel. 067 258 16 79
13.	Miejsce biwakowania, Nadleśnictwo Płytnica, Jezioro Łubianka, Leśnictwo Maliny	10 miejsc sezonowych	tel. 067 258 16 79
14.	Miejsce biwakowania, Nadleśnictwo Tuczno, Jezioro Dzikowo w Strącznie	20 miejsc sezonowych	tel. 067 259 31 47
15.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Płytnica, Harcówka, Jezioro Łubianka, Leśnictwo Maliny	60 miejsc noclegowych	tel. 067 258 16 79
16.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Płytnica, Wszosy, Jezioro Krępsko, Leśnictwo Głowaczewo	60 miejsc noclegowych	tel. 067 258 16 79
17.	Pole namiotowe, Nadleśnictwo Płytnica, Harcówka, Jezioro Zdbice, Leśnictwo Piława	10 miejsc noclegowych	tel. 067 258 16 79
18.	Kemping Gminny, Urząd Gminy Wałcz, ul. Dąbrowskiego 8, Dzierżawca – Wojciech Sprada, Intertrade Poznań	w trakcie rejestracji	tel. 067 258 02 41
19.	Ośrodek Żeglarski w Nakielnie, Urząd Gminy Wałcz – dzierżawca – Armatorski Klub Żeglarski w Nakielnie z s. w Wałczu	w trakcie rejestracji – 60 miejsc noclegowych	tel. 067 258 02 41
20.	Pensjonat Lipie Althof, jezioro Lipie	5 pokoi	brak danych
21.	**Razem miejsc noclegowych w gminie jest 390 w tym:** **- camping (pokoje) – 162 miejsca** **- miejsca biwakowe – 85 miejsc** **- pola namiotowe – 143 miejsca**		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wałczu

Korzystając ze sprzyjających warunków przyrodniczo – krajobrazowo - kulturowych, gmina powinna postawić na zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej (ukierunkowanej głównie na wypoczynek letniskowy), w celu pełnego wykorzystania swojego potencjału turystycznego.

Obok bazy noclegowej i gastronomicznej do infrastruktury turystycznej należą wytyczone szlaki turystyczne, przystanie wodne oraz plaże i zagospodarowane tereny leśne nad jeziorami, a przede

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

wszystkim bogata baza sprzętu pływającego i rekreacyjnego. Popularnością cieszą się także naturalne ścieżki piesze i rowerowe. Na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy wpłynąć może wzbogacenie ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej: rozbudowa kąpielisk, przystani żeglarskich oraz terenów piknikowych.

Przez teren gminy przechodzi kilka szlaków turystycznych, zarówno pieszych, rowerowych jak i wodnych. Ich długość wynosi obecnie kilkadziesiąt kilometrów.

Bardzo ważnym elementem turystycznym przebiegającym przez teren gminy są umocnienia i liczne żelazobetonowe schrony będące pozostałością po II wojnie światowej. Wybudowane przez Niemców w latach 1934-35. Wał Pomorski stanowił jeden z elementów wschodniego systemu umocnień niemieckich przełamywanych przez I Armię Wojska Polskiego w operacji berlińskiej.

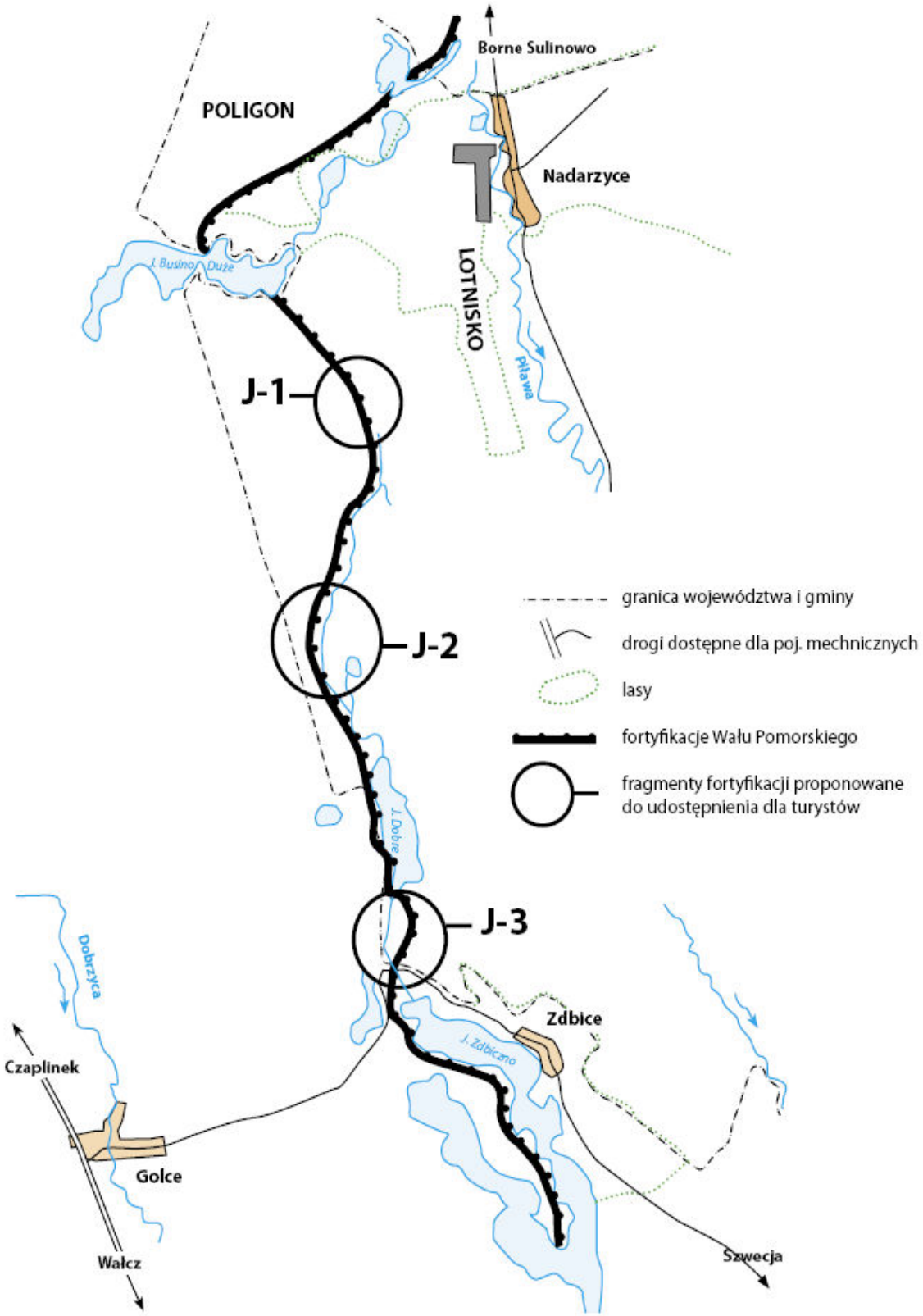
Cała trasa, zgodnie z publikacją „Fortyfikacje Wału Pomorskiego" wydaną ze środków Fundacji „Lider Wałecki" wskazuje iż przebiega ona trasami turystycznymi oznaczonymi symbolami: J1, J2, J3 oraz W1, W3 i W8.

Trasa J1 – „Jezioro Businowskie Duże" to piaszczysty i lekko pofałdowany, zalesiony teren, położony na południe od Nadarzyc, pomiędzy płd.-wsch. skrajem Jez. Businowskie D. a źródłami strumienia Zdrój. Na przejście pieszo trasy łącznikowej potrzeba około 1 godz. Przemarsz trasą zwiedzania zajmuje około 22 min. Wraz z pokonaniem drogi powrotnej, wędrówka zabierze około 2,5 godz. Dodając czas potrzebny na oglądanie urządzeń fortyfikacyjnych i na odpoczynek, na obejrzenie odcinka należy poświęcić kilka godzin. Trasa łącznikowa i większa część szlaku zwiedzania prowadzą dobrymi drogami leśnymi po płaskim terenie, zatem nie są męczące. Dojścia do schronów nie są specjalnie utrudnione, a jedynie nieco wysiłku potrzeba na przejście wzdłuż rowu ppanc. Zatem szlak należy do kategorii łatwych. Z powodu długiej trasy łącznikowej, szlak nie nadaje się dla dzieci oraz dla zbyt licznych grup.

Trasa J2 – „Na Północ od jez. Dobre" to piaszczysty i lekko pofałdowany, zalesiony teren ciągnący się wzdłuż strumienia Zdrój, w okolicy jego ujścia do Jez. Dobre. Domarsz odcinkiem łącznikowym i przemarsz szlakiem zajmuje co najmniej 140 min. (do 2,5 godz.). Biorąc pod uwagę czas potrzebny na obejrzenie urządzeń fortyfikacyjnych, podziwianie krajobrazów i na odpoczynek, na trasę należy poświęcić minimum pół dnia. Ze względu na obecny brak kładek na przeprawach przez strumienie, trasa na pewnych fragmentach nie jest łatwa do pokonania i należy ją zaliczyć do kategorii trudnych. Z jej zaliczeniem nie będą mieli kłopotów przeciętnie sprawni fizycznie dorośli i młodzież. Trasa nie nadaje się dla dużych grup ludzi, z uwagi na długie przemarsze i wąskie przejścia na ciągach komunikacyjnych.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Przebieg trasy turystycznej J1, J2 i J3

źródło: Publikacja „Fortyfikacje Wału Pomorskiego”

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Trasa J3 – „Przesmyk Morzyca” to teren piaszczysty i pofałdowany, na skraju kompleksu leśnego, położony po obu stronach szosy Zdbice-Golce, w rejonie gdzie przecina przesmyk między jeziorami Zdbiczno i Dobre. Przejście pieszo trasą łącznikową trwa około 7,5 min. Na pokonanie całej trasy zwiedzania potrzeba około 45 min. Łącznie przemarsze zajmują 1 godz. Uwzględniając czas potrzebny na oglądanie urządzeń fortyfikacyjnych i na odpoczynek, pokonanie szlaku wymaga poświęcania kilku godzin.

Trasa łącznikowa i szlak zwiedzania wiodą drogami i ścieżkami o dobrej nawierzchni. Odcinki dojścia od dróg do schronów, nawet tych stojących na wzniesieniach, nie sprawiają trudności. Zwiedzanie odcinka nie wymaga dużego wysiłku i szlak należy do łatwych. Warianty skrócone polecane są dla zwiedzających z dziećmi oraz dużych grup.

Trasa W1 – „Jezioro Smolno” to teren piaszczysty i pofałdowany, położony na linii jezior rynnowych na północ od Wałcza, pomiędzy jeziorami Zdbiczno i Łubianka. Przemarsz całego odcinka w wariancie zasadniczym zajmuje około 70 min., czyli nieco ponad 1 godz. Uwzględniając czas potrzebny na oglądanie urządzeń fortyfikacyjnych i na odpoczynek, zwiedzanie odcinka trwa kilku godzin. W wariancie najkrótszym potrzebna jest 1 godz.

Cały szlak zwiedzania wytyczony jest dobrymi drogami i ścieżkami, od których bez większego wysiłku można dojść do wszystkich schronów. Szlak należy do kategorii łatwych. W pełnym zakresie, ze względu na znaczną długość, przeznaczony jest dla młodzieży i osób dorosłych Oba warianty skrócone polecane są dla zwiedzających z dziećmi oraz przez duże grupy.

Trasa W4 – „Wałcz Cegielnia” – to odkryty i pofałdowany teren, z gruntem piaszczystym i częściowo zaglinionym, położony na wschód od Jez. Zamkowego, na peryferiach Wałcza.

Na przejście trasy dojścia z parkingu dla autokarów do punktu początkowego potrzeba około 9 min. Wędrówka samym szlakiem, w pełnym zakresie zwiedzania, zajmuje maksimum 0,5 godz. Razem daje

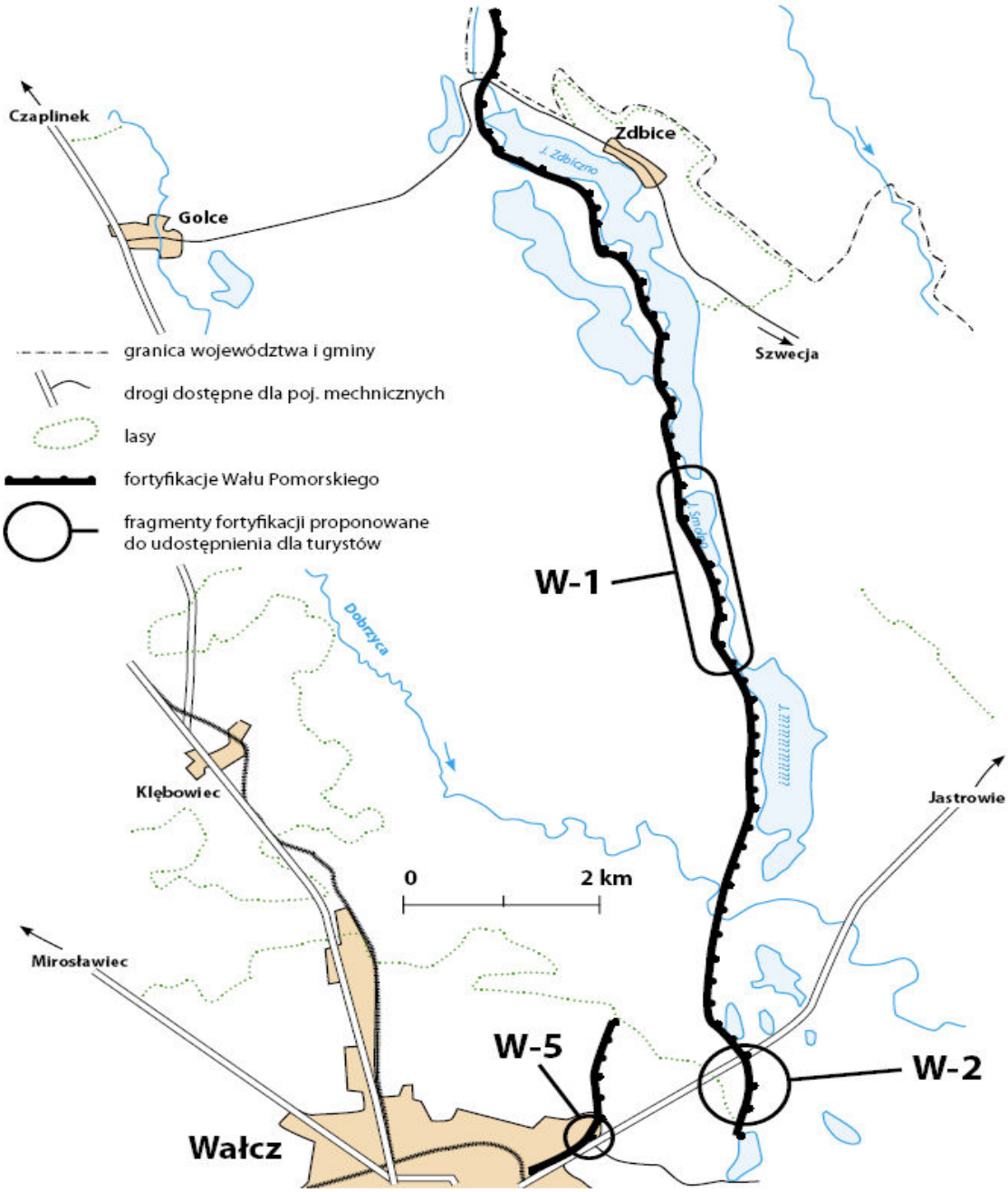
tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl
ECD

to tam i z powrotem 45-50 min. marszu. Jeżeli uwzględnimy dodatkowy czas jaki zajmie oglądanie fortyfikacji i ekspozycji, wycieczkę trzeba zakwalifikować do kilkugodzinnej.

Szlak, nawet z trasą dojścia, jest krótki i ma odkryte dojścia do wszystkich obiektów. Jedyny wysiłek i sprawność fizyczną trzeba wykazać przy zejściu do osuniętego schronu nr 498, lecz potrzeba zejścia jest kwestią indywidualnej decyzji zwiedzającego. Szlak należy do kategorii łatwych.

W wariancie skróconym dobry dla turystów z dziećmi oraz dużych grup.

Przebieg trasy turystycznej W1 na terenie Gminy Wałcz

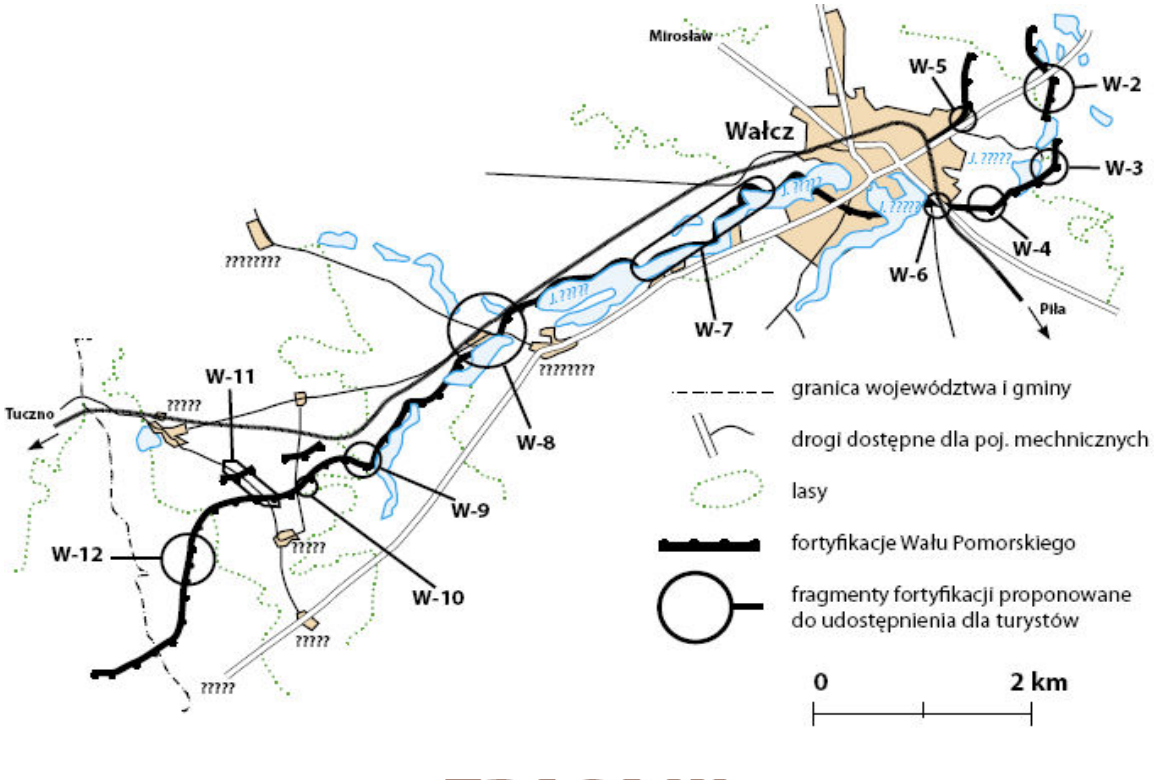

źródło: Publikacja „Fortyfikacje Wału Pomorskiego”

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Trasa W8 – „Strączno” – to teren pofałdowany i piaszczysty, ciągnący się po południowej stronie linii kolejowej Wałcz-Kalisz Pomorski, na zachód od Strączna, na odcinku między jeziorami Raduń a Nakielno. Pokonanie szlaku w pełnym wymiarze zajmuje około 75 min. Dokładając do tego czas niezbędny na oglądanie fortyfikacji i odpoczynki, na zaliczenie szlaku trzeba poświęcić kilka godzin.
Szlak poprowadzony jest drogami i ścieżkami o dobrej nawierzchni. Niewielki wysiłek wiąże się z wejściem na szczyty łagodnych wzniesień, gdzie stoją niektóre schrony bojowe. Szlak należy ocenić jako łatwy. W całości nie jest polecany dla turystów z dziećmi z powodu długiego marszu, do tego fragmentami wzdłuż szos z ruchem pojazdów. Szlak także nie jest polecany dla dużych grup z powodu konieczności przemieszczania się wzdłuż toru kolejowego i szos.

Przebieg trasy W3 i W8 na terenie gminy Wałcz

źródło: Publikacja „Fortyfikacje Wału Pomorskiego”

Fragmenty atrakcji turystycznej – Wału Pomorskiego

Reasumując: pas fortyfikacji rozciąga się wzdłuż jezior od Szczecinka przez Kręgi, Dudylany, na zachód do Nadarzyc. Linia umocnień przebiega następnie wzdłuż zachodniego brzegu jezior: Dobre, Zdbiczno, Smolne i Lubiana, dalej przez Wałcz, brzegiem jeziora Raduń, przez Strączno i Strzalin do Tuczna, skąd wiedzie

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

wzdłuż jezior na zachód od Człopy i dalej zachodnim brzegiem Drawy oraz północnym Noteci - do Santoka.

Większe skupiska schronów, a także pozostałości rowów strzeleckich i przeciwpancernych położone są koło Nadarzyc, Zdbic, Wałcza i Strzalina. Główne walki o przełamanie Wału Pomorskiego miały miejsce w rejonie Zdbic, Szwecji, Golc i Iłowca.

Gmina Wałcz nie należy do gmin typowo turystycznych, a atrakcyjność bazy noclegowo-gastronomicznej jest nisko oceniana na tle innych gmin województwa zachodniopomorskiego. W ramach rozwoju turystycznego Gminy należy dążyć do podwyższania jakości usług oferowanych przez obiekty sportowo-rekreacyjne oraz wzbogacania ich oferty.

Słabą stroną jest promocja, informacje o organizowanych imprezach są mało dostępne poza regionem. Wzmocnienie reklamy ważniejszych imprez sportowo – rekreacyjnych istotnie wpłynie na rozwój turystyczny. Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno – turystycznej w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są ogromne. Zarówno istnienie licznych jezior, jak i dogodne połączenia komunikacyjne są ogromnym atutem gminy. Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne stworzy możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej również poza letnim sezonem turystycznym (leśniczówki, gajówki). Dostępność lasów, atrakcyjność krajobrazu oraz korzystny mikroklimat stwarzają możliwości zagospodarowania terenów dla różnych form turystyki (ścieżki rowerowe, piesze, konne, ścieżki dydaktyczne, punkty widokowe, zagospodarowanie obszarów wodnych) oraz mogą stać się podstawą do wypromowania gminy jako miejsca do aktywnego spędzania czasu na łonie natury w otoczeniu jezior i lasów.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Szlak kajakowy we wsi Golce

W najbliższych latach Gmina Wałcz zamierza inwestować także w turystykę, zwłaszcza wodną, która poprawi i wzbogaci możliwości rozwoju całego obszaru również w zakresie współpracy międzynarodowej.

Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Stan nielicznych obiektów dziedzictwa kulturowego występujących na obszarze gminy Wałcz ilustruje de facto przynależność właścicielską. Zabytki pozostające pod opieką instytucji publicznych, czy też podmiotów prywatnych prezentują się bardzo okazale, inne niestety czekają na zagospodarowanie. Gmina czyni starania, aby odpowiednio zadbać o podlegające jej dziedzictwo kulturowe, m.in. poprzez starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych, także w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 i innych możliwych.

Na terenie Gminy Wałcz zostało zachowanych wiele cennych obiektów zabytkowych o charakterze obronnym, sakralnym, dworskim, oraz związanych z historyczną zabudową. Do najcenniejszych zabytków, pochodzących z różnych okresów historycznych, na terenie gminy należą obiekty zestawione w poniższej tabeli:

Gmina	Miejscowość	Obiekt
Wałcz	Chwiram	Pałac i park podworski
	Dobino	Cmentarz
	Dzikowo	Dwór z parkiem podworskim z XIX w.
	Golce	Kościół ewangelicki p.w. Św. Antoniego 1669 r
	Gostomia	Park podworski
	Karsibór	Kościół filialny p.w. Narodzenia NMP (XVIII)
	Karsibór	Park podworski
	Kłębowiec	Ruiny pałacu z XVII/XVIII
	Lubno	pałac (koniec XIX w.)
	Lubno	park podworski o pow. 18,55 ha
	Lubno	stanowisko archeologiczne - grodzisko nizinne
	Nakielno	dom mieszkalny Nr 6 (szachulcowy)
	Nakielno	park podworski o pow. 10,0 ha

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

	Ostrowiec	stanowisko archeologiczne - grodzisko nizinne o pow. 0,13 ha
	Rożewo	park podworski o pow. 1,22 ha
	Rutwica	kościół filialny p.w. Jana Nepomucena
	Rutwica	park podworski o pow. 10 ha
	Rutwica	cmentarz zabytkowy o pow. 0,51 ha
	Rutwica	park podworski w Nagórzu o pow. 7,0 ha
	Strączno	park podworski - o pow. 1,8 ha
	Strączno	cmentarz zabytkowy o pow. 0,60 ha
	Strączno	stanowisko archeologiczne - grodzisko wyżynne o pow. 0,12
	Witankowo	park podworski o pow. 1,5 ha
	Sitowo	park podworski o pow. 3,8 ha
	Chude	park podworski o pow. 2,2 ha
	Wiesiółka	pałac z przełomu XIX/XX
	Wiesiółka	park podworski o pow. 5,1 ha
	Wiesiółka	kuźnia - lemieszarnia z XVIII - XIX w. (ruiny)
	Wiesiółka	cmentarz zabytkowy o pow. 0,80 ha
	Głowaczewo	cmentarz zabytkowy o pow. 0,55 ha
	Górnica	kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Polski z przełomu XVIII-XIX
	Górnica	park podworski o pow. 4,6 ha
	Laski Wałeckie	kościół filialny p.w. M.B. Szkaplerzowej
	Ługi Wałeckie	park podworski o pow. 1,5 ha
	Ługi Wałeckie	cmentarz zabytkowy nieczynny o pow. 0,28 ha
	Prusinowo	park podworski o pow. 6,0 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wałczu

Niestety stan wielu zabytków na terenie gminy nie jest zadowalający. Wymusza to konieczność poszukiwania środków zewnętrznych na renowację i prace konserwatorskie pomocne w zachowaniu tych okazałych zabytków.

Pałac w Kłębowcu

Kościół we wsi Karsibór

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Młyn we wsi Golce

Kościół we wsi Golce

Ochrona zdrowia

Świadczenia zdrowotne w Gminie są realizowane na ogół na zadowalającym poziomie, choć wiele osób krytycznie ocenia nie utrzymywanie standardów systemowych.

Generalnie zdaje egzamin system oparty o lekarza rodzinnego, dlatego powinien on być nadal intensywnie rozwijany. Sposób organizacji służby zdrowia często nie zapewnia rzeczywistej całodobowej opieki medycznej (poza Wałczem).

W Gminie Wałcz funkcjonują trzy przychodnie rodzinne zlokalizowane w miejscowości Różewo, Szwecja i Dębołęka.

Są to:

- Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna w Różewie.
- Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna w Szwecji.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna w Dębołęce.

Zbyt mała jest liczba zakładów opiekuńczych leczniczych i pielęgniarskich oraz brak zakładu opieki paliatywnej. Słabo są też rozwinięte formy opieki stacjonarnej, takie jak: opieka dzienna, chirurgia "jednego dnia", hospitalizacja domowa. W celach hospitalizacji czy opieki specjalistycznej mieszkańcy gminy Wałcz przemieszczają się do Wałcza czy Piły.

Poziom finansowania opieki stomatologicznej wskazuje na brak lekarzy stomatologów w szkołach co utrudnia i ogranicza dostęp do usług stomatologicznych.

Niezbędne jest wspieranie przez Gminę działań umożliwiających poprawę dostępności i jakości usług zdrowotnych.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Programy promocyjne i profilaktyczne są wprowadzane jedynie pod warunkiem uzyskania na ten cel dodatkowych środków finansowych. Istnieje konieczność objęcia uczniów aktywną opieką medyczną i profilaktyką zdrowotną.

Budowanie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Gminy wymaga podejmowania, wspólnie z władzami powiatu, działań w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnienia jak i w zakresie rozwoju profilaktyki i promocji zdrowia.

Współpraca z władzami powiatu w zakresie stworzenia systemu rozwoju profilaktyki, usprawnienia wczesnej diagnostyki i promocji zdrowia ma na celu:

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia tzw. chorób cywilizacyjnych,
- ograniczenie możliwości wystąpienia chorób zakaźnych,
- ograniczenie szkód zdrowotnych związanych z niewłaściwymi warunkami i trybem życia mieszkańców,
- zwiększenie efektywności leczenia nowotworów., cukrzycy oraz chorób układu krążenia.

Brak jest na rynku firm ubezpieczeniowych i alternatywy dla kas chorych zapewniającej obniżanie kosztów własnych jednostek ochrony zdrowia.

Opieka i pomoc społeczna

Zwiększająca się ilość problemów społecznych, a także ich specyfika, uzależniona od typu społeczeństwa, jak i warunków prawno-ekonomicznych, stawiają Gminę Wałcz przed niezwykle trudnym zadaniem. Od efektywności rozwiązywania problemów społecznych zależy bowiem funkcjonowanie społeczności lokalnej. Pełnię osiąga ona, gdy jest w stanie skutecznie realizować swoje cele oraz zaspokajać potrzeby swych członków na różnych płaszczyznach.

W zakresie pomocy społecznej Gmina Wałcz realizuje zadania własne i zlecone.

Do najważniejszych zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej należą:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu,
- przyznawanie zasiłków w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad osoba ciężko chorą,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- załatwianie formalności związanych z pogrzebem osoby samotnej lub bezdomnej,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i podnoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- OPS w Wałczu również przyznaje i wypłaca świadczenia rodzinne w ramach zadań zleconych.

Mając na celu potrzebę ochrony najsłabszych mieszkańców Gminy Wałcz w ramach lokalnych systemów wsparcia organizuje się:

- dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin o małym dochodzie,

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

- w systemie wsparcia środowiskowego osób starszych i niepełnosprawnych świadczenie usług opiekuńczych domowych oraz półstacjonarnych w ośrodkach wsparcia typu dom dziennego pobytu, klub seniora,
- profilaktyka społeczna jako system działań zapobiegających występowaniu różnych odmian patologii – opracowywanie programów profilaktycznych szczególnie dla grup wykluczenia społecznego jak długotrwale bezrobotni, opuszczający zakłady karne, bezdomni, alkoholicy.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Wałczu zatrudnionych w roku 2007 było 12 osób na następujących stanowiskach:

- Kierownik – 1 osoba
- Pracownik sekcji świadczeń – 1 osoba
- Pracownik socjalny pracujący w rejonach opiekuńczych – 3 osoby
- Główny Księgowy – 1 osoba
- Kasjer – 1 osoba
- Pracownik działu świadczeń rodzinnych – 3 osoby
- Referent prawny – umowa zlecenie - 1 osoba
- Informatyk – umowa zlecenie – 1 osoba

Do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym należy m.in. :

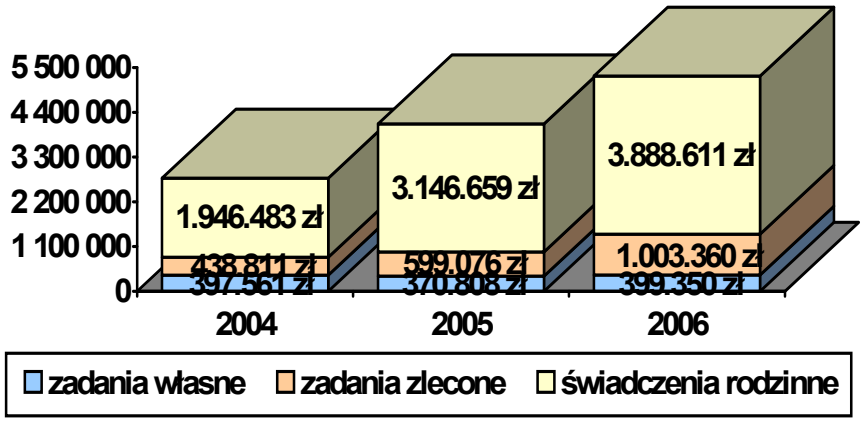
1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
2) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków okresowych,
3) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków jednorazowych.

W podziale na lata poniżej przedstawiono charakterystykę działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za okres od roku 2004 do roku 2006 :

Spośród 12.786 mieszkańców gminy, 3.637 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałczu.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004- 2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był efektem wzrostu ilości środków na zadania zlecone, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty przeznaczane na realizację świadczeń rodzinnych.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 2.782.855 zł (w tym 1.946.483 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2005 – 4.116.543 zł (w tym 3.146.659 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 5.291.321 zł (w tym 3.888.611 zł na świadczenia rodzinne).

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 3.534 osoby w 842 rodzinach,
- bezrobocie – 2.220 osób w 555 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 1.564 osoby w 291 rodzinach,
- alkoholizm – 872 osoby w 218 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 471 osób w 151 rodzinach,
- niepełnosprawność – 297 osób w 98 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 119 osób w 32 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 114 osób w 38 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 74 osoby w 20 rodzinach,

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze – 14 osób w 3 rodzinach,
- bezdomność – 7 osób w 7 rodzinach,
- sieroctwo – 5 osób w 1 rodzinie.

Podstawowym powodem przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie. Polskie ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji finansowej, lecz zaczyna nabierać cech trwałości. Bardzo niepokojące jest zjawisko popadania w ubóstwo rodzin, które pomimo aktywności zawodowej osiągają bardzo niskie dochody. Obserwujemy też zjawisko dziedziczenia biedy.
Przyczyny ubóstwa można podzielić na: długotrwałą chorobę, alkoholizm, inwalidztwo oraz rodzinne sieroctwo, wielodzietność, samotność, bezrobocie i coraz częściej starość.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu przyznał ogółem:

- 32.826 zasiłków rodzinnych dla 2.688 osób,
- 6.074 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 495 osób,
- 5.500 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 556 osób,
- 2.758 zasiłków pielęgnacyjnych dla 251 osób,
- 1.940 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 194 osób,
- 1.237 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 81 osób,
- 844 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 73 osób,
- 638 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 60 osób,
- 429 świadczeń pielęgnacyjnych dla 37 osób,
- 143 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 143 osób,
- 119 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 119 osób,
- 13 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych dla 1 osoby.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu przyznał również 2.079 zaliczek alimentacyjnych dla 114 osób na łączną kwotę 435.094,71 zł oraz opłacił składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne dla odpowiednio 31 i 16 osób na sumę odpowiednio 50.125 i 5.196 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl** ECD

Budownictwo mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w gminie nie odbiega zasadniczo od gmin sąsiadujących, jeśli chodzi o standard i wyposażenie. Głównym rodzajem budownictwa jest budownictwo indywidualne.
Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje - takie jak: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie stanowi standard. Mieszkania wyposażone są głównie w gaz propan-butan w butlach. Dystans, jaki dzieli gminę od innych gmin i miast w zakresie wyposażenia mieszkań, jest średni. Mieszkania zwodociągowane są w około 94%.

Wiek zasobów mieszkaniowych jest zróżnicowany i prawie 3/4 przypada na okres po 1945 r. Stan techniczny budynków mieszkalnych można ogólnie ocenić jako dobry, choć wiele z nich nie spełnia wszystkich wymogów technicznych. Spośród ogółu budynków zdecydowana większość to budynki jednorodzinne.

Ruch budowlany z roku na rok powiększa się czego powodem jest rosnąca cena gruntów i materiałów budowlanych. Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe dodatkowo hamuje jego rozwój na terenie gminy.

Ocenia się, że ok. 90 % budownictwa mieszkaniowego w gminie ma charakter wyłącznie odtworzeniowy, a istniejące budynki są rozbudowywane i modernizowane.

Charakter architektoniczny budynków mieszkalnych nie wyróżnia się cechami budownictwa regionalnego i jest najczęściej w formie mało interesującej repliki budownictwa miejskiego, choć dostępność nowych rozwiązań architektonicznych powoduje z roku na rok poprawę atrakcyjności wyglądu budynków oraz zastosowanych rozwiązań.
Zasoby mieszkaniowe w Gminie Wałcz na koniec 2006 przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem
Liczba mieszkań	3.556
Powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca w m^2	19,95
Liczba izb	13.289
Pow. Użytkowa mieszkań w m^2	252.024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2006r.

Wg danych przekazanych z Urzędu Gminy czynsz socjalny z jeden m^2 w gminie wynosił w roku 2007 0,90 zł./ m^2 natomiast czynsz lokali użytkowych mieści się w przedziale od 1,90 zł. /m^2 do 5,70 zł./m^2. Na rok 2008 przewidziano natomiast następujące stawki:
1) stawki czynszu za 1 m^2 powierzchni użytkowej w stosunku miesięcznym.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

- 6,25 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno - kanalizacyjne, łazienkę, wc i c.o. + c.w. dostarczaną do lokalu,
- 4,80 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno -kanalizacyjne, łazienkę , wc i c.o. + c.w. ,
- 4,25 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno - kanalizacyjne, łazienkę, wc i c.o. bez cm. ,
- 3,40 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno - kanalizacyjne, łazienkę i wc,
- 3,05 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno - kanalizacyjne, łazienkę lub wc,
- 2,60 zł - dla lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia wodno - kanalizacyjne lub jedno z nich,
- 2,05 zł - pozostałe .

2) stawki czynszu dla lokali socjalnych za 1 m^2 powierzchni:
- 0,95 zł - miesięcznie dla lokali mieszkalnych bez urządzeń wodno - kanalizacyjnych.

3) stawka czynszu najmu dla pomieszczeń gospodarczych w wysokości 0,85 zł za 1 m^2 powierzchni.

4) stawka czynszu najmu za garaże w wysokości 5,50 zł za l m^2 powierzchni

5) stawki miesięcznego czynszu za najem lokali użytkowych w wysokości:

a) za lokale wynajmowane na prowadzenie działalności usług deficytowych: kowalstwo, zduństwo, szewstwo, krawiectwo usługowe, świetlice i magazyny - 1,85 zł.

b) za lokale wynajmowane na prowadzenie usług: dekarskich, blacharskich, studniarskich, zegarmistrzowskich, fryzjerskich, weterynaryjnych, radiowo-telewizyjnych, naprawy sprzętu gospodarstwa domowego, ciesielskich, produkcji materiałów budowlanych, masamiczych i ubojowni - 3,30 zł.

c) za lokale wynajmowane na prowadzenie działalności handlowej, gastronomicznej i innej - 5,35 zł.

Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa w gminie Wałcz kształtuje się w granicach średnich danych wojewódzkich (dla gmin miejsko - wiejskich).

Poniżej przedstawiono aktualny zasób mieszkaniowy we władaniu którego jest gmina Wałcz (mieszkania komunalne). Dotyczy on mieszkań i lokali w następujących punktach gminy Wałcz:

Lp.	Najemca oraz Adres	Powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego	Instalacja wod.-kan	c.o.	Szambo
1	Rutwica 15	64,80 m^2	-	-	-
2	Prusinowo 7/2	50,00 m^2	+	+	+
3	Rutwica 15/1	71,40 m^2	+	-	+

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

4	Nagórze 1	65,92 m^2	+	-	+
5	Nakielno 46	68,50 m^2	+	+	+
6	Prusinowo 2/2	59,00 m^2	+	+	+
7	Strączno 73/3	32,86 m^2	+	+	-
8	Strączno 73/1	34,86 m^2	+	+	-
9	Strączno 64	60,68 m^2	+	+	+
10	Kolonia Strączno 63	67,00 m^2	-	-	-
11	Rutwica 8	82,50 m^2	+	-	-
12	Rutwica 8/3	63,30 m^2	+	-	-
13	Dobino 7c	24,50 m^2	-	-	-
14	Wiesiółka 29/5	45,14 m^2	+	-	+
15	Wiesiółka 24	45,25 m^2	+	-	+
16	Dobino 3a	52,00 m^2	+	-	+
17	Popowo 4/3	39,84 m^2	+	+	+
18	Popowo 10	39,50 m^2	+	-	+
19	Popowo 10/1	47,83 m^2	+	-	+
20	Popowo 2/3	54,74 m^2	+	+	+
21	Różewo 106/7	42,70 m^2	+	+	-
22	Dobrogoszcz 1 D	46,60 m^2	+	-	+
23	Dobrogoszcz 2/1	38,32 m^2	+	-	+
24	Dobrogoszcz 1 D	13,80 m^2	-	-	-
25	Dobrogoszcz 1 C	51,90 m^2	+	-	-
26	Dobrogoszcz 1 B	52,40 m^2	+	-	-
27	Dobrogoszcz 2/1	21,64 m2	+	-	+
28	Jeziorko 5/4	39,62 m2	+	-	+
29	Jeziorko 5/6	29,10 m2	+	+	+
30	Jeziorko 2/1	52,05 m2	+	+	+
31	Karsibór 53/21	42,10 m2	+	+	+
32	Glinki 2/6	65,00 m2	+	+	+
33	Kolno 15/2	57,40 m2	+	+	+
34	Dobrogoszcz 2/3	69,90 m2	+	+	+
35	Kłosowo 4711	56,40 m2	+	-	+
36	Kłosowo 47/2	59,33 m2	+	+	+
37	Kłosowo 34	56,90 m2	+	+	+
38	Kłosowo 34	51,70 m2	+	+	+
39	Dębołęka 13	37,70 m2	+	+	+
40	Dębołęka 13	60,00 m2	+	+	+
41	Dębołęka 79	39,95 m2	+	+	+
42	Dębołęka 79	47,79 m2	+	+	+
43	Chwiram 75/1	11,65 m2	-	-	-
44	Chwiram 75/2	12,31 m2	-	-	-
45	Chwiram 75/3	12,70 m2	-	-	-
46	Chwiram 75/4	12,34 m2	-	-	-

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

47	Chwiram 75/5	10,62 m2	-	-	-
48	Chwiram 75/6	12,32 m2	-	-	-
49	Chwiram 75/7	11,62 m2	-	-	-
50	Chwiram 75/8	11,68 m2	-	-	-
51	Chwiram 7	42,00 m2	+	+	-
52	Chwiram 63/1	26,64 m2	+	-	+
53	Chwiram 63	34,04 m2	+	-	+
54	Chwiram 72	21,00 m2	+	-	+
55	Rudki 4/2	74,70 m2	+	+	+
56	Rudki	62,95 m2	-	-	-
57	Rudki 68	45,60 m2	+	+	+
58	Rudki 68	31,97 m2	+	-	+
59	Rudki 68	65,20 m2	+	-	+
60	Rudki 85	15,31 m2	-	-	-
61	Rudki 85	15,08 m2	-	-	-
62	Rudki 85	10,97 m2	-	-	-
63	Dobrzyca 9/1	78,90 m2	+	+	+
64	Dobrzyca 9/4	78,90 m2	+	+	+
65	Ługi Wałeckie 3	75,00 m2	+	-	+
66	Ługi Wałeckie 8/2	80,20 m2	+	-	+
67	Ługi Wałeckie 20	52,00 m2	+	-	+
68	Ługi Wałeckie 20	38,00 m2	+	-	+
69	Brzezinki 1/1	97,50 m2	+	+	+
70	Brzezinki 3/1	67,75 m2	+	+	+
71	Brzezinki 3/3	69,00 m2	+	+	+
72	Brzezinki 3/4	67,75 m2	+	+	+
73	Brzezinki 4/1	34,30 m2	+	+	+
74	Brzezinki 9/1	54,61 m2	+	-	-
75	Brzezinki 9/2	54,61 m2	+	-	-
76	Brzezinki 1913	87,40 m2	+	+	+
77	Brzezinki 19/5	62,50 m2	+	+	+
78	Golce 3	40,00 m2	+	+	+
79	Golce 3	33,26 m2	+	-	+
80	Golce 29	22,00 m2	+	-	+
81	Golce 48	55,00 m2	+	-	+
82	Zdbice 35/14	47,40 m2	+	+	+
83	Dzikowo 44	89,00 m2	+	-	-
84	Dzikowo 58/1	89,24 m2	+	-	
85	Dzikowo 58/2	33,78 m2	+	-	-
86	Dzikowo 66/3	83,76 m2	+	+	+
87	Szwecja uL Główna 38	70,73 m2	+	+	-
88	Szwecja ul. Szkolna 2611	46,60 m2	+	+	-
89	Szwecja ul. Szkolna 26	62,88 m2	+	+	-
90	Szwecja ul. Szkolna 26	73,00 m2	+	+	-
91	Szwecja ul. Główna 7	27,56 m2	+	-	-
92	Szwecja ul. Główna 7/1	38,00 m2	+	-	-

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

93	Szwecja ul. Główna 11	60,00 m2	+	-	-
94	Szwecja ul. Główna 12	32,00 zł	+	-	-
95	Szwecja ul. Główna 19	38,94 m2	+	+	-
96	Szwecja ul. Główna 40	157,60 m2	+	+	-
97	Szwecja ul. Szkolna 23	83,23 m2	+	+	-
98	Szwecja ul. Górna 1311	41,44 m2	+	+	-
99	Szwecja ul. Górna 13/2	30,68 m2	+	+	-
100	Szwecja ul. Górna 13/3	31,11 m2	+	+	-
101	Szwecja ul. Górna 13/4	41,12 m2	+	+	-
102	Kłębowiec 41/3	24,20 m2	+	+	-
103	Kłębowiec 4114	63,84 m2	+	+	-
104	Kłębowiec 25	53,80 m2	+	-	-
105	Kłębowiec 25	48,22 m2	+	-	-
106	Kłębowiec 48	42,88 m2	+	+	-
107	Rudnica 3	22,86 m2	+	-	+
108	Ostrowiec 6913	47,40 m2	+	+	+
109	Lipie 1/ 2	35,42 m2	+	-	
110	Lipie 1/1	31,60 m2	+	-	-
111	Pilów 1	152,01 m2	-	-	+
112	Lubno 25	50,79 m2	+	-	+
113	Lubno 25	55,21 m2	-	-	-
114	Lubno 25	19,00 m2	+	-	+
115	Lubno 28	39,52 m2	+	-	+
116	Rutwica 611	51,80 m2	+	-	-
117	Różewo 109/1	21,65 m2	+	+	-
118	Różewo 109/2	21,65 m2	+	+	-
119	Różewo 109	21,65 m2	+	+	-
120	Różewo 109	21,65 m2	+	+	-
121	Różewo 109	21,65 m2	+	+	-
122	Różewo 109	37,00 m2	+	+	-
123	Różewo 109	37,00 m2	+	+	-

Źródło: dane z Urzędu Gminy w Wałczu

W chwili obecnej Gmina Wałcz nie posiada żadnych lokali, które mogły by posłużyć jako socjalne.

W planach gminy jest stworzenie około 24 lokali socjalnych, które zasiedlane będą osobami eksmitowanymi z lokali komunalnych. Umowy zawierane będą na czas oznaczony a stawki czynszu nie będą przekraczały połowy stawki najniższego czynszu obowiązującego w gminie.

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie gminy Wałcz działa pięć jednostek OSP. Strażacy pracują w miejscowościach: Rudki, Golce, Witankowo, Szwecja oraz Dębołęka. Obecnie w gminie Wałcz społecznie udziela się ok. 202 czynnych

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

strażaków ochotników. Warto jednak podkreślić, że przy jednostkach OSP powołano aż 5 drużyn młodzieżowych pożarniczych dziewczęcych i chłopięcych

W 2007 roku jednostki OSP z gminy Wałcz brały udział w kilkudziesięciu zdarzeniach: pożarach, wypadkach drogowych, innych wyjazdach. Ponadto strażacy z jednostek OSP brali udział w zabezpieczaniu imprez organizowanych na terenie gminy oraz wielu innych, tam gdzie zachodziła potrzeba pilnowania porządku.

Jednostki OSP podczas prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych i ćwiczeń działają na sprzęcie, który ma w większości powyżej 30 lat eksploatacji, stąd jego awaryjność jest duża. Średnia wieku samochodów pożarniczych wynosi 29 lat, natomiast średnia motopomp pożarniczych wynosi 30 lat. Dlatego też strażacy ochotnicy zabiegają o pozyskanie dodatkowych pieniędzy na zakup nowego sprzętu oraz na niezbędne remonty i prace budowlane w strażnicach i budynkach OSP.

W chwili obecnej OSP na terenie gminy Wałcz wyposażona jest w następujący sprzęt samochodowy:

1. OSP - wieś Rudki - wyposażona w samochód Mercedes średni gaśniczy,
2. OSP - wieś Golce - wyposażona w samochód Mercedes średni gaśniczy,
3. OSP - wieś Witankowo - wyposażona w samochód Żuk lekki gaśniczy,
4. OSP - wieś Szwecja - wyposażona w samochód Jelcz ciężki i Star średni gaśniczy,
5. OSP – wieś Dębołęka - wyposażona w dwa średnie Stary.

Strażacy zgłaszają również braki w przeszkoleniu oraz brak badań lekarskich członków OSP, które są niezbędne, aby wziąć udział w ćwiczeniach czy też akcjach ratowniczo-gaśniczych.

2.3. Podmioty gospodarcze i rolnictwo

Na terenie gminy funkcjonuje obecnie 724 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Prawie 96 % z nich należy do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, o czym może świadczyć również to, że większość z nich działa w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Zwiększenie liczby podmiotów po roku 2004 w pewnym stopniu związane było z sytuacją na rynku pracy i poszukiwaniem możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Innym czynnikiem wpływającym na wspomnianą tendencję była szeroko stosowana praktyka samozatrudnienia, wymuszana przez pracodawców w celu zmniejszenia ich kosztów działalności. Dynamikę wzrostu liczby podmiotów gospodarczych przedstawiono poniżej.

Poziom aktywności gospodarczej na terenie gminy, mierzony wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców, należy ocenić jako niewystarczający. Wartość wspomnianego wskaźnika dla Gminy Wałcz wynosi tylko 57,5 podczas gdy średnia dla kraju wynosi

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

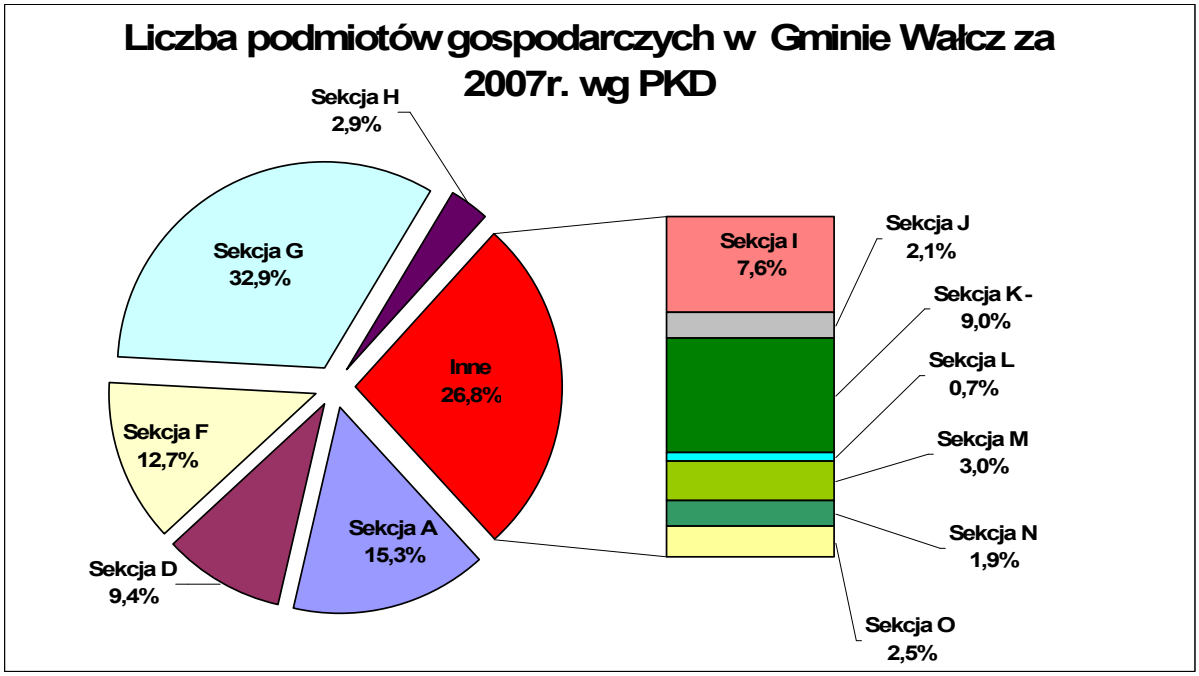
ponad 90. O charakterze lokalnej gospodarki wiele mówi również struktura branżowa, została ona przedstawiona poniżej (stan na dzień 31.12.2007r.)

Sektory gospodarki	Liczba podmiotów gospodarczych w latach:				
	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.	2007r.
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	124	121	126	129	111
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	77	76	83	80	68
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0	0	0	1	0
Sekcja F - Budownictwo	53	61	83	107	92
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodów, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	283	293	299	294	238
Sekcja H - Hotele i restauracje	31	28	29	26	21
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	69	71	68	70	55
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	18	18	18	19	15
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	71	68	80	81	65
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	5	5	5	5	5
Sekcja M - Edukacja	20	21	22	23	22
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	8	11	13	15	14
Sekcja O - Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	24	25	29	33	18
Razem:	783	798	855	883	724

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego i UG Wałcz

Poniżej pokazano także procentowy podział istniejących podmiotów gospodarczych w roku 2006:

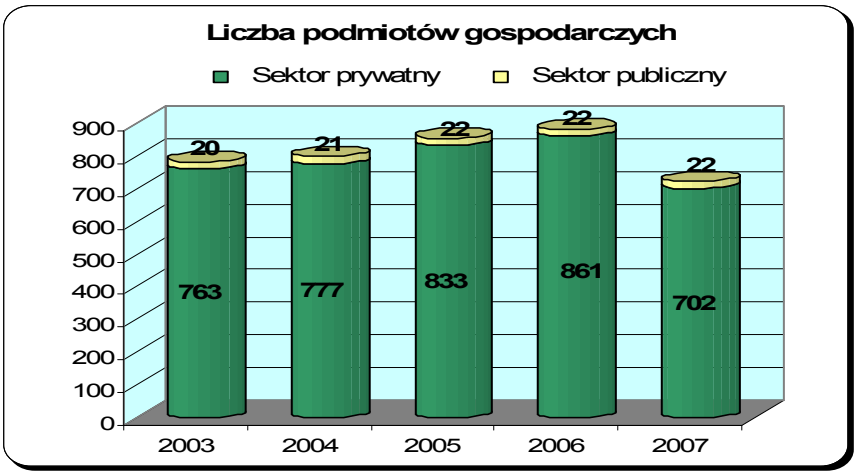
tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Najwięcej podmiotów gospodarczych jest zarejestrowanych w sektorach handlu i drobnych usług – razem ok. 294 firmy oraz rolnictwem – 129 podmiotów. Struktura taka ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskich nakładach związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności w wymienionych sektorach i szybkim uzyskiwaniem przychodów. W kolejnych działach liczba jednostek prowadzących działalność jest już znacznie mniejsza na co wskazują powyższe dane.

Podział podmiotów działających w sektorze publicznym i prywatnym, w ostatnich 5 latach przedstawia poniższy wykres:

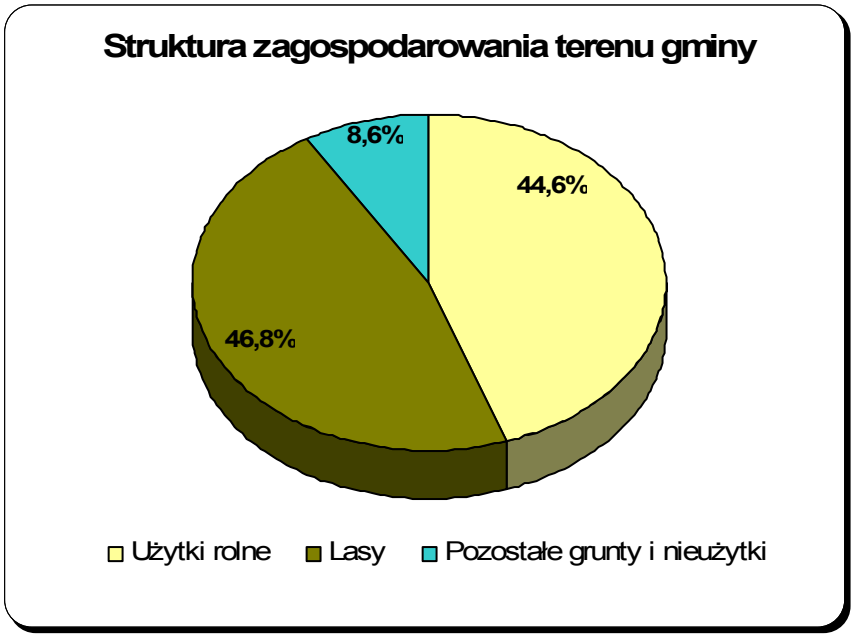

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

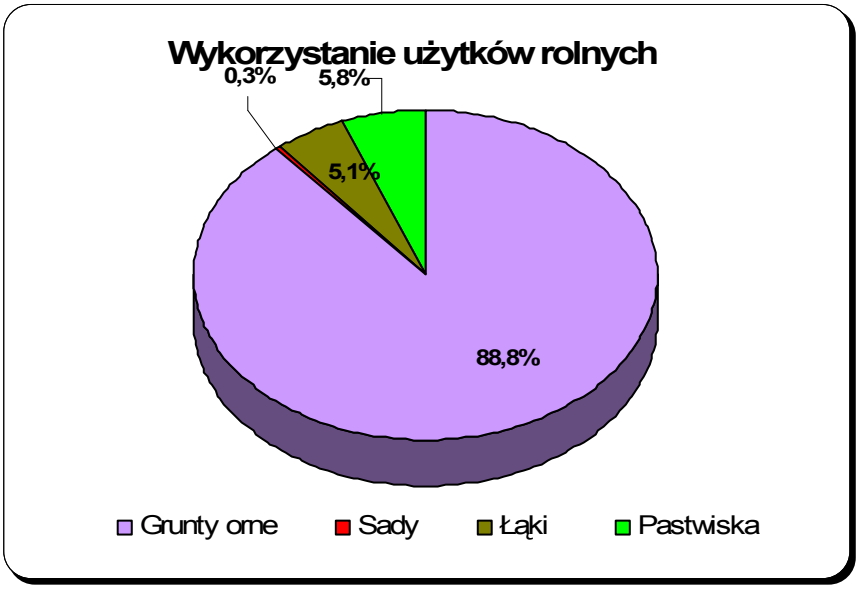
Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w gminie Wałcz jest rolnictwo – stanowi ono źródło utrzymania dużej części ludności. Użytki rolne zajmują około 25 670 hektarów, co stanowi 44,64 % całej

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

powierzchni gminy. Większość z nich – 22 797 hektarów - jest wykorzystywana jako grunty orne. Łąki i pastwiska zajmują 2 792 hektarów. Pozostałe grunty bez klasy zajmują 1.080 ha. Lasy i obszary leśne stanowią niemal 46,8 % powierzchni gminy. Strukturę zagospodarowania terenu Gminy Wałcz ukazano na poniższych wykresach.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z UG Wałcz

źródło : opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z UG Wałcz

Gleby w gminie Wałcz powstały wskutek działania procesów glacjalnych, tj. ostatniego zlodowacenia zwanego okresem bałtyckim (stadium pomorskie). Ostateczny wpływ wywarły procesy formacji

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

holoceńskiej (erozja, akumulacja w obniżeniach terenowych mułów, mad i torfów), jak też wielowiekowa antropopresja.

Charakterystyczne jest duże zróżnicowanie gleb pod względem typologicznym, bonitacyjnym i rolniczo-użytkowym. Wynika to ze składu skał macierzystych, stanowiących utwory:

- akumulacji lodowcowej (piaski i gliny zwałowe),
- akumulacji wodno-lodowcowej (mało urodzajne piaski fluwioglacjalne, osadzane przeważnie na równinach sandrowych oraz w formie pagórków i wałów),
- holoceńskie osady organogeniczne, które w niewielkim zakresie występują w dolinach rzecznych i zagłębieniach jeziornych.

Dominują typy gleb pochodzące z procesów bielicowych (gleby pseudobielicowe) oraz gleby brunatne, w ogromnej przewadze brunatne wyrugowane, wytworzone z glin, w warstwie powierzchniowej - głęboko spiaszczone na niewielkim odsetku powierzchni użytków rolnych (gruntów ornych) spotyka się wysoko - urodzajowe gleby brunatne właściwe. W dolinach rzek i strumieni występują najczęściej gleby organogeniczne - torfowe i murszowo - torfowe (torfy niskie w całym profilu).

W północnym rejonie gminy, dominują gleby brunatne wyrugowane oraz pseudobielicowe. Przeważają tam kompleksy (4 i 5) żytnie - dobre (klasa III b - IV a), na mniejszych powierzchniach, także kompleksy 3 i 4, żytnie bardzo dobre i pszenne dobre (in a i IV b). Lokalnie, w rejonie Lubna spotyka się gleby brunatne właściwe - kompleksu 2 (kl. III a) nadające się pod uprawę wszystkich gatunków roślin uprawowych. Najsłabsze w tym rejonie - w okolicach Karsibora i Kłębowca są gleby piaszczyste i szczerkowe. Zalicza się je do kompleksów zbożowo - pastewnych (8 - 9) i żytnich bardzo słabych (żytnio - łubinowych) klas V i VI. (7). W południowym rejonie gminy występują najkorzystniejsze warunki fizjograficzne dla rozwoju rolnictwa. Dominują dobre gleby pseudobielicowe (o zredukowanym poziomie wymycia i o podłożu gliniastym) jak również gleby brunatne właściwe i brunatne wyługowane. Te ostatnie wytworzone są z glin. Pod względem wartości rolniczo-użytkowej przeważają kompleksy 2 i 3 tj. pszenne dobre oraz żytnie bardzo dobre (klasy od in a - IV a). Jedynie w okolicach Dzikowa panują mniej korzystne warunki z przewagą gleb kompleksów żytnich słabych i bardzo słabych (klasy V - VI).

Południowe tereny rolnicze (jak również obszary rolnicze na północy gminy - w rejonie Lubna) powinny być szczególnie chronione przed zmianą ich użytkowania na cele nierolnicze. Na wschodnim obszarze gminy, gdzie dominuje funkcja leśna, tereny rolnicze występują w postaci enklaw otoczonych lasami z urozmaiconą rzeźbą terenu. Użytki rolne występują wyspowo.

Przeważają tam gleby sąsiadujące z obszarami sandrowymi. Użytki rolne są tam na ogół słabo urodzajne i reprezentują głęboko wymyte gleby pseudobielicowe, jak również wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych - gleby brunatne wyługowane. Dominują tam także kompleksy 7, żytnie

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

bardzo słabe (klasy VI). Tylko w sąsiedztwie miejscowości Szwecja spotyka się na większych powierzchniach kompleksy żytnie dobre (klasy IV a -IV b).

W południowo - wschodnich rejonach rolniczych (m. Wiesiółka, Witankowo, Chude i częściowo Ostrowiec) występują lokalnie mało korzystne warunki glebowe. Przeważają gleby pseudobielicowe o niskim poziomie wymycia, piaszczyste oraz gleby brunatne wyługowane wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych. Stanowią je kompleksy żytnie słabe (6-7) lub zbożowo-pastewne (8 i 9). Dominują klasy bonitacyjne V i VI.

W zachodnich rejonach gminy występują korzystne warunki glebowe i ogólnie dobre warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej. Przeważają typy gleb brunatnych wyrugowanych oraz gleb pseudobielicowych o korzystnym składzie granulometrycznym. Są to przeważnie kompleksy żytnie dobre i bardzo dobre. Jedynie na skrajnym, zachodnim odcinku tego obszaru oraz na wysoczyźnie, w sąsiedztwie Zatoki Nakielno, zauważyć można kompleksy żytnie bardzo słabe oraz zbożowo - pastewne.

Ograniczenia w doborze roślin uprawnych występują na stosunkowo niewielkiej powierzchni gruntów ornych, głównie na glebach najsłabszych, tj. 7 i 8 kompleksu przydatności rolniczej (przeważnie VI klasa bonitacyjna).

Około 50 % użytków rolnych gminy wykazuje odczyn bardzo kwaśny i kwaśny, zaś 30 % - lekko kwaśny.

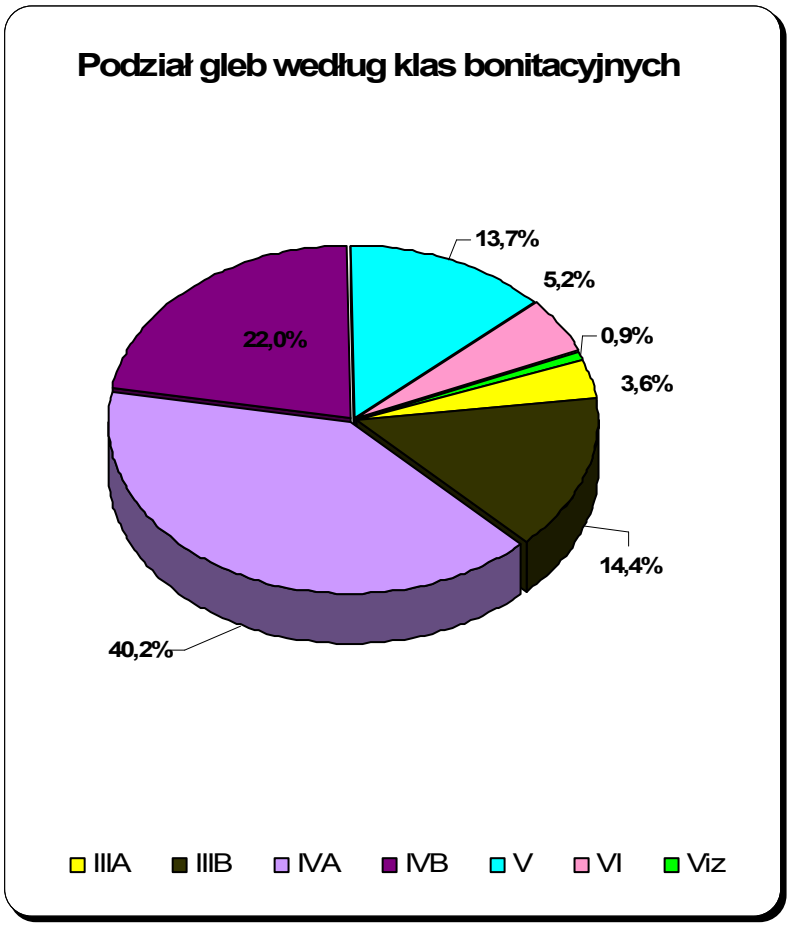
Wskazane jest wapnowanie gleb na około 66 % powierzchni użytków rolnych. Ze względu na regresywne procesy, jakie miały miejsce w rolnictwie w ostatnich latach stopień i zakres zakwaszenia gleb w gminie uległ dalszemu, radykalnemu pogorszeniu.

Na terenie gminy występują gleby żyzne, przeważnie III-ego do V-ego kompleksu przydatności rolnej.

Obszar gminy charakteryzuje się występowaniem gleb, pod względem bonitacji gruntów ornych, od III do VIz i pod względem bonitacji użytków zielonych od III do VIz.

Na terenie gminy dominują gleby średniej jakości (klasa IIIb i IVa, IVb, których łączny udział wynosi 76,6% oraz gleby słabe (V klasa) z 13,7 % udziałem w powierzchni gruntów ornych i najsłabsze (VI klasa) – 5,2 %. Gleby średnio dobrej jakości (IIIa) zajmują 3,6%. Gleby orne najlepsze i bardzo dobre na omawianym terenie nie występują. Najlepsze jakościowo gleby występują w części wschodniej gminy i częściowo w środkowej.

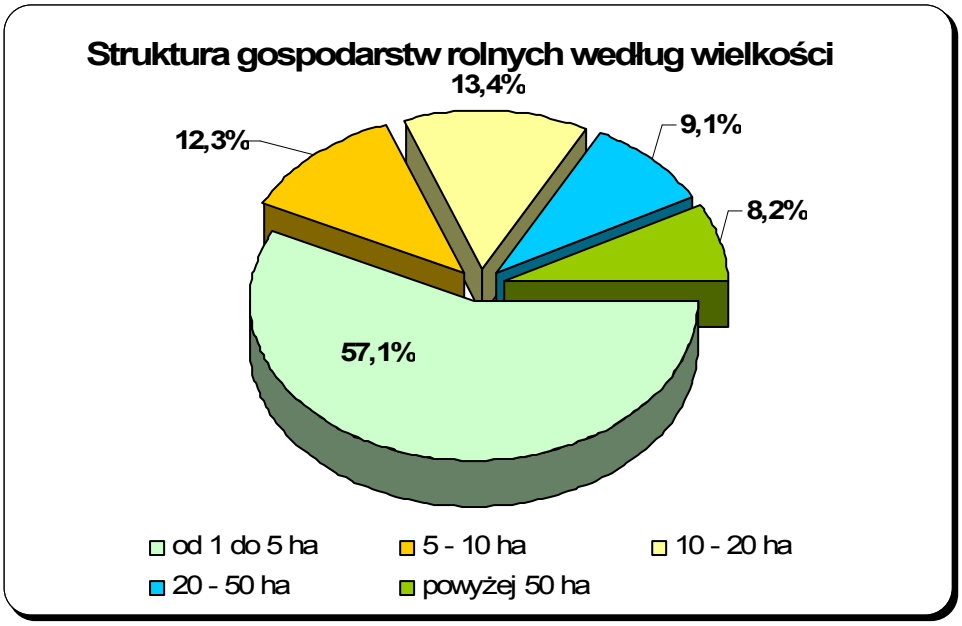
tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych z UG Wałcz

Wzrostowi efektywności produkcji rolnej nie sprzyja również utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw rolnych na terenie gminy. Wśród 981 gospodarstw zaledwie ponad 30 % (300) posiada powierzchnię większą niż 10 hektarów, co pozwala na osiąganie zysków z efektów skali produkcji rolnej. Można przypuszczać, że gospodarstwa poniżej 5 hektarów, których jest na terenie gminy aż 560, w znacznej części nie stanowią głównego źródła utrzymania ich właścicieli.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z UG Wałcz

Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie kształtuje się na poziomie około 5,5 ha, co w polskich warunkach jest wynikiem poniżej średniej krajowej, wynoszącej 9,48 ha. Na tym tle struktura powierzchniowa gospodarstw na obszarze Gminy Wałcz prezentuje się słabo i może być przyczyną problemów związanych z efektywnością produkcji rolnej.

Poniżej przedstawiono ogólne zestawienie gospodarstw rolnych na terenie gminy Wałcz w podziale na ich wielkość i położenie. Wynika z niego iż najwięcej gospodarstw znajduje się we wsi Rudki (61), Kłębowiec (61), Witankowo (59), Szwecja (61). Najmniej natomiast znajduje się w miejscowości Glinki, Wiesiółka, Dobrzyca Leśna, Dobrzyca Wielka, Nagórze, oraz Boguszyn. Z zestawiania wynika również iż największe gospodarstwa (powyżej 50 ha) umiejscowione są we wsi: Dobino (7), Gostomia (7), Wałcz Drugi (6), Rudki (5), Kłębowiec (5), Lubno (5), Różewo (5), Wałcz Drugi (4)

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Miejscowość	od 1 do 5	od 5-10	od 10-20	od 20-50	pow. 50	razem
Jarogniewie	1		1	1		**3**
Dębołęka	30	3	6	6	3	**48**
Rudki	35	7	9	5	5	**61**
Rutwica	9	3	2	3	1	**18**
Kłosowo	16	3	2		2	**23**
Gostomia	18	3	3	5	7	**36**
Kłębowiec	32	11	7	6	5	**61**
Karsibór	21	2	1	1	3	**28**
Witankowo	16	7	20	11	5	**59**
Dzikowo	16	2	8	2	2	**30**
Dobino	25	3	7	2	7	**44**
Golce	21	3	2	2	1	**29**
Ostrowiec	14	5	1	2	1	**23**
Lubno	21	1	3	1	5	**31**
Kolno	15	1	3	1		**20**
Nakielno	19	2			2	**23**
Świętosław	7	1	4	4		**16**
Szwecja	50	6	3	2		**61**
Zdbice	18	2		1		**21**
Boguszyn			1		1	**2**
Prusinowo Wałeckie	7	2		4	1	**14**
Strączno	35	3	3	2	3	**46**
Lipie	4	3				**7**
Ługi Wałeckie	19	4	6		1	**30**
Wałcz Drugi	18	6	7	2	6	**39**
Różewo	27	8	7	4	5	**51**
Papowo	3	1	2	1		**7**
Rudnica	4		2			**6**
Górnica	6	5	1	2	2	**16**
Chwiram	10	5	8	2	2	**27**
Przybkowo	7	1	2	6	2	**18**
Czechyń	4			1		**5**
Wałcz Pierwszy	9	5	1	2	4	**21**
Czapla	8	6	1	3	2	**20**
Glinki		1				**1**
Kołatnik	3	2	3			**8**
Wiesiółka		1				**1**
Laski Wałeckie	8	2	2	2		**14**
Dobrzyca Wielka				2		**2**
Dobrzyca Leśna	1	1				**2**
Głowaczewo	3		3	1		**7**
Nagórze					2	**2**
razem	**560**	**121**	**131**	**89**	**80**	**981**

źródło: dane z UG Wałcz

Rolnictwo na terenie Gminy Wałcz oznacza się niskim poziomem rozwoju infrastruktury, technicznego wyposażenia gospodarstw rolnych. Do najważniejszych czynników naturalnych

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

wywierających decydujący wpływ na produkcję rolną, jej strukturę i wydajność zaliczyć należy warunki klimatyczne i glebowe, rzeźbę terenu oraz stosunki wodne.

W ostatnich latach w strukturze zasiewów nie nastąpiły istotne zmiany, a od kilku lat o jej kształcie decydują warunki przyrodnicze i tradycje uprawy. Ogólna powierzchnia zasiewów wynosiła 12,624 tys. ha, w tym zboża 9 545 ha a pozostałe uprawy to ziemniaki, warzywa itp. (coraz większym zainteresowaniem cieszy się uprawa rzepaku i rzepiku). W uprawie zbóż tradycyjnie największy udział ma pszenica, żyto i jęczmień.

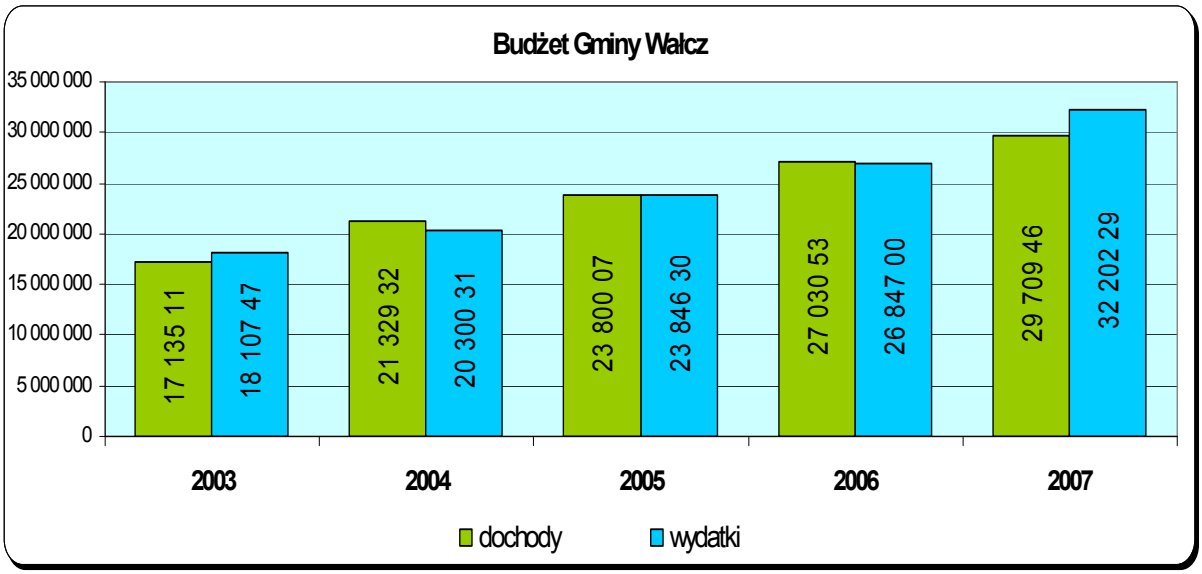
Uprawy sadownicze mają marginalne znaczenie, a ich areał uległ zmniejszeniu. Największy udział w produkcji owoców stanowią jabłonie, a przebudowa upraw sadowniczych dotyczy głównie asortymentu odmianowego.

Ocenia się, że produkcja zwierzęca jest w ostatnim czasie mniej opłacalna. Zmalała hodowla bydła mlecznego w małych gospodarstwach ale widać nieznaczny wzrost hodowli bydła w gospodarstwach większych. Oprócz hodowli bydła dużym zainteresowaniem cieszy się również tucz trzody chlewnej i hodowla drobiu.

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej widać rozwój większych gospodarstw rolnych. Małe gospodarstwa nie inwestują w swój rozwój.

2.4. Finanse samorządu

Możliwości stymulowania rozwoju obszaru gminy w dużym stopniu uzależnione są od wysokości budżetu samorządu gminnego oraz struktury wydatkowania środków ze szczególnym uwzględnieniem celów inwestycyjnych. Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetowych gminy Wałcz w ostatnich 5 latach przedstawiono na poniższym wykresie.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Wałcz

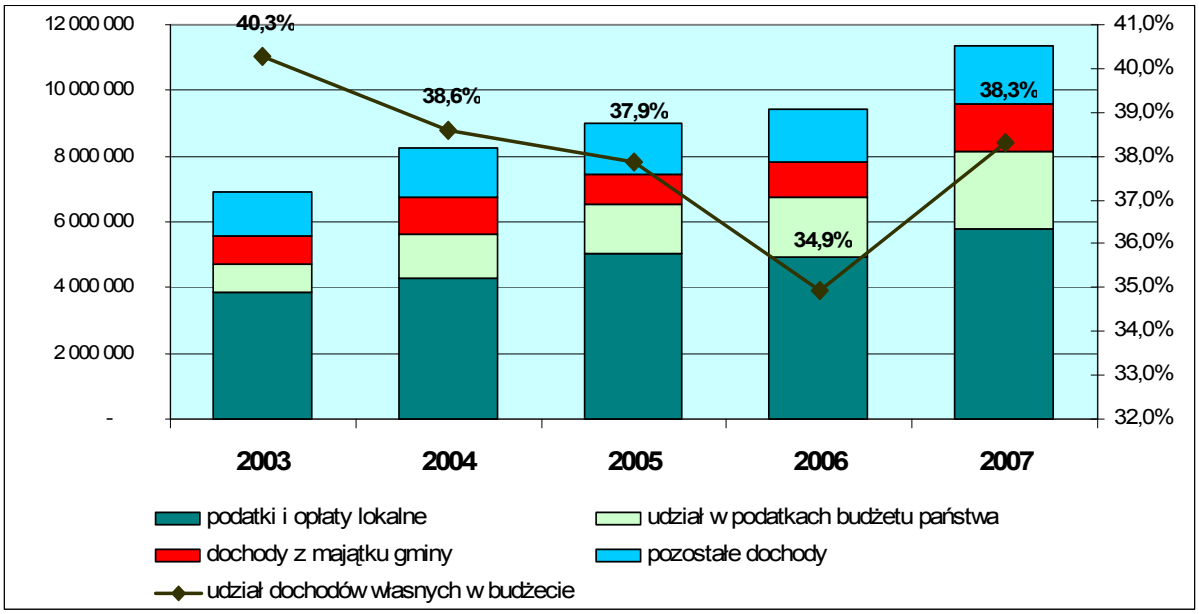
tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Samorząd gminy prowadził zróżnicowaną politykę budżetową. Zauważalna była sinusoida tzn. że dochody przewyższały wydatki bądź wydatki przewyższały dochody kończąc rok na deficycie. W latach 2003 - 2007 odnotowywano następujące wskaźniki - nadwyżkę budżetową bądź niedobór: w roku 2003 – niedobór wyniósł 972 tys. zł, w roku 2004 nadwyżka wyniosła – 1,029 mln. zł., w roku 2005 ponownie zanotowano niedobór w wysokości – 46 tys. zł., w roku 2006 nadwyżka wyniosła – 186 tys. zł. a w roku 2007 niedobór był równy kwocie 2,492 mln. zł. Sytuacja taka wskazuje na racjonalne zarządzanie finansami gminy. W latach niedoboru gmina korzystała z nadwyżek z lat poprzednich oraz kredytów komercyjnych.

Po stronie dochodów najważniejszą kwestią jest wskaźnik poziomu dochodów własnych gminy w całości budżetu. Decyduje on o stopniu wpływania samorządu na wysokość środków, które mogą być przeznaczane na cele wybrane przez lokalną społeczność. Na dochody własne gminy składają się dochody z następujących grup:

- podatki i opłaty lokalne,
- dochody z majątku gminy,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa,
- pozostałe dochody.

Udział dochodów własnych gminy w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony w poniższym zestawieniu.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Wałcz

Wskaźnik udziału dochodów własnych w całości wpływów budżetowych znacznie podniósł się w ostatnim okresie osiągając poziom około 40 % wszystkich dochodów. Jest to pozytywna tendencja,

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl
ECD

świadcząca o wzroście możliwości decydowania przedstawicieli samorządu o celach, na które zostaną wydane środki budżetowe i świadczy o postępującej decentralizacji finansów publicznych zgodnie z ideą samorządności.

Po stronie wydatków budżetu gminy należy zwrócić uwagę na wygospodarowanie środków na inwestycje, zwłaszcza w infrastrukturę techniczną, jako prorozwojowego czynnika prowadzonej polityki finansowej gminy.

Na lata 2008 – 2009 prognoza długu publicznego wskazuje iż gmina posiadać będzie zdolność kredytową i inwestycyjną dla planowanych inwestycji. Planowane dochody i wydatki będą posiadały takie same wartości – rok 2008 – 29.700.000,00 zł. a rok 2009 – 32.000.000,00 zł. Nadwyżka z lat ubiegłych w wysokości 600.000 we wskazanych latach kierowana będzie w całości na spłatę istniejących kredytów.

Planuje się iż w roku 2008 wskaźnik rocznej spłaty zadłużenia do dochodu wyniesie 2,12 %, natomiast w roku 2009 będzie niższy i będzie stanowił wartość 1,94 %. Sytuacja taka pokazuje że gmina Wałcz jest i będzie w dobrej kondycji finansowej z możliwością spokojnego i bezpiecznego planowania inwestycji długoletnich przy wsparciu ze środków pozabudżetowych.

Poniżej przedstawiono zestawienie najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez gminę w ostatnich 5 latach.

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
2003				
zakup notebook Compaq	8.700,00	8.700,00	0,00	
zakup urządzeń do hydroforni	11.513,00	11.513,00	0,00	
budowa sieci wodociągowej relacji Wałcz – Kołatnik	39.284,44 zł	39.284,44 zł	0,00	
budowa studni głębinowej w Rudkach	53.975,35	53.975,35	0,00	
budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłębowiec	964.593,02	238.744,02	445.849,00 280.000,00	część środków pochodziła ze źródeł zewnętrznych a cześć z kredytu komercyjnego
budowa oczyszczalni ścieków w Wałczu Drugim	116.213,95	116.213,95	0,00	
zakup urządzeń do oczyszczalni	6.180,00	6.180,00	0,00	
Dobudowa klas SP Strączno	179.979,00	179.979,00	0,00	
Dobudowa klas SP Karsibór	432.957,00	432.957,00	0,00	

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
Remont Sali gimnastycznej SP Różewo	140.562,00	140.562,00	0,00	
Wymiana pieca CO i remont SP Witankowo	27.629,00	27.629,00	0,00	
Zakup sprzętu szkolnego SP Strączno	17.132,00	4.020,00	33.112,00	
Zakup sprzętu szkolnego SP Karsibór	34.979,00	14.979,00		
Zakup wyposażenia szkolnego Gimnazjum w Lubnie	39.121,00	16.321,00	22.800,00	
Adaptacja świetlicy na salę Gimnazjum Chwiram	71.325,00	71.325,00	0,00	
Wymiana pieca c.o w Gimnazjum Chwiram	23.315,00	23.315,00	0,00	
Adaptacja pomieszczeń na stołówkę Gimnazjum Chwiram	291.203,00	291.203,00	0,00	
Zakup wyposażenia do kuchni Gimnazjum Chwiram	114.722,00	84.722,00	30.000,00	środki pozyskano z Agencji Nieruchomości Rolnej
2004				
Zakup komputerów notebook Maxdata	11.952,00	11.952,00	0,00	
Zakup samochodu Lublin wraz z przyczepą	65.172,40	65.172,40	0,00	
1) zakup urządzeń do hydroforni 2)	24.269,44	24.269,44	0,00	
Zakup urządzeń do oczyszczalni	8.825,00	8.825,00	0,00	
Budowa drogi gminnej relacji Chwiram – Strączno	998.125,45	383.766,45	614.359,00	
Budowa kanalizacji sanitarnej i przepompowni ścieków dla wsi Chwiram, Gostomia i Dzikowo	772.817,31	285.884,31	486.933,00	ZPORR – działanie 1.5 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
Budowa sieci wodociągowej dla wsi Rudki i Dobrzyca	150.355,50	150.355,50	0,00	
Budowa studni głębinowej w Dobinie	65.292,39	65.292,39	0,00	
Budowa przyłączy kanalizacyjnych we wsi Karsibór	54.202,89	54.202,89	0,00	
Budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wiesiółka	190.150,28	190.150,28	0,00	
System alarmowania OSP Rudki	4.495,70	4.495,70	0,00	
Termomodernizacja budynku UG	270.635,10	150.635,10	120.000,00	środki pochodziły z kredytu komercyjnego
Budowa oczyszczalni ścieków we wsi Nakielno	66.841,24	66.841,24	0,00	
Budowa oczyszczalni ścieków we wsi Lubno	367.038,44	367.038,44	0,00	
Przebudowa pomieszczeń na klasy SP Różewo	212.781,00	212.781,00	0,00	

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
Termomodernizacja budynku SP Karsibór	219.218,72	139.944,72	79.274,00	BŚ
Wymiana pokrycia dachowego SP Dębołęka	30.256,00	30.256,00	0,00	
2005				
Zakup samochodu Peugeot	44.000,00	44.000,00	0,00	
Zakup urządzeń do oczyszczalni	4.690,00	4.690,00	0,00	
Zakup komputera notebook Toshiba	4.732,00	4.732,00	0,00	
Zakup kopiarki	16.147,92	16.147,92	0,00	
Zakup sprzętu nagłaśniającego	10.000,00	10.000,00	0,00	
Zakup projektora	8.245,00	8.245,00	0,00	
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłębowiec	57.367,70	57.367,70	0,00	
Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla wsi Ługi – Strączno	488.088,05	270.603,05	217.245,00	
Budowa sieci wodociągowej relacji Dobino – Przybkowo	256.699,44	256.699,44	0,00	
Budowa Sali gimnastycznej Gimnazjum Lubno	1.534.326,50	1.408.654,50	125.662,00	Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich
Termomodernizacja budynku SP Strączno	325.656,14	111.656,14	214.000,00	Kredyt komercyjny
Przebudowa pomieszczeń SP Strączno	244.204,24	244.204,24	0,00	
Przebudowa pomieszczeń SP Różewo	423.514,72	323.514,72	100.000,00	Dotacja celowa
Adaptacja pomieszczeń na punkty żywieniowe SP Witankowo	64.913,09	64.913,09	0,00	
Adaptacja pomieszczeń na punkty żywieniowe SP Szwecja	73.409,88	73.409,88	0,00	
Zakup kserokopiarki SP Karsibór	4.499,36	4.499,36	0,00	
Zakup kserokopiarki dla Gimnazjum w Lubnie	5.185,00	5.185,00	0,00	
Zakup pieca c.o SP Szwecja	4.200,00	4.200,00	0,00	
2006				
Silnik Tohatsu – WOPR	8.939,29	8.939,29	0,00	
Zakup pługa	5.856,00	5.856,00	0,00	
Zakup urządzeń do oczyszczalni	16.406,68	16.406,68	0,00	
Zakup autobusów	127.483,00	127.483,00	0,00	
Zakup gruntów	5.500,00	5.500,00	0,00	
Zakup urządzeń do hydroforni	19.333,93	19.333,93	0,00	
Zakup samochodu Renault	106.200,00	27.450,00	78.750,00	
Zakup serwera	18.287,80	18.287,80	0,00	

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl ECD

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
Budowa zaplecza sportowego Chwiram	230.366,80	230.366,80	0,00	
Budowa sieci informatycznej w UG	48.851,53	48.851,53	0,00	
Modernizacja świetlic wiejskich	591.207,29	224.203,29	367.004,00	SPO ROL
Budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wałcz Drugi	119.542,98	119.542,98	0,00	
Zakup samochodu OSP Szwecja	355.500,00	255.385,00	100.115,00	
Adaptacja pomieszczeń SP Dębołęka	164.578,14	164.578,14	0,00	
Przebudowa pomieszczeń na salę lekcyjną SP Szwecja	68.075,46	68.075,46	0,00	
Modernizacja budynku szkoły SP Szwecja	141.367,77	141.367,77	0,00	
Zakup maszyny czyszczącej dla Gimnazjum Chwiram	7.991,00	7.991,00	0,00	
Zakup maszyny czyszczącej dla Gimnazjum Lubno	8.784,00	8.784,00	0,00	
2007				
Zakup koparki	221.385,00	221.385,00	0,00	
Budowa sieci wodociągowej relacji Wałcz – Ostrowiec	318.739,63	318.739,63	0,00	
Budowa sieci wodociągowej dla wsi Zdbice	71.176,81	71.176,81	0,00	
Zakup maszyn budowlanych	11.762,02	11.762,02	0,00	
Zakup gruntów	25.880,00	25.880,00	0,00	
Zakup samochodu Toyota	74.900,00	74.900,00	0,00	
Oświetlenie uliczne we wsi Ostrowiec	55.070,03	55.070,03	0,00	
Zakup centrali telefonicznej do UG	6.958,88	6.958,88	0,00	
System telewizji przemysłowej w UG	32.945,17	32.945,17	0,00	
Zakup zestawów ratowniczych dla OSP	32.520,00	32.520,00	0,00	
Zakup budynku Wałcz Drugi	19.812,00	19.812,00	0,00	
Zakup kosiarki samojezdnej	20.638,00	20.638,00	0,00	
Zakup urządzeń do oczyszczalni	12.851,92	12.851,92	0,00	
Zakup urządzeń do hydroforni	41.050,00	41.050,00	0,00	
Budowa punktu zlewnego ścieków wsi Karsibór	210.659,77	210.659,77	0,00	
Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wsi Karsibór i Kłębowiec	749.777,95	749.777,95	0,00	
Budowa studni głębinowej w Witankowie	75.670,72	75.670,72	0,00	
Budowa sieci wodociągowej relacji Lubno – Omulno	209.388,95	209.388,95	0,00	
Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla wsi Strączno	75.284,94	75.284,94	0,00	

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
Budowa drogi relacji Karsibór – Jarogniewo	878.120,78	540.375,49	337.745,29	FOGR
Zakup zestawów inkasenckich	12.900,00	12.900,00	0,00	
Zakup kopiarki	4.123,60	4.123,60	0,00	
Modernizacja bazy Kołatnik	218.615,55	218.615,55	0,00	
Modernizacja budynku UG	1.823.494,92	1.823.494,92	0,00	
Przebudowa budynku na lokal mieszkalny we wsi Kolno	89.951,10	89.951,10	0,00	
Budowa drogi gminnej relacji Dobino – Przybkowo	397.572,61	217.495,85	180.076,76	FOGR
Przebudowa pomieszczeń lekcyjnych SP Dębołęka	188.320,44	188.320,44	0,00	
Budowa Sali gimnastycznej dla Gimnazjum Chwiram	1.806.952,00	1.361.752,00	445.200,00	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
Modernizacja budynku SP Szwecja	137.395,18	137.395,18	0,00	
Termomodernizacja SP Strączno	572.830,19	322.830,19	250.000,00	Kredyt komercyjny
Termomodernizacja SP Gostomia	448.287,77	279.879,77	168.408,00	Kredyt komercyjny
Termomodernizacja SP Różewo	668.742,99	307.521,99	361.221,00	Kredyt komercyjny
Termomodernizacja SP Witankowo	830.166,62	413.339,72	416.826,90	Kredyt komercyjny
Zakup kosiarki samobieżnej dla Gimnazjum Lubno	10.500,00	10.500,00	0,00	
Monitoring SP Strączno i Gimnazjum Chwiram	16.000,00	3.746,00	12.254,00	Rezerwa celowa nr 11 Województwa Zachodniopomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Wałcz

Na niektóre wskazane w roku 2007 inwestycje gmina będzie starać się o dodatkowe środki w ramach różnych składanych projektów, zarówno ze środków regionalnych (RPO, PROW) jak i ogólnopolskich (PO Infrastruktura i Środowisko), które zakładają możliwość refundacji kosztów poniesionych po 1 stycznia 2007r. pod warunkiem braku istnienia pomocy publicznej.

2.5. Infrastruktura techniczna

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest jednym z głównych wyznaczników poziomu życia i możliwości rozwoju gospodarczego danego obszaru.

Wodociąg

Zaspokajanie potrzeb przez system wodociągowy – wiąże się ze spełnieniem dwu imperatywów (norm):

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl ECD

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebami ilości.

Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorakie zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii.

Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW).

Gmina Wałcz należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Sieć wodociągowa na terenie Gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych, które w przyszłości podlegać będą wymianie.

Blisko 95% obszaru gminy jest zwodociągowane. Brak natomiast dostatecznej infrastruktury służącej odprowadzaniu zanieczyszczeń.

Na terenie gminy znajduje się 25 czynnych stacji uzdatniania wody oraz 39 szt. ujęć wody (studni) w następujących miejscowościach:

Lp.	Miejscowość	Stacja uzdatniania wody	Studnie
1.	Chwiram	1	2
2.	Czapla	1	1
3.	Dobino	1	2
4.	Dobrogoszcz	1	1
5.	Golce	1	2
6.	Gostomia	1	2
7.	Górnica	1	2
8.	Kłosowo	1	1
9.	Kolno	1	1
10.	Lipie	1	1
11.	Lubno	1	2
12.	Łąki	1	1
13.	Ługi Wałeckie	1	2
14.	Nakielno	1	2
15.	Popowo	1	1
16.	Prusinowo	1	1
17.	Prusinówko	1	1
18.	Różewo	1	2
19.	Różewo II	1	1
20.	Rudki	1	2
21.	Rutwica	1	2
22.	Szwecja	1	2
23.	Wałcz II	1	2
24.	Witankowo	1	2
25.	Zdbice	1	1
Razem		**25**	**39**

źródło: opracowanie na podstawie danych z Gminy Wałcz

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Łączna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 186,3 km.

W ostatnich latach (2003 – 2007) w zakresie działań inwestycyjnych w obszarze wodociągowania i kanalizowania gminy wykonano następujące inwestycje:

rok 2003

1) zakup urządzeń do hydroforni – 11.513,00 zł. Inwestycja została sfinansowana ze środków własnych
2) budowa sieci wodociągowej relacji Wałcz – Kołatnik o wartości 39.284,44 zł. Inwestycja została wykonana ze środków własnych
3) budowa studni głębinowej w Rudkach o wartości 53.975,35 ze środków własnych
4) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłębowiec o wartości 964.593,02 zł. Część inwestycji (445.849,00 zł.) sfinansowano ze środków pozabudżetowych, kredytu komercyjnego (280.000,00 zł.) oraz środków własnych (238.744,02 zł.)
5) budowa oczyszczalni ścieków w Wałczu Drugim za kwotę 116.213,95 zł. 100 % środków na inwestycję przeznaczono z budżetu gminy
6) zakup urządzeń do oczyszczalni o wartości 6.180,00 zł. co sfinansowano ze środków własnych

rok 2004

3) zakup urządzeń do hydroforni – 24.269,44 zł. Inwestycja została sfinansowana ze środków własnych
4) zakup urządzeń do oczyszczalni o wartości 8.825,00 zł. co sfinansowano ze środków własnych
5) budowa kanalizacji sanitarnej i przepompowni ścieków dla wsi Chwiram, Gostomia i Dzikowo o wartości 772.817,31 zł. Na wskazaną inwestycję pozyskano dofinansowanie w kwocie 486.933,00 zł. a pozostałą część stanowiły środki własne (285.884,31 zł.)
6) budowa sieci wodociągowej dla wsi Rudki i Dobrzyca o wartości 150.355,50 zł. co sfinansowano ze środków własnych
7) budowa studni głębinowej w Dobinie o wartości 65.292,39 zł. w całości sfinansowane ze środków własnych
8) budowa przyłączy kanalizacyjnych we wsi Karsibór o wartości 54.202,89 zł. Środki na wskazaną inwestycję wykorzystano z własnego budżetu w 100 %
9) budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wiesiółka – 190.150,28 zł. w całości pokryte ze środków własnych
10) budowa oczyszczalni ścieków we wsi Nakielno o wartości 66.841,24 zł. oraz
11) budowa oczyszczalni ścieków we wsi Lubno o wartości 367.038,44 zł. w całości sfinansowane z budżetu gminy

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

rok 2005

1) zakup urządzeń do oczyszczalni o wartości 4.690,00 zł. co sfinansowano ze środków własnych
2) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kłębowiec o wartości 57.367,70 zł. finansowane z budżetu gminy
3) budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla wsi Ługi – Strączno o wartości 488.088,05 zł. Inwestycja częściowo została sfinansowana ze środków pozabudżetowych (217.245,00 zł.) a częściowo ze środków własnych (270.603,05 zł.)
4) budowa sieci wodociągowej relacji Dobino – Przybkowo o wartości 256.699,44 zł. w całości sfinansowane ze środków własnych

rok 2006

1) zakup urządzeń do oczyszczalni o wartości 16.406,68 zł. co sfinansowano ze środków własnych
2) zakup urządzeń do hydroforni o wartości 19.333,93 zł. pokryte środkami własnymi
3) budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wałcz Drugi o wartości 119.542,98 zł. w ramach środków własnych gminy

rok 2007

1) budowa sieci wodociągowej relacji Wałcz – Ostrowiec o wartości 318.739,63 zł.
2) budowa sieci wodociągowej dla wsi Zdbice o wartości 71.176,81 zł.
3) zakup urządzeń do oczyszczalni o wartości 12.851,92 zł.
4) zakup urządzeń do hydroforni o wartości 41.050,00 zł.
5) budowa punktu zlewnego ścieków wsi Karsibór o wartości 210.659,77 zł.
6) budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wsi Karsibór i Kłębowiec o wartości 749.777,95 zł.
7) budowa studni głębinowej w Witankowie o wartości 75.670,72 zł.
8) budowa sieci wodociągowej relacji Lubno – Omulno o wartości 209.388,95 zł.
9) budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla wsi Strączno o wartości 75.284,94 zł.

Wskazane w roku 2007 inwestycje zostały sfinansowane ze środków własnych we wskazanej wyżej wysokości.

Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

Gmina Wałcz posiada na swoim terenie następujące urządzenia do oczyszczania ścieków, które znajdują się w następujących miejscowościach:

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

- Szwecja – oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z dodatkowym usuwaniem biogenów wybudowana w roku 1996 typu ATA O2. Została zaprojektowana na przyjmowanie dobowo 200 m^3 ścieków surowych z kanalizacji i dowożonych taborem asenizacyjnym.
- Chwiram – mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków, z dodatkowym usuwaniem biogenów zbudowana w 1998r. typu OSA. Została zaprojektowana na przyjmowanie dobowo 170 m^3 ścieków z miejscowości Chwiram, Gostomia i Dzikowo z kanalizacji sanitarnej i ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym.
- Strączno - mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu rów cyrkulacyjny wybudowana w latach 70 – tych, zmodernizowana w roku 1992. Dobowa przepustowość wynosi 70 m^3.
- Nakielno - mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu bioblok MUM 75 o przepustowości projektowanej 75 m^3 na dobę. Oczyszczalnia oddana do eksploatacji na początku lat 90 tych.
- Lubno - biologiczna – mechaniczna oczyszczalnia ścieków typu złoże zraszane Bioclere B350 o przepustowości 33 m^3 na dobę. Oczyszczalnia bezobsługowa, niewymagająca stałego dozoru konserwatora.
- Wiesiółka – oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna typu złoże obrotowe Polaris o przepustowości dobowej 36 m^3. Oczyszczalnia bezobsługowa, niewymagająca stałego dozoru konserwatora.
- Wałcz Drugi - oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna typu Purflo – Miniflo (tzw. przydomowa), zaprojektowana dla 80 osób o przepustowości dobowej 12 m^3. Wyposażona jest w betonowy osadnik wtórny o pojemności 4 m^3 oraz dwie dmuchawy DR 90. Oczyszczalnia bezobsługowa, niewymagająca stałego dozoru konserwatora.

W pozostałych miejscowościach wchodzących w skład gminy Wałcz ścieki sanitarne są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych (szambach), których stan techniczny często budzi zastrzeżenia. Ścieki wywożone są do punktu zlewowego na oczyszczalni ścieków do poszczególnych oczyszczalni w zależności od odległości, ale też często do najbliższego rowu melioracyjnego. W ten sposób prowadzona gospodarka ściekowa powoduje zagrożenia dla środowiska wodnego, wód powierzchniowych i poziemnych.

W gminie problemem również jest ujmowanie i odprowadzanie wód deszczowych przede wszystkim na terenach zurbanizowanych. Wynika to z braku istniejącej kanalizacji deszczowej, a co za tym idzie spływ wód opadowych następuje bezpośrednio do środowiska gruntowo – wodnego.

W chwili obecnej wartość skanalizowania obszaru gminy, wyliczona na podstawie stosunku długości sieci wodociągowej (186,3 km) do długości sieci kanalizacyjnej (51,3 km) wynosi około 27,5%. Procent

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

ECD

ludności korzystający z kanalizacji wynosi ok. 30 % na terenach wiejskich natomiast procent ludności korzystający z wodociągów wynosi w gminie 94,19 %.

W najbliższych latach gmina zamierza sukcesywnie starać się o realizację inwestycji kanalizacyjnych na które ma opracowaną dokumentację. Swoich sił gmina będzie próbować w różnych dostępnych konkurach dotacyjnych. Więcej na ten temat przedstawiono w punkcie 4 opracowania.

Gospodarka odpadami

System gospodarki komunalnymi ograniczony jest do zbierania odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiskach odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren gminy.

Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych realizowane są przez firmę zewnętrzną na terenie zlokalizowanego wysypiska odpadów na terenie gminy Wałcz, na południe od drogi Wałcz - Piła na działce nr 80/2 obrębu geodezyjnego Wałcz - 1 zlokalizowane jest wysypisko komunalne dla miasta Wałcza. Całkowita powierzchnia wysypiska wynosi 6,44 ha, a pojemność wysypiska wystarczy na składowanie odpadów do około roku 2015.

Odpady z gminy Wałcz gromadzone są w poszczególnych wsiach w ustawionych pojemnikach i wywożone na wysypisko komunalne.

Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego" oraz metodą „donoszenia".

Obowiązek usuwania odpadów nadal spoczywa na Gminie Wałcz.

Na terenie gminy Wałcz obowiązuje zorganizowany system gromadzenia, zbiórki i unieszkodliwiania odpadów kontrolowany przez Urząd Gminy w Wałczu.

Ciepłownictwo i gazyfikacja

Na obszarze gminy nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane piece ciepłownicze bądź które umieszczone są na zewnątrz budynków. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne.

Nie przewiduje się realizacji systemów ciepłowniczych zdalaczynnych, obejmujących całość lub część miejscowości. Przyjmuje się ogrzewanie urządzeniami lokalnymi wbudowanymi; zasilającymi w zasadzie obiekty leżące na jednej posesji. Ewentualne wspólne źródła ciepła mogą obejmować kilka posesji sąsiadujących.

Rodzaj ogrzewania zależy od relacji kosztów pomiędzy różnymi nośnikami energii. Należy zapewnić przestrzenne możliwości korzystania z każdego rodzaju paliwa [paliwa stałe, oleje opałowe,

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

gaz ziemny, gaz płynny, energia elektryczna, biogaz], według decyzji odbiorców opartych o własne kalkulacje ekonomiczne. Należy preferować stosowanie paliw niskozasiarczonych, korzystanie ze źródeł niekonwencjonalnych, ekologicznych oraz odchodzenie od stosowania paliw stałych.

Obecnie na terenie gminy nie jest poprowadzona sieć gazociągowa. Mieszkańcy zaopatrywani są w gaz bezprzewodowy – butlowy. Ponad 80% gospodarstw domowych korzysta z tego rodzaju środka energetycznego. W najbliższych latach nie planuje się inwestycji w tym zakresie.

W gminie Wałcz zapotrzebowanie na energię cieplną w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych.

Jak dotąd w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny pełni rolę pomniejszą, jednak jego wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku. Jednym z czynników warunkujących mały udział gazu, jest jego mała dostępność, spowodowana brakiem sieci gazowniczej na terenie gminy i konieczność korzystania z uciążliwych butli gazowych.

Elektroenergetyka

Teren gminy obsługiwany jest przez Rejon Energetyczny z GPZ Wałcz, podlegający Grupie Energetycznej ENEA S.A. Jednostki osadnicze gminy (wsie i przysiółki) zasilane są w energię elektryczną w układzie podstawowym i rezerwowym siecią linii elektroenergetycznych napowietrznych oraz kablowych o napięciu roboczym 15kV. Główny Punkt Zasilania (GPZ) wyposażony jest w transformator 110kV/15kV o mocy 16 MVA znajduje się w Wałczu. Zasilanie w energię elektryczną przy obecnych potrzebach gminy jest wystarczające. Stan techniczny sieci energetycznej wysokiego napięcia, średniego napięcia i niskiego napięcia można ocenić jako dobry. Infrastruktura energetyczna NN we wszystkich miejscowościach gminy jest dobrze rozwinięta, zapewniona jest ciągła dostawa energii elektrycznej do gospodarstw domowych, ośrodków administracji państwowej i samorządowej oraz na potrzeby zakładów wytwórczych i usługowych. Szczytowe zapotrzebowanie na energię elektryczną dla gminy jest w pełni pokrywane.

Drogi

Na terenie gminy Wałcz istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Jednakże ich stan techniczny nie jest zadowalający. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia sieć dróg krajowych i wojewódzkich.

Długość dróg krajowych przebiegających przez gminę wynosi 35,6 km, wojewódzkich – 45,1 km.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

ECD

Dwie drogi krajowe i trzy drogi wojewódzkie tworzące sieć komunikacyjną to:

- Droga krajowa nr 10: Szczecin – Wałcz – Piła – Płońsk
- Droga krajowa nr 22: Gorzów Wlkp. – Wałcz – Chojnice – Tczew
- Droga wojewódzka nr 163: Wałcz – Czaplinek – Kołobrzeg – Koszalin
- Droga wojewódzka nr 178: Wałcz – Oborniki – Poznań
- Droga wojewódzka nr 179: Rusinowo – Wałcz – Piła

Połączenia lokalne zapewniają drogi powiatowe i gminne. Długość dróg powiatowych wynosi 163,9 km, z czego 84,3% posiada nawierzchnię ulepszoną. Drogi gminne natomiast liczą jedynie 7,5 km..

Poniżej przedstawiono zestawienie dróg przechodzących przez gminę wraz z ich długością i numeracją:

Nr drogi	Opis odcinka	
	Nazwa	**Długość [km]**
Drogi krajowe		
10	Szczecin – Wałcz – Piła – Płońsk	35,60
22	Gorzów Wlkp. – Wałcz – Chojnice – Tczew	
Razem		**35,60**
Drogi wojewódzkie		
163	Wałcz – Czaplinek – Kołobrzeg – Koszalin	45,1
178	Wałcz – Oborniki – Poznań	
179	Rusinowo – Wałcz – Piła	
Razem		**45,1**
Drogi powiatowe		
twarde		138,2
gruntowe		25,7
Razem		**163,9**
Razem	**Długość odcinków dróg publicznych gminnych**	**7,5**
	Razem wszystko	**252,10 km**

Źródło: opracowanie na podstawie danych z UG Wałcz

Komunikacja międzygminna realizowana jest poprzez PKS a także prywatnych przewoźników. Głównymi kierunkami podróży są miasta Szczecin, Poznań, Wałcz, będące jednocześnie największymi ośrodkami gospodarczo – kulturalnymi w regionie.

Ponadlokalne połączenia z gminą przez wiele lat zapewniała również komunikacja kolejowa PKP znaczenia pasażerskiego. W chwili obecnej linia nie funkcjonuje a tory są częściowo rozebrane.

W gestii samorządu leży utrzymanie dróg gminnych. Oprócz bieżących remontów i inwestycji przeprowadzono uzupełnianie znaków drogowych oraz przeprowadzono modernizację oświetlenia ulicznego.

Stan techniczny wielu odcinków dróg jest niezadowalający. Większość z nich jest zbyt wąska, a ich nawierzchnie są bardzo zużyte i wymagają remontów i modernizacji.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

W najbliższych latach 2008 – 2015 Gmina Wałcz zaplanowała przeznaczyć na poprawę infrastruktury drogowej w gminie kwotę ok. 2.000.000 zł. PLN.

3. Analiza SWOT

3.1. Założenia metodologiczne

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (**S**trenghts, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Stanowi ona zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących. Zasadę przeprowadzania badania ilustruje poniższa tabela.

Mocne strony	**Słabe strony**
zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska, finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi	obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy
Szanse	**Zagrożenia**
zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy	negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy uniknąć

Strategia powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W gminie Wałcz przy tworzeniu strategicznego programu działania skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych, gdyż zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności gminy – są to:

- Finanse
- Infrastruktura i ochrona Środowiska
- Gospodarka
- Sfera społeczna

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji zdiagnozowanej w pierwszej części procesu tworzenia Strategii.

Analizę SWOT rozpoczęto od wskazania analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego:

Analiza otoczenia wewnętrznego

Silne Strony	**Słabe strony**
Korzystne położenie na głównym szlaku komunikacyjnym regionu	Brak systemu kanalizacji sanitarnej obsługującego całą gminę
Bardzo duża ilość terenów przyrodniczo cennych – parki krajobrazowe, tereny chronione oraz lasy	Słabo rozwinięta infrastruktura gazowa na obszarach wiejskich
Różnorodność występowania fauny i flory	Występowanie „dzikich" składowisk odpadów
Dostępność czystych wód powierzchniowych (duża liczba jezior) i podziemnych	Niski przyrost naturalny
Wiele cennych architektonicznie elementów krajobrazu	Spadek ludności w wieku przeprodukcyjnym
Młode społeczeństwo gminy Wałcz	Społeczeństwo słabo wykształcone
Stosunkowo korzystny ogólny wskaźnik liczby dzieci przypadających na jeden oddział w szkołach podstawowych	Stara substancja mieszkaniowa
Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej i wydatków na pomoc społeczną	Niska dynamika oddawanych mieszkań do użytku
Wysokie poczucie bezpieczeństwa	Duży odsetek dzieci w wieku 3-6 lat nie uczestniczących w zajęciach przedszkolnych
Bardzo korzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej	Wysokie wydatki bieżące na oświatę
Korzystne warunki do rozwoju turystyki oraz agroturystyki	Większość organizowanych imprez kulturalnych i sportowych ma zasięg lokalny
Zmodernizowana baza oświatowa na terenie gminy	Przestarzały sprzęt ochotniczych straży pożarnych
Istnienie terenów 35 Wału Pomorskiego	Niskie wykształcenie osób bezrobotnych
Pełna elektryfikacja terenów gminnych	Duży odsetek w strukturze bezrobotnych osób z krótkim stażem pracy i długotrwale bezrobotnych
	Przewaga liczby osób zatrudnionych w usługach nierynkowych nad liczbą osób zatrudnionych w usługach rynkowych

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

	Spadająca dynamika liczby podmiotów gospodarczych
	Duże rozdrobnienie struktury obszarowej
	Słabo rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna

Analiza otoczenia zewnętrznego

Szanse	**Zagrożenia**
Rozwój gospodarczy kraju	Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym mogąca wpłynąć na destabilizację systemu pomocy społecznej
Bogactwo fauny i flory oraz terenów krajobrazowo cennych	Brak uregulowanej i nowoczesnej gospodarki ściekami, występowanie „dzikich" składowisk odpadów
Położenie na ponadlokalnych szlakach komunikacyjnych	Brak ustanowienia form ochrony, które powinny zostać wprowadzone w celach ochrony wód, gleby.
Członkowstwo w Unii Europejskiej i dostępność środków na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych	Położenie w słabo rozwiniętym regionie z dala od centrów gospodarczych
Zwiększająca się dostępność w szkołach do nowoczesnych technologii (komputery, Internet)	Postępujący niż demograficzny
Rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa specjalistycznego związany z rozwojem gospodarczym Gminy	Ograniczone środki własne na inwestycje współfinansowane ze środków strukturalnych
	Zahamowanie budownictwa mieszkaniowego związane z systemem podatkowym

3.2. Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego

W kolejnych punktach przedstawiono syntetyczne wyniki przeprowadzonej analizy aktualnego stanu gminy Wałcz w podziale na główne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

3.2.1. Finanse gminy

Silne strony	Braki, problemy
Realny wzrost dochodów budżetu gminy w latach 2003-2007	Niski poziom dochodów budżetowych na 1 mieszkańca
Rosnący udział dochodów własnych w budżecie gminy	Nierównomierny poziom inwestycji w kolejnych latach
Tendencja do tworzenia budżetów zrównoważonych	Wysoki wskaźnik sztywnych wydatków budżetu (w szczególności na oświatę)
Znaczący wzrost dochodów z tytułu udziałów w podatkach budżetu państwa	Brak planu zagospodarowania przestrzennego, konieczność aktualizacji Studium uwarunkowań
Sukcesy w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych	
Szanse	**Zagrożenia**
Dostępność funduszy unijnych w latach 2008-2015	Niepewność związana z systemem finansowania samorządu
Utrzymujące się tempo wzrostu gospodarczego	Opóźnienia w przygotowywaniu programów operacyjnych dla funduszy unijnych
Rozwijanie idei samorządności	

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

3.2.2. Infrastruktura i ochrona środowiska

Silne strony	Braki, problemy
Dogodne drogowe połączenia komunikacyjne (istnienie drogi nr 10 i 22)	Niska bonitacja gleb;
Rozwinięta sieć wodociągowa	Zanieczyszczenie cieków wodnych powierzchniowych i podziemnych
Istniejące niewykorzystane moce przerobowe oczyszczalni ścieków	Niski stopień skanalizowania gminy
Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców	Zły stan nawierzchni dróg, brak chodników i dróg rowerowych
Korzystne warunki do prowadzenia gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego	Niewystarczające parametry jakościowe pracy oczyszczalni
Występowanie surowców mineralnych	Występujące obszary zalewowe i niskiej emisji
Walory turystyczne i krajobrazowe – wiele czystych jezior	Brak zorganizowanego systemu odprowadzania wód opadowych
Przygotowanie pod kątem dokumentacyjnym systemu kanalizacyjnego w całej gminie	Słabe uzbrojenie terenów pod przyszłe inwestycje
	Słabe uzbrojenie w gaz terenów wiejskich
Szanse	**Zagrożenia**
Możliwość pozyskania znacznego wsparcia z funduszy unijnych	Wzrost kosztów surowców energetycznych
Przeznaczenie gleb o niskiej jakości pod zalesienie	Brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska.
Podejmowane inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej	Wzrastający ruch pojazdów kołowych

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

3.2.3. Rozwój gospodarczy

Silne strony	Braki, problemy
Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych
Istniejące potencjalne tereny pod inwestycje	Wysoki odsetek ludności zatrudnionej w rolnictwie
Relatywnie niskie ceny gruntów oraz koszty pracy	Niska efektywność produkcji rolnej
Przebieg drogi krajowej nr 10 i 22	Słabo rozwinięty lokalny popyt na pracę
Bliskość dużych ośrodków miejskich i chłonnych rynków zbytu	Duża liczba osób pozostających bez pracy, w tym długotrwale bezrobotnych
Rozwój sfery handlu i usług	Nierozwinięty system ulg podatkowych dla inwestorów
Możliwości rozwoju sektora turystyki i agroturystyki	Niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy
	Słabe uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje
	Słabo rozwinięty sektor turystyczny na terenie gminy
Szanse	**Zagrożenia**
Rozwój gospodarczy kraju	Niesprzyjająca koniunktura na rynku rolnym
Dostępność zewnętrznych funduszy finansujących inwestycje	Niski poziom przedsiębiorczości
Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy	

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

3.2.4. Sfera społeczna

Silne strony	Braki, problemy
Istnienie placówek oświatowych i kulturowych na terenie Gminy	Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach
Działalność organizacji społecznych	Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej
Wysoka pomoc OPS	Niewielka ilość akcji profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia
Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	Niewystarczająca liczba imprez kulturalnych
Istnienie Fundacji „Lider Wałecki”	Konieczność modernizacji i rozbudowy bazy rekreacyjno-sportowej
	Brak środków na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży
Szanse	**Zagrożenia**
Możliwość pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje i programy społeczne	Apatia i marazm mieszkańców gminy
Stworzone ramy współpracy samorządu z organizacjami i instytucjami zewnętrznymi	Proces starzenia się społeczeństwa i zjawisko odpływu młodych mieszkańców gminy
	Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej
	Przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy społecznej

4. Misja i cele strategiczne gminy Wałcz

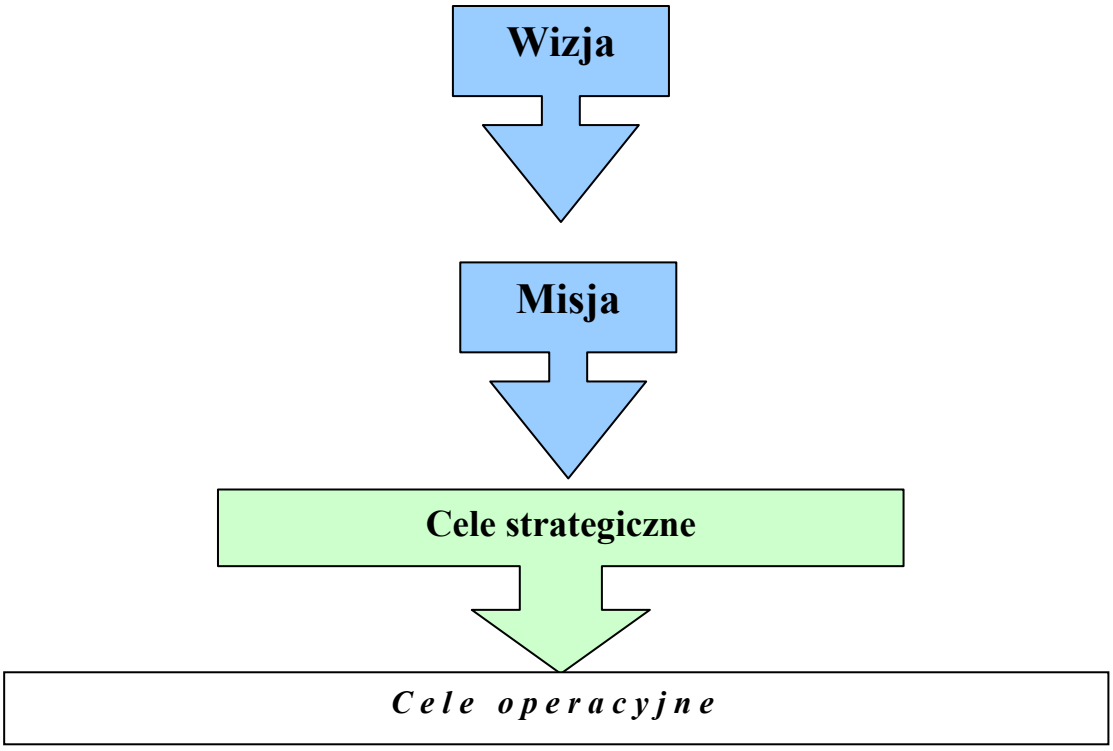
4.1. Hierarchiczny układ Strategii

Przyjęta metoda opracowania Strategii gwarantuje utrzymanie jasnej struktury dokumentu. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest misja rozwoju gminy, która określa kierunki rozwoju gminy w perspektywie następnych kilkunastu lat i priorytety działań samorządu w kontekście zapewnienia pożądanego przez mieszkańców stanu. Sformułowanie misji polega na przyjęciu zwięzłej sentencji, która najlepiej ujmuje główne kierunki działań samorządu, jednocześnie wskazując priorytety

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego, będąc wynikiem konsensusu wśród mieszkańców.

Logiczną strukturę dokumentu wyznaczającego plan strategicznego rozwoju gminy można przedstawić na schemacie:

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach przypominając piramidę, której wierzchołek stanowi Wizja a następnie Misja, będąca syntetycznym opisem sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy. Następnym po misji poziomem planowania są cele strategiczne. Wynikają one bezpośrednio z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju gminy tam określone, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne szczegółowe rozwiązania w każdym z obszarów planowania. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji. Cele operacyjne konkretyzują grupy zadań zawartych w opisie celów strategicznych, wskazując na powiązane ze sobą zagadnienia wymagające podjęcia szczegółowych działań. Na najniższym poziomie opisanego procesu planowania znajdują się konkretne projekty, pogrupowane według celów strategicznych i operacyjnych, wynikające z przeprowadzonej szczegółowej analizy potrzeb mieszkańców Gminy Wałcz.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

4.2. Wizja i misja Gminy Wałcz

Samorząd gminy, dając wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń na temat pożądanych zmian w obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego określił następującą deklarację wizji i misji Gminy Wałcz:

Wizja gminy Wałcz, sformułowana w oparciu o przeprowadzoną analizę strategiczną oraz uzgodnione kluczowe problemy gminy, przedstawia się następująco:

Wałcz to gmina wiejska z intensywnie rozwijającą się przedsiębiorczością, konkurencyjnym w regionie rolnictwie i turystyce wodnej, zapewniająca swoim mieszkańcom możliwości indywidualnego rozwoju, dostęp do nowoczesnej edukacji, bogatej oferty kulturalnej i sportowej oraz opieki zdrowotnej a przede wszystkim oferująca pracę i stabilizację.

W oparciu o przyjętą wizję gminy Wałcz, została sformułowana misja gminy o następującym brzmieniu:

Dążenie do zapewnienia wysokiego standardu życia swoich mieszkańców przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych instrumentów zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego gminy.

Rozwój gminy ma, więc nastąpić między innymi w oparciu o ożywienie gospodarcze (przy poszanowaniu środowiska naturalnego), co zapewni ciągły wzrost potencjału ekonomicznego w przyszłych latach. Jednocześnie poszerzone zostanie spektrum usług oferowanych mieszkańcom. Rozwój gospodarczy gminy niewątpliwie wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury i świadczenia usług na rzecz ludności.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

4.3. Cele strategiczne gminy Wałcz

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujecie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które będą miały wpływ na realizację Strategii, wytyczającej długofalowe kierunki zrównoważonego rozwoju gminy. Strategia Gminy na lata 2008 - 2015 jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez władze samorządowe oraz podmioty sektora prywatnego, organizacje pozarządowe, mieszkańców gminy, a także jest dokumentem stanowiącym załącznik w procesie starania się o środki zewnętrzne z Unii Europejskiej we wskazanych latach.

W rezultacie przeprowadzonych analiz strategicznych z szerokim udziałem pracowników Urzędu Gminy i jednostek podległych, radnych, szefów wielu innych instytucji i przedsiębiorstw, sformułowano **pięć strategicznych** celów rozwoju Gminy Wałcz. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych gminy (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), wytyczają one główne kierunki rozwoju gminy. Ich realizacja w perspektywie 7-letniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji.

Wyznaczone cele strategiczne są następujące:

1. **Rozwój gospodarczy.**
2. **Rozwój stanu infrastruktury technicznej.**
3. **Rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.**
4. **Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy w celu zwiększenia dochodów mieszkańców.**
5. **Rozwój infrastruktury społecznej**

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do misji. Realizacja projektów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w gminie, będzie prowadzić do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w misji. Plan strategiczny nie jest jednak listą życzeń i dokumentem opisującym marzenia o przyszłości – od momentu zatwierdzenia stanie się podstawą pracy personelu zarządzającego i kierującego usługami, dokumentem ustalającym hierarchię ważności zadań i określającym czas ich realizacji.

Poniżej przedstawiono uzasadnienie wyboru przyjętych celów strategicznych.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Cel strategiczny nr 1	Rozwój gospodarczy

Samorząd gminy jest świadomy, że nawet pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną jest dziś postrzegane jako niewystarczające do zapewnienia życia i rozwoju na oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług publicznych, takich jak usługi zdrowotne, oświata, bezpieczeństwo czy też kultura, sport i rekreacja. Projekty proponowane w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie gminy. Są to działania zbieżne z ogólnokrajowymi tendencjami w omawianym zakresie. Oczekiwania realizacji powyższych postulatów kierowane są obecnie w coraz mniejszym stopniu do władz państwowych, a w coraz większym – do władz samorządowych, które, mimo licznych zastrzeżeń, są coraz częściej postrzegane jako faktyczny reprezentant interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy zaczynają zdawać sobie sprawę z usługowej roli samorządu, co powinno przejawiać się również w efektywnym zarządzaniu powierzonym mu wspólnym mieniem oraz sprawnej obsłudze w urzędach. Możliwe, a wręcz konieczne, jest poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania działalności w poszczególnych projektach realizowanych w tym celu, jak również organizacyjne wsparcie instytucji zewnętrznych.

Rozwijając umiejętności miejscowej ludności samorząd Gminy Wałcz wspierać będzie rozwój lokalnej przedsiębiorczości prowadzącej do rozwoju gospodarczego regionu. Wychodząc naprzeciw tym celom władze zamierzają rozpowszechniać wiedzę na temat możliwości inwestowania w Gminie a tym samym poprzez wsparcie ze środków zewnętrznych realizować politykę uzbrajania terenów pod inwestycje. Dając szansę lokalnej przedsiębiorczości władze chcą także doprowadzić do zmniejszania się bezrobocia na terenie gminy a tym samym ukrócenia ujemnego salda migracyjnego.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1.1. Pełniejsza obsługa przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Cel szczegółowy 1.2. Intensyfikacja działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

Cel szczegółowy nr 1.1 Pełniejsza obsługa przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Opis celu

Dostrzegana jest potrzeba stworzenia kompleksowego, spójnego i jednolitego systemu informacji o możliwościach inwestowania w gminie oraz towarzyszących im procedurach administracyjnych.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Dlatego też władze gminy będą dążyć do wdrożenia sprawnego, efektywnego i skutecznego systemu obsługi inwestorów uwzględniającego wydawanie decyzji administracyjnych, zgodnie z kompetencjami gminy. W tym celu urzędnicy skoncentrują się na przygotowaniu i wdrożeniu gminnego systemu ulg i preferencji dla inwestorów oraz uczynienia z urzędu miejsca przyjaznego dla przedsiębiorców.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i wdrożenie gminnego systemu ulg i preferencji dla przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych.
2. Przygotowanie organizacyjne urzędu gminy do obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych, szczególnie w aspekcie pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na rzecz zdynamizowania rozwoju gospodarczego.

Cel szczegółowy nr 1.2 Intensyfikacja działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

Opis celu

Promocja gospodarcza gminy Wałcz prowadzona będzie na kilku płaszczyznach. Dostrzegana jest potrzeba integracji środowisk przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Wałcz przy wsparciu Urzędu gminy, w zakresie promocji gospodarczej gminy. W celu poprawy wizerunku gminy w zakresie możliwości podejmowania działalności gospodarczej zostanie przygotowany i wypracowany program promocji gospodarczej. Program koncentrować się będzie na promocji terenów możliwych do inwestowania inwestycyjnych oraz oferowanych przez nią ulg i udogodnień dla przedsiębiorców. W celu realizacji programu zostaną zastosowane różnorodne narzędzia promocji, w tym między innymi takie jak: Internet i inne media elektroniczne, prasa lokalna i regionalna, broszury promocyjne. W ramach programu promocji zostanie również zwiększona aktywność gminy oraz lokalnych podmiotów gospodarczych w targach, wystawach i innych przedsięwzięciach mających na celu promocję gospodarczą gminy. Dostrzegana jest również duża szanse związana z rozwojem współpracy międzygminnej i transgranicznej. Wspólne działania administracji gminnej oraz środowiska lokalnego biznesu na rzecz rozwoju tych form współpracy mogą w ocenie włodarzy przynieść wiele korzyści gospodarczych gminie Wałcz.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i realizacja programu promocji gospodarczej gminy uwzględniającego m.in. działalność rzemieślniczą i twórczość ludową.
2. Intensyfikacja międzygminnej i transgranicznej współpracy gospodarczej.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Cel strategiczny nr 2	Rozwój stanu infrastruktury technicznej

Stan infrastruktury technicznej na terenie danego obszaru determinuje jego pozycję konkurencyjną na rynku regionalnym i subregionalnym. Jest on wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców i troski o ich los. Zapewnienie odpowiedniego poziomu urządzeń i wyposażenia gospodarstw domowych powinna być jednym z priorytetowych działań samorządu. Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w tej dziedzinie i upowszechnianie ich na terenie całej gminy w ogromnym stopniu ułatwia mieszkańcom codzienne życie oraz zachęca nowe osoby do migracji w celach osadniczych. Dostrzegając bieżące problemy związane z funkcjonowaniem urządzeń użyteczności publicznej władze samorządowe Gminy Wałcz zamierzają podjąć szerokie działania zmierzające ku radykalnej poprawie tej sytuacji. W szczególności dotyczy to konieczności rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, opracowania i wdrożenia programów przydomowych oczyszczalni ścieków oraz prowadzenia ciągłej edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży.

Należy również zauważyć, że poziom wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej Gminy Wałcz wpływa również na atrakcyjność tej lokalizacji dla nowych inwestorów. Tereny dobrze uzbrojone są magnesem dla przedsiębiorców mogących stworzyć kolejne miejsca pracy. W ten sposób również pośrednio inwestycje infrastrukturalne są w stanie podnieść jakość życia w danej społeczności. Zgodnie z prognozami analityków wpływ czynników związanych z wyposażeniem terenu w media na decyzje lokalizacyjne inwestorów będzie się w kolejnych latach zwiększał. Władze gminy biorąc pod uwagę wskazaną tendencję planują prowadzić działania zmierzające do rozwoju lokalnej infrastruktury.

Bardzo ważnym aspektem działań związanych z podniesieniem poziomu infrastruktury technicznej w gminie jest przyczynianie się do poprawiania stanu środowiska. Zastosowanie rozwiązań ekologicznych pozwoli na ograniczenie zanieczyszczeń i promowanie gminy. Dla mieszkańców, oprócz wymienionych wcześniej udogodnień opisywane przedsięwzięcia zapewnią również korzyści z życia w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania operacyjne:

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 2.1. Poprawa dostępności i jakości usług teleinformatycznych.

Cel szczegółowy 2.2. Budowa i modernizacja lokalnej sieci drogowej.

Cel szczegółowy 2.3. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Cel szczegółowy 2.4. Budowa i rozbudowa wodociągów i sieci wodociągowej.

Cel szczegółowy 2.5. Poprawa m.in. bazy oświatowo – sportowej

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Cel szczegółowy nr 2.1 Poprawa dostępności i jakości usług teleinformatycznych.

Opis celu

Niedostateczny rozwój nowoczesnych usług teleinformatycznych stanowi istotną barierę rozwojową gminy. W celu rozwiązania tego problemu, w najbliższych latach zostanie zwrócona szczególna uwaga na ten element infrastruktury. Z uwagi na ograniczoną rolę samorządu gminnego w zakresie rozwoju infrastruktury i usług teleinformatycznych, działania zostaną skoncentrowane przede wszystkim na intensyfikacji współpracy z przedsiębiorstwami działającymi na tym rynku w celu ich zachęcenia do rozbudowy na terenie gminy infrastruktury i rozszerzenia oferty usług.

Proponowane zadania:

1. Podjęcie współpracy z przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi na rzecz rozwoju nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej i związanym z nią rynkiem usług na terenie gminy Wałcz.
2. Upowszechnienie usług internetowych z wykorzystaniem nowoczesnych łączy kablowych i światłowodowych.

Cel szczegółowy nr 2.2 Budowa i modernizacja lokalnej sieci drogowej.

Opis celu

Zgodnie z diagnozą infrastruktury drogowej, zawartej w profilu gminy Wałcz, stan dróg znajdujących się na terenie gminy jest zróżnicowany. Jakość dróg krajowych i wojewódzkich jest znacznie lepsza niż dróg powiatowych i gminnych. W związku z tym, w najbliższych latach priorytetem będzie podniesienie parametrów technicznych dróg gminnych i powiatowych, a także budowa nowych dróg. W tym celu gmina przystąpi do przygotowania i realizacji wieloletniego programu modernizacji i budowy dróg gminnych oraz będzie zabiegać o przyspieszenie wykonania remontów dróg powiatowych.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Odnowy Gruntów Rolnych i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i realizacja wieloletniego programu modernizacji dróg gminnych, ujętego w wieloletnim planie inwestycyjnym, uwzględniającego zewnętrzne źródła finansowania inwestycji drogowych, w tym między innymi:

a) Modernizacja drogi gminnej Górnica – Jeziorko (2008) o wartości 895.645 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

b) Modernizacja drogi gminnej Górnica – Laski Wałeckie (2008 – 2009) o wartości 794.955 zł.
c) Budowa oświetlenia ulicznego wsi Ostrowiec (2008) – o wartości 60.000 zł.
2. Wsparcie organizacyjne działań samorządu powiatowego na rzecz modernizacji dróg powiatowych.
3. Wspólne z samorządem powiatowym oraz gminami sąsiednimi opracowanie wieloletniego programu poprawy stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych.
4. Poprawa efektywności zarządzania drogami gminnymi - bieżące zarządzanie drogami.
5. Budowa chodników w miejscowościach wiejskich.
6. Budowa parkingów i skwerów na terenie Gminy.
7. Utrzymanie przynajmniej obecnego poziomu obsługi ludności przez komunikację zbiorową (samochodową i autobusową).
8. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach gminnych i powiatowych.

Cel szczegółowy nr 2.3 Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Opis celu

Z punktu widzenia dbałości o zrównoważony rozwój gminy i zwrócenia uwagi na stan środowiska naturalnego, istnieje potrzeba przyspieszenia działań na rzecz rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminie. Planuje się, iż zostaną wdrożone plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenach nieskanalizowanych miejscowości gminy, na podstawie przygotowanej już dokumentacji projektowej i jej dalszy rozwój w kolejnych latach.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – działki rekreacyjne (2009) o wartości 420.000 zł.
2. Budowa sieci kanalizacyjnej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór (2009) o wartości 800.000zł.
3. Budowa sieci kanalizacyjnej Różewo– Chwiram (2011) o wartości 970.000 zł.
4. Budowa sieci kanalizacyjnej Ostrowiec – Wałcz (2012) o wartości 570.000 zł.
5. Budowa sieci kanalizacyjnej Zdbice – Szwecja (2013) o wartości 670.000 zł.
6. Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – Strączno – Chwiram (2014) o wartości 1.400.000 zł.
7. Zakup urządzeń do oczyszczalni (2008) o wartości 30.000 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

8. Budowa sieci kanalizacyjnej w Wiesiółce (2009) o wartości 100.000 zł.
9. Budowa sieci kanalizacyjnej o oczyszczalni ścieków w Chudym (2009) o wartości 150.000 zł.
10. Budowa sieci kanalizacyjnej o oczyszczalni ścieków w Dobrzycy (2009) o wartości 150.000 zł.

Cel szczegółowy nr 2.4 Budowa i rozbudowa wodociągów i sieci wodociągowej.

Opis celu

Mimo wysokiego stopnia zwodociągowania gminy należy kontynuować działania w tej dziedzinie, gdyż na terenie gminy Wałcz nadal istnieją miejscowości pozbawione sieci wodociągowej oraz miejscowości, w których wymagana jest jej rozbudowa i modernizacja. Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym zostały przygotowane plany i realizacja budowy sieci wodociągowej na terenie gminy. Działania te będą skorelowane z planem modernizacji istniejących sieci wodociągowych tak, aby stanowiły spójną całość. Poza tym w ramach inwestycji gmina planuje się wymianę rur azbestowych na poliuretanowe.
W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Zakończenie procesu wodociągowania gminy, w tym między innymi:

a) Budowa sieci wodociągowej Nakielno – Dobrochowo – Nagórze – Prusinowo – Prusinówko – Rutwica (2008) wraz z kanalizacją w Nakielnie o wartości 2.320.000 zł.
b) Budowa sieci wodociągowej Witankowo Kolonia – Chude (2008) o wartości 264.000 zł.
c) Budowa sieci wodociągowej Różewo – Różewo Kolonia (2008) o wartości 336.000 zł.
d) Zakup urządzeń do hydroforni (2008) o wartości 30.000 zł.
e) Budowa sieci wodociągowej Nakielno – działki rekreacyjne (2009) o wartości 235.000 zł.
f) Budowa sieci wodociągowej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór (2009) o wartości 1.435.000 zł.
g) Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Gostomia - Łąki (2009) o wartości 696.000 zł.
h) Budowa sieci wodociągowej Witankowo – Czapla – Wiesiółka (2010) o wartości 400.000 zł.
i) Budowa sieci wodociągowej Karsibór – Dobrogoszcz – Jarogniewie (2010) o wartości 456.000 zł.
j) Budowa sieci wodociągowej Różewo – Chwiram (2009) o wartości 800.000 zł.
k) Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Różewo – Popowo (2010) o wartości 1.100.000 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

l) Budowa sieci wodociągowej Karsibór – Dobrogoszcz – Jarogniewie (2010) o wartości 456.000 zł.

m) Budowa sieci wodociągowej Różewo –Dobino (2011) o wartości 757.000 zł.

n) Budowa sieci wodociągowej Dębołęka – Kłosowo – Boguszyn (2012) o wartości 813.000 zł.

o) Budowa sieci wodociągowej Skrzyżowanie (Karsibór – Cegielnia) – Omulno (2014) o wartości 324.000 zł.

p) Budowa sieci wodociągowej Zdbice – Szwecja (2013) o wartości 1.229.000 zł.

Cel szczegółowy nr 2.5 Poprawa bazy oświatowo – sportowej i inne.

Niewystarczający poziom wyposażenia i warunków do uprawiania sportu czy edukacji powoduje narastające dysproporcje pomiędzy gminą Wałcz a miejscowościami mającymi takową bazę, a także uniemożliwia w praktyce skuteczne kształcenie i nabywanie dobrych nawyków ruchowych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży.

Dlatego też w zamiarze inwestora – Gminy Wałcz jest, aby powstały wysokiej jakości obiekty, pomocne w rozwijaniu zamiłowania do ruchu i sportu w ogóle, zmieniając siedzący tryb życia dzieci i młodzieży w rekreację i dobre nawyki sportowe. Z myślą o uczniach, ale także przede wszystkim członkach klubów sportowych i żeglarskich Gmina zamierza zrealizować przedsięwzięcia pomocne w realizacji pasji sportowych na wysokiej jakości wybudowanych obiektach sportowych, w różnych częściach gminy, a także obiektach kulturowo – oświatowych dających możliwość realizacji pasji życiowych. Poniżej wskazano proponowane zadania w tym zakresie.

Proponowane zadania:

1. Rozwój infrastruktury sportowej, między innymi poprzez następujące inwestycje:

a) Budowa boisk sportowych na terenie gminy (2008) o wartości 210.000 zł.

b) Budowa zalecz przy boiskach sportowych (2008) o wartości 150.000 zł.

c) Budowa Sali gimnastycznej przy SP w Karsiborze (2008 – 2009) o wartości 3.000.000 zł.

2. Budowa i modernizacja obiektów kultury, także zabytkowej, między innymi poprzez następującej inwestycje:

a) Modernizacja świetlicy wiejskiej w Świętosławiu (2008) o wartości 70.000 zł.

b) Wyposażenie świetlic wiejskich w miejscowościach Kłębowiec, Rudki, Dębołęka, Karsibór (2008) o wartości 190.000 zł.

2. Budowa i modernizacja obiektów oświaty szkolnej i przedszkolnej na terenie Gminy:

a) Społeczeństwo Informacyjne – punkty dostępowe w szkołach (2008) o wartości 50.000 zł.

b) Budowa placów zabaw (2008) o wartości 190.000 zł.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

5. Inne

a) Przebudowa budynku z przeznaczeniem na lokale mieszkalne w Rudkach (2008) o wartości 200.000 zł

b) Przebudowa budynku szkoły w Kłębowu na lokale mieszkalne (2008) o wartości 100.000 zł.

c) Modernizacja budynku „Biorol" (2008 – 2009) o wartości 230.000 zł.

d) Wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów w Gminie (2008) o wartości 35.000 zł.

e) Modernizacja budynku OSP w Dębołęce (2008) o wartości 50.000 zł.

f) Zakup motopomp dla jednostek OSP (2008) o wartości 100.000 zł.

g) Zakup samochodu ciężarowego (2008) o wartości 120.000 zł.

Cel strategiczny nr 3	***Rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.***

W gospodarce na terenie gminy Wałcz zdecydowanie dominuje sektor rolniczy. Zbyt duża liczba osób zatrudnionych w tym sektorze i niska efektywność czynników produkcji sprawia, że w większości praca ta nie jest w stanie zapewnić odpowiednich dochodów. Dostrzegając ten problem samorząd gminy będzie zabiegał o większą dywersyfikację lokalnej gospodarki, poprzez przyciągnięcie nowych inwestorów dających zatrudnienie w przemyśle i usługach. Celem władz w najbliższych latach jest wypromowanie wizerunku Gminy Wałcz jako miejsca przyjaznego przedsiębiorcom, jak również pobudzanie mieszkańców do większej aktywności gospodarczej. Integralną częścią tych działań będzie uzbrajanie działek pod inwestycje, jak również opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania danych terenów. Szczególnie ważne dla gminy jest rozwijanie przedsięwzięć okołorolniczych np. przetwórstwa, zwłaszcza owocowo – warzywnego, co umożliwi zatrudnienie miejscowej siły roboczej. Inną formą ożywiania lokalnego rynku pracy jest organizacja i rozwijanie oferty szkoleniowej, umożliwiającej przekwalifikowanie się osobom zatrudnionym dotychczas w rolnictwie. Ważnym aspektem działań jest wykorzystanie dogodnej lokalizacji przy ważnych szlakach komunikacyjnych, co sprzyja lokalizacji nowych inwestycji

Szansą na wzrost gospodarczy obszaru jest również rozwijanie funkcji turystycznych. W tym celu władze samorządowe zamierzają promować wizerunek gminy o czystym środowisku naturalnym wśród potencjalnych zewnętrznych klientów. W dużym stopniu zmiana charakteru działek z typowo rolniczych na łączące elementy turystyczne (np. gospodarstwa agroturystyczne) pozwolą na zwiększenie dochodów zarówno mieszkańców, jak i budżetu gminy. Dlatego też planuje się uruchomienie usług przy przyjętych trasach turystycznych, które pozwolą na rozwój tego sektora (będą

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

to zwłaszcza usługi handlowe z punktami pamiątkowymi), uruchomienie bazy noclegowej dla potencjalnych turystów a także wspomaganie prywatnych przedsiębiorców organizujących atrakcje turystyczne.

Celem władz Gminy będzie także pomoc tym rolnikom, którzy w żaden sposób nie będą chcieli zmieniać swojego areału poprzez wsparcie rozwiązań systemowych zmierzających do pozyskiwania środków zewnętrznych. Tym celom sprzyjać będzie program RPO i PROW promujący i dofinansowujący rolników chcących rozwijać swój majątek rolniczy.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania szczegółowe:

Cel szczegółowy 3.1. Promocja żywnościowych i nieżywnościowych ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.

Cel szczegółowy 3.2. Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

Cel szczegółowy nr 3.1 Promocja żywnościowych i nieżywnościowych ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.

Opis celu

Stojąc w obliczu wyzwania, jakim jest zmiana funkcji nowoczesnego rolnictwa podejmowane będą działania na rzecz przeprofilowania działalności rolnej, przede wszystkim małych gospodarstw indywidualnych. Gmina koncentrować będzie się na ekologicznym aspekcie współczesnego rolnictwa, pragnąc dostosować go do trendów gospodarki światowej oraz polityki rolnej w Unii Europejskiej. Dokonać się to może poprzez promowanie produkcji źródeł energii odnawialnej z wykorzystaniem, w tym rzepaku i wierzby. Przekwalifikowanie gospodarstw musi być zintegrowane z pozyskaniem środków zewnętrznych na ten cel, pochodzących głównie z funduszy strukturalnych UE przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich.

Proponowane zadania:

1. Promowanie i zachęcanie do rozwoju produkcji ekologicznej oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.
2. Stymulowanie produkcji oraz upraw stanowiących źródło energii niekonwencjonalnych.
3. Opracowanie kompleksowych programów przeprofilowania produkcji rolnej w gminie m.in. w kierunku produkcji sadowniczej i warzywniczej.

Cel szczegółowy nr 3.2 Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

Opis celu

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl** ECD

W zamiarze gminy jest podjęcie szeregu działań zorientowanych na wspieranie i rozwijanie ekonomicznego otoczenia rolnictwa. Działania te mają sprzyjać tworzeniu przemysłu spożywczego i usług a także ułatwiać powstawanie nowych firm działających w otoczeniu rolnictwa. Dlatego istotne jest również opracowanie i bieżąca aktualizacja informacji o możliwościach uzyskania wsparcia zewnętrznego, przede wszystkim pochodzącego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Działania na rzecz pozyskania inwestorów zewnętrznych uwarunkowane będą w dużej mierze na osiągnięcie celów związanych z poprawą infrastruktury technicznej gminy Wałcz.

Proponowane zadania:

1. Wspieranie tworzenia lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
2. Stosowanie zachęt celem rozwoju lokalnego rynku hurtowego.
3. Intensyfikacja działań na rzecz upowszechnienia wśród przedsiębiorców informacji o możliwościach wykorzystania programów pomocowych zorientowanych na rozwój przemysłu rolno-spożywczego, w szczególności programu PROW.
4. Przygotowanie i wdrożenie systemu ulg i preferencji dla inwestujących w przemysł rolno-spożywczy oraz sektor usług dla rolnictwa.
5. Tworzenie nowych instytucji wiejskich i podniesienie wiedzy zawodowej rolnika. Stymulowanie i wspieranie przemian w strukturze indywidualnych gospodarstw rolnych w celu poprawy struktury agrarnej
6. Organizowanie szkoleń i kursów promujących nowe uprawy roślin dochodowych.
7. Poprawa efektywności produkcji rolniczej i rozwijanie rolnictwa ekologicznego. Uruchomienie instrumentów ekonomicznych zachęcających i wspomagających przy budowie zakładów przetwórczych.
8. Rozwój hodowli zgodnie z potrzebami jakościowymi przemysłu przetwórczego.

Cel strategiczny nr 4	***Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy w celu zwiększenia dochodów mieszkańców***

Oprócz elementów infrastruktury sportowo – oświatowej niezwykle ważne jest, aby w gminie rozwijała się turystyka. Niewątpliwym atutem gminy jest wielość posiadanych jezior, które przyciągać mogą potencjalnych inwestorów i turystów jak i istnienie Wału Pomorskiego w postaci bunkrów powojennych. Elementy te pozwolą sprostać postępowi czasu i rozwojowi cywilizacji, która pragnie coraz to nowych elementów infrastruktury technicznej. Dlatego należy w gminie Wałcz wiele elementów rozwojowych skierowanych zostanie na ten obszar życia, z którego gmina może czerpać niewątpliwe

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

zyski. W tym celu zamierzenia władz gminy pójdą w kierunku rozwoju także tej dziedziny – turystki i agroturystyki.

Cel szczegółowy 4.1. Wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury turystycznej.

Cel szczegółowy 4.2. Rozwój działalności agroturystycznej.

Cel szczegółowy 4.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej.

Cel szczegółowy nr 4.1 Wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury turystycznej.

Opis celu

Przygotowanie zróżnicowanych produktów turystycznych stanowiących ofertę turystyczną gminy musi być poprzedzone zinwentaryzowaniem istniejącej bazy zasobów turystycznych. Zidentyfikowanie i rozpoznanie stanu infrastruktury turystycznej w gminie pozwoli na rozpoczęcie prac nad opracowaniem kompleksowej oferty turystycznej, skierowanej na określony typ turystyki. Wiedza ta powinna stać się podstawą dla wdrożenia koncepcji poprawy infrastruktury turystycznej gminy, uwzględniającej zagospodarowanie najbardziej atrakcyjnych terenów, dużych skupisk leśnych oraz jezior: Bytyń, Zdbiczno, Raduń, Businowskie Duże, Zamkowe, Łubianka, oraz Krępsko Górne. Zewidencjonowanie zasobów gminy pozwoli na ukazanie najlepszych stron i specyfiki terenu, co zaowocuje wzrostem ruchu turystycznego w gminie. Ponadto istotnym elementem jest dbałość o stan dziedzictwa historycznego i kulturowego m.in. o stan zabytków.

Proponowane zadania:

1. Zewidencjonowanie potencjału turystycznego gminy – przygotowanie podstaw dla oferty turystycznej.
2. Podjęcie współpracy z gminami sąsiednimi, w tym również z gminami niemieckimi, w celu przygotowania wspólnego produktu turystycznego oraz jego promocji.
3. Przygotowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych oraz jego włączenie do oferty turystycznej gminy (produktu turystycznego).
4. Przygotowanie i realizacja programu ochrony dóbr kultury między innymi poprzez realizację następujących inwestycji:

a) Modernizacja świetlicy wiejskiej w Świętosławiu (2008) o wartości 70.000 zł.
b) Wyposażanie świetlic wiejskich w miejscowościach Kłębowiec, Rudki, Dębołęka, Karsibór (2008) o wartości 190.000 zł.

5. Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie gminy, między innymi poprzez realizację inwestycji:

a) Budowy szlaków rowerowych i turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

b) Wydanie folderu turystycznego

Cel szczegółowy nr 4.2. Rozwój działalności agroturystycznej.

Rozwój działalności agroturystycznej w gminie Wałcz stanowić może ważny czynnik przyczyniający się do zwiększenia dochodów ludności. Istniejące na obszarze gminy indywidualne gospodarstwa rolne powinny stanowić potencjał dla zaistnienia w gminie tej formy działalności pozarolniczej. W celu możliwie najefektywniejszego wykorzystania potencjału agroturystycznego gminy, rozwój turystyki powinien być silnie powiązany z realizacją pozostałych celów w obszarze turystyki, szczególnie z rozwojem turystyki kwalifikowanej tak, aby powstał spójny i kompleksowy produkt turystyczny gminy. Samorząd gminy Wałcz podejmie szereg działań o charakterze promocyjnym i szkoleniowym, które będą miały na celu uświadomienie mieszkańcom gminy o potencjalnych korzyściach osobistych i zbiorowych, płynących ze zmiany profilu swojej działalności z typowo rolniczej na agroturystyczną.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie programu rozwoju agroturystyki, uwzględniającego dostępne w gminie różnorodne formy turystyki kwalifikowanej.
2. Promocja agroturystyki jako pozarolniczej formy działalności gospodarczej mieszkańców obszarów wiejskich.
3. Upowszechnienie informacji wśród mieszkańców gminy o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego dla inwestujących w rozwój gospodarstw agroturystycznych.
4. Przygotowanie i realizacja programów szkoleniowych dla zainteresowanych podjęciem działalności agroturystycznej.
5. Przygotowanie i wdrożenie programu promocji ofert gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących w gminie.

Cel szczegółowy 4.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej.

Opis celu

W gminie istnieje potrzeba stworzenia oferty turystycznej w zakresie tzw. ścieżek edukacyjnych turystyki pieszej. Odpowiednio przygotowane i poprowadzone trasy turystyczne pełnić będą, oprócz funkcji rekreacyjnej, także edukacyjną, zapoznając odwiedzających z dziedzictwem historycznym, kulturowym oraz przyrodniczym gminy Wałcz. Koniecznym elementem składającym się na ofertę turystyki kwalifikowanej jest przygotowanie planów rozwoju turystyki pieszej. Ważnym elementem rozwoju turystyki w gminie jest także odpowiednie wykorzystanie zasobów wodnych. Władze gminy podejmą

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl
ECD

starania o stworzenie dogodnych warunków do uprawiania turystyki kajakowej i windsurfingu. Gmina będzie również starać się o wykorzystanie istniejącego w gminie potencjału dla rozwoju turystyki konnej.

Proponowane zadania:

1. Opracowanie i wdrożenie koncepcji rozwoju turystyki rowerowej w gminie.
2. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki wodnej.
3. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki pieszej i konnej.

Cel strategiczny nr 5	***Rozwój infrastruktury społecznej.***

W ramach celu strategicznego nr 5 realizowane będą następujące cele szczegółowe:
Cel szczegółowy 5.1. Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców z myślą o zwalczaniu patologii społecznych.
Cel szczegółowy 5.2. Promocja funkcji mieszkalnej gminy.
Cel szczegółowy 5.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Cel szczegółowy nr 5.1 Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców.

Opis celu

Bierność, apatia i marazm to niezwykle częsta charakterystyka postaw mieszkańców gminy. Zachowania tego typu utrudniają realizację wielu przedsięwzięć, których beneficjentami jest cała społeczność lokalna. Zmiana świadomości społecznej w tym zakresie pozwoli na uruchomienie działań, które pozwolą na powstanie utrwalonego sektora pozarządowego. Efektywne i sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie może stać się platformą współpracy z sektorem biznesu oraz otoczeniem gminy. Tym samym nastąpi zwiększenie lokalnego społecznego potencjału instytucjonalnego.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie programu informowania mieszkańców o funkcjonowaniu organizacji pozarządowych.
2. Zapoznanie ze strukturą oraz metodami działania organizacji społecznych w Polsce i w Europie.
3. Przygotowanie platformy współpracy organizacji pozarządowych z sektorem biznesu i samorządem lokalnym.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

4. Usprawnienie przepływu oraz ułatwienie dostępu do informacji o programach aktywizacji zawodowej.

Cel szczegółowy nr 5.2 Promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Opis celu

Także na terenie Gminy Wałcz zauważalne są korzystne tendencje w migracji ludnościowej na terenie powiatu wałeckiego. Dlatego też celem władz gminy jest wykorzystanie ich w taki sposób, by przyczyniły się one do rozwoju mieszkalnictwa w gminie. Tym działaniom sprzyjać będzie zmiana systemu zarządzania budynkami wspólnot mieszkaniowych, która już przyczyniła się do większej troski samych właścicieli o zamieszkiwane przez nich budynki. Konieczna jest również realizacja przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu budynków będących własnością gminy. Równolegle władze gminy będą dążyć do opracowania oraz stworzenia oferty dla osób poszukujących zamieszkania w gminie Wałcz, zarówno zatrudnionych na obszarze gminy jak i pracujących w lokalnych zakładach przemysłowych powiatu wałeckiego. Promocja tak rozumianej funkcji mieszkalnej gminy powinna przyczynić się do ograniczenia lub nawet odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych w gminie oraz do zwiększenia jej potencjału rozwojowego.

Proponowane zadania:

1. Doskonalenie procesu zarządzania budynkami będącymi własnością wspólnot mieszkaniowych.
2. Przygotowanie i wdrożenie planu poprawy substancji mieszkaniowej będącej mieniem komunalnym.
3. Wykreowanie oferty promującej funkcje mieszkalne gminy i przedstawienie jej zainteresowanym mieszkańcom województwa.
4. Budowa (adaptacja) budynku z mieszkaniami socjalnymi w latach 2008 – 2010.

Cel szczegółowy nr 5.3 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Opis celu

Niezwykle istotnym elementem służącym budowaniu ładu ekologicznego w gminie jest zmiana świadomości jej mieszkańców. Należy prowadzić ustawiczne działania o charakterze szkoleniowym i edukacyjnym, przyczyniające się do wykreowania proekologicznych postaw i zachowań mieszkańców gminy Wałcz. Ważną rolę w przygotowywanym programie podnoszenia świadomości ekologicznej powinny pełnić organizowane cyklicznie w szkołach i innych placówkach edukacyjnych zajęcia

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

poświęcone tej problematyce. Ich adresatami będzie młodzież, która powinna stanowić grupę upowszechniającą zdobytą w tym obszarze wiedzę. Programem edukacji ekologicznej powinni zostać objęci dorośli, poprzez udział w imprezach i targach promujących ekologiczne standardy postępowania.

Proponowane zadania:

1. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleniowego dla młodzieży dotyczącego problematyki ekologicznej w aspekcie jej wpływu na ogólną sytuację gminy.
2. Organizacja imprez i targów promujących ekologiczne standardy zachowań w życiu codziennym.
3. Powiązanie działań promujących zachowania ekologiczne z pokrewnymi obszarami gospodarki gminnej, w tym gospodarki odpadami i rolniczej produkcji ekologicznej.

4.4. Struktura logiczna Strategii Gminy Wałcz na lata 2008 - 2015

Poniżej przedstawiono graficzną ilustrację całościowej struktury planu strategicznego Gminy Wałcz :

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Wizja Gminy:

Wałcz to gmina wiejska z intensywnie rozwijającą się przedsiębiorczością, konkurencyjnym w regionie rolnictwie i turystyce wodnej, zapewniająca swoim mieszkańcom możliwości indywidualnego rozwoju, dostęp do nowoczesnej edukacji, bogatej oferty kulturalnej i sportowej oraz opieki zdrowotnej a przede wszystkim oferująca pracę i stabilizację.

Misja Gminy:

Dążenie do zapewnienia wysokiego standardu życia swoich mieszkańców przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych instrumentów zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego gminy

Cele strategiczne	nr 1	nr 2	nr 3	nr 4	nr 5
	Rozwój gospodarczy	Rozwój infrastruktury technicznej	Rozwój alternatywnych form gosp. rolnej i org. produkcji oraz dosk ekon. otoczenia rolnictwa	Wykorzystanie potencjału turystycznego gm. w celu zwiększenia dochodów mieszkańców.	Rozwój infrastruktury społecznej
Cele szczegółowe	1.1. Zapewnienie pełniejszej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej	2.1 Poprawa dostępności i jakości usług teleinformatycz.	3.1. Promocja żywnościowych i nieżywnościowych ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.	4.1. Wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury turystycznej.	5.1. Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców z myślą o zwalczaniu patologii społecznych
	1.2. Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy	2.2. Budowa i modernizacja lokalnej sieci drogowej	3.2. Udoskonalenie ekon. otoczenia rolnictwa.	4.2. Rozwój działalności agroturystycznej.	5.2. Promocja funkcji mieszkalnej gminy
		2.3. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej		4.3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej	5.3. Podnoszenie świadomości ekol. mieszkańców gminy.
		2.4. Budowa i rozbudowa wodociągów i sieci wod.			
		2.5. Poprawa m.in. bazy oświatowo – sportowej			

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

5. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii

Cele wymienione w poprzednich rozdziałach Gmina Wałcz będzie starała się realizować we własnym zakresie, lecz ma świadomość, że większości z nich nie jest w stanie osiągnąć sama. Tak duża ilość zadań i projektów zmusi gminę w przyszłości do skorzystania z pomocy funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W Polsce wzrost rozwoju regionalnego do roku 2006 wdrażany był za pomocą pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO), dotyczących wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich, restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb, oraz infrastruktury transportowej.

Obok nich realizowany był dwufunduszowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – zarządzany na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim oraz program operacyjny pomocy technicznej, służący wsparciu wdrażania funduszy strukturalnych. Celem ZPORR było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej, terytorialnej oraz integracji z Unią Europejska.

Na lata 2007 – 2013 przewidziano inny zakres wdrażania funduszy strukturalnych. Będą one realizowane w systemie krajowym poprzez programy: Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki. Realizowany do tej pory ZPORR zmieniony został na 16 Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych województw, które zawierać będą plany i dążenia lokalnych samorządów. To na tej właśnie podstawie kształtowany jest program i poszczególne priorytety dla każdego województwa. W Województwie Zachodniopomorskim projekt Programu Operacyjnego na chwilę obecną zakłada realizację ośmiu następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I „Gospodarka – Innowacje – technologie”

Oś priorytetowa II „Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej”

Oś priorytetowa III „Rozwój społeczeństwa informacyjnego”

Oś priorytetowa IV „Infrastruktura ochrony środowiska”

Oś priorytetowa V „Turystyka, kultura i rewitalizacja”

Oś priorytetowa VI „Rozwój funkcji metropolitarnych”

Oś priorytetowa VII „Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia

Oś priorytetowa VIII „Pomoc techniczna”

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

Gmina Wałcz własne cele i zadania ma realizować między innymi korzystając z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Skorzystanie z tego programu sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionu, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych. Osiągnięcie tego ma się odbywać poprzez realizację 8 wskazanych osi priorytetowych.

Oprócz RPO WZ Gmina będzie korzystać z innych programów pomocowych będących częścią Narodowego Planu Rozwoju. Dotyczy to Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ponadto między innymi jednym z takich programów operacyjnych są kontrakty wojewódzkie, które zapewniają finansowanie najważniejszym inwestycjom w regionie z budżetu państwa. Środki kontraktu mogą być wykorzystane na współfinansowanie projektów dofinansowanych ze środków UE oraz na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie z publicznych środków krajowych. Kontrakt wojewódzki określa prawa i obowiązki stron, zakres, tryb i warunki realizacji działań wynikających z regionalnych programów operacyjnych. Ponadto kontrakt określa sposoby i terminy rozliczeń finansowych, zakres i tryb sprawozdawczości, jak również zasady oceny i kontroli realizowanych działań w ramach priorytetów przyjętych w Narodowym Planie Rozwoju. Ponadto programem, z którego będzie mogła korzystać Gmina Wałcz będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, działanie – „Odnowa i rozwój wsi" oraz działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej".

Gmina Wałcz swoje cele będzie realizować również dzięki pomocy finansowej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych. Jako jednostka samorządowa wykonując zadania proekologiczne będzie mogła skorzystać ze środków Funduszu takich jak: pożyczki, w tym pożyczki pomostowe, dotacje, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska, dopłaty do oprocentowania kredytów, częściowe umorzenia pożyczek.

System wdrażania Strategii Gminy Wałcz oraz realizacja celów w niej zawartych będzie realizowana przede wszystkim w oparciu o pomoc strukturalną Unii Europejskiej. Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii Gminy Wałcz będzie pełnił Urząd Gminy w Wałczu. W tym celu urząd może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Do jego zadań będzie należało:

1. ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii Gminy Wałcz,
2. zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii Gminy Wałcz,
3. zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
4. zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
5. kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
6. kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami Strategii,
7. ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
8. zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
9. przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
10. dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Lista planowanych przedsięwzięć inwestycji infrastrukturalnych

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.								
				2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Modernizacja drogi gminnej Górnica – Jeziorko	895.645 zł.	Środki własne – 50 % RPO WZ – 50 % lub FOGR		895,645							
2.	Budowa oświetlenia ulicznego wsi Ostrowiec	60.000 zł.	Środki własne – 100 %		60							
3.	Zakup urządzeń do oczyszczalni	30.000 zł	Środki własne – 100 %		30							
4.	Budowa sieci wodociągowej Nakielno – Dobrochowo – Nagórze – Prusinowo – Prusinówko – Rutwica wraz z kanalizacją w Nakielnie	2.320.000 zł	Środki własne – 25, % RPO WZ – 75 % lub PROW 2007–2013– 75 %		2.320							
5.	Budowa sieci wodociągowej Witankowo Kolonia – Chude	264.000 zł.	Środki własne – 25, % RPO WZ – 75 % lub PROW 2007–2013– 75 %		264							
6.	Budowa sieci wodociągowej Różewo – Różewo Kolonia	336.000 zł.	Środki własne – 25, % RPO WZ – 75 % lub PROW 2007–2013– 75 %		336							
7.	Zakup urządzeń do hydroforni	30.000 zł	Środki własne – 100 %		30							
8.	Budowa boisk sportowych na terenie gminy	210.000 zł	Środki własne – 25 % RPO WZ – 75% lub PROW 2007–2013– 75 %		210							
9.	Budowa zalecz przy boiskach sportowych	150.000 zł	Środki własne – 25 % RPO WZ – 75% lub PROW 2007–2013– 75 %		150							
10.	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Świętosławiu	70.000 zł	Środki własne – 25 % PROW 2007–2013– 75 %		70							

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl ECD

11.	**Wyposażenie świetlic wiejskich w miejscowościach Kłębowiec, Rudki, Dębołęka, Karsibór**	**190.000 zł**	Środki własne – **25 %** PROW 2007–2013**– 75 %**		190							
12.	**Społeczeństwo Informacyjne – punkty dostępowe w szkołach**	**50.000 zł**	Środki własne – **100%**		50							
13.	**Budowa placów zabaw**	**190.000 zł**	Środki własne – **25 %** PROW 2007–2013**– 75 %**		190							
14.	**Przebudowa budynku z przeznaczeniem na lokale mieszkalne w Rudkach**	**200.000 zł**	Środki własne – **100%**		200							
15.	**Przebudowa budynku szkoły w Kłębowu na lokale mieszkalne**	**100.000 zł**	Środki własne – **100%**		100							
16.	**Wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów w Gminie**	**35.000 zł.**	Środki własne – **100%**		35							
17.	**Modernizacja budynku OSP w Dębołęce**	**50.000 zł.**	Środki własne – **100%**		50							
18.	**Zakup motopomp dla jednostek OSP**	**100.000 zł**	Środki własne – **100%**		100							
19.	**Zakup samochodu ciężarowego**	**120.000 zł.**	Środki własne – **100%**		120							
20.	**Budowa Sali gimnastycznej przy SP w Karsiborze**	**3.000.000 zł.**	Środki własne **–25 %** RPO WZ **–75%**		350	2.650						
21.	**Modernizacja budynku „Biorol”**	**230.000 zł.**	Środki własne – **100** %		130	100						
22.	**Modernizacja drogi gminnej Górnica – Laski Wałeckie**	**794.955 zł**	Środki własne **–50 %** RPO WZ **–50% lub FOGR**			794,955						
23.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – działki rekreacyjne**	**420.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ **– 75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			420						
24.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór**	**800.000zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ **– 75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			800						

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

ECD

25.	**Budowa sieci kanalizacyjnej w Wiesiółce**	**100.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			100						
26.	**Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w Chudym**	**150.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			150						
27.	**Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w Dobrzycy**	**150.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			150						
28.	**Budowa sieci wodociągowej Nakielno – działki rekreacyjne**	**235.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			235						
29.	**Budowa sieci wodociągowej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór**	**1.435.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			1.435						
30.	**Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Gostomia - Łąki**	**696.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			696						
31.	**Budowa sieci wodociągowej Różewo – Chwiram**	**800.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**			800						
32.	**Budowa sieci wodociągowej Witankowo – Czapla – Wiesiółka**	**400.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**				400					
33.	**Budowa sieci wodociągowej Karsibór – Dobrogoszcz – Jarogniewie**	**456.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**				456					
34.	**Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Różewo – Popowo**	**1.100.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**				1.100					
35.	**Budowa sieci wodociągowej Różewo –Dobino**	**757.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**					757				
36.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Różewo– Chwiram**	**970.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**					970				
37.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Ostrowiec – Wałcz**	**570.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub						570			

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

			PROW 2007–2013– **75 %**									
38.	**Budowa sieci wodociągowej Dębołęka – Kłosowo – Boguszyn**	**813.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**						813			
39.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Zdbice – Szwecja**	**670.000 zł**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**							670		
40.	**Budowa sieci wodociągowej Zdbice – Szwecja**	**1.229.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**							1.229		
41.	**Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – Strączno – Chwiram**	**1.400.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**								1.400	
42.	**Budowa sieci wodociągowej Skrzyżowanie (Karsibór – Cegielnia) – Omulno**	**324.000 zł.**	Środki własne – **25 %** RPO WZ – **75%** lub PROW 2007–2013– **75 %**								324	

źródło danych: WPI Gminy Wałcz

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

Plan finansowy na lata 2008 – 2015

Lp.	Nazwa zadania	Wartość ogólna	Środki UE	Środki własne
1	Modernizacja drogi gminnej Górnica – Jeziorko	895.645 zł.	447.822,50 zł.	447.822,50 zł.
2	Budowa oświetlenia ulicznego wsi Ostrowiec	60.000 zł.	-	60.000 zł.
3	Zakup urządzeń do oczyszczalni	30.000 zł	-	30.000 zł.
4	Budowa sieci wodociągowej Nakielno – Dobrochowo – Nagórze – Prusinowo – Prusinówko – Rutwica wraz z kanalizacją w Nakielnie	2.320.000 zł	1.740.000	580.000 zł
5	Budowa sieci wodociągowej Witankowo Kolonia – Chude	264.000 zł.	198.000	66.000 zł.
6	Budowa sieci wodociągowej Różewo – Różewo Kolonia	336.000 zł.	252.000	84.000 zł.
7	Zakup urządzeń do hydroforni	30.000 zł	-	30.000 zł
8	Budowa boisk sportowych na terenie gminy	210.000 zł	157.500	52.500 zł
9	Budowa zapleczy przy boiskach sportowych	150.000 zł	112.500	37.500 zł
10	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Świętosławiu	70.000 zł	52.500	17.500 zł
11	Wyposażenie świetlic wiejskich w miejscowościach Kłębowiec, Rudki, Dębołęka, Karsibór	190.000 zł	142.500	47.500 zł
12	Społeczeństwo Informacyjne – punkty dostępowe w szkołach	50.000 zł	-	50.000 zł
13	Budowa placów zabaw	190.000 zł	142.500	47.500 zł
14	Przebudowa budynku z przeznaczeniem na lokale mieszkalne w Rudkach	200.000 zł	-	200.000 zł
15	Przebudowa budynku szkoły w Kłębowu na lokale mieszkalne	100.000 zł	-	100.000 zł
16	Wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów w Gminie	35.000 zł.	-	35.000 zł.
17	Modernizacja budynku OSP w Dębołęce	50.000 zł.	-	50.000 zł.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

18	Zakup motopomp dla jednostek OSP	100.000 zł	-	100.000 zł
19	Zakup samochodu ciężarowego	120.000 zł.	-	120.000 zł.
20	Budowa Sali gimnastycznej przy SP w Karsiborze	3.000.000 zł.	2.250.000	750.000 zł
21	Modernizacja budynku „Biorol”	230.000 zł.	-	230.000 zł.
22	Modernizacja drogi gminnej Górnica – Laski Wałeckie	794.955 zł	397.477,50	397.477,50 zł
23	Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – działki rekreacyjne	420.000 zł	315.000	105.000 zł.
24	Budowa sieci kanalizacyjnej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór	800.000zł	600.000	200.000 zł.
25	Budowa sieci kanalizacyjnej w Wiesiółce	100.000 zł	75.000	25.000 zł.
26	Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w Chudym	150.000 zł.	112.500	37.500 zł.
27	Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków w Dobrzycy	150.000 zł.	112.500	37.500 zł.
28	Budowa sieci wodociągowej Nakielno – działki rekreacyjne	235.000 zł.	176.250	58.750 zł.
29	Budowa sieci wodociągowej Górnica – Świętosław – Kolno – Karsibór	1.435.000 zł.	1.076.250	358.750 zł.
30	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Gostomia - Łąki	696.000 zł	522.000	174.000 zł.
31	Budowa sieci wodociągowej Różewo – Chwiram	800.000 zł.	600.000	200.000 zł.
32	Budowa sieci wodociągowej Witankowo – Czapla – Wiesiółka	400.000 zł.	300.000	100.000
33	Budowa sieci wodociągowej Karsibór – Dobrogoszcz – Jarogniewie	456.000 zł.	342.000	114.000 zł.
34	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Różewo – Popowo	1.100.000 zł.	825.000	275.000 zł.
35	Budowa sieci wodociągowej Różewo – Dobino	757.000 zł	567.750	189.250 zł.
36	Budowa sieci kanalizacyjnej Różewo– Chwiram	970.000 zł.	727.500	242.500 zł
37	Budowa sieci kanalizacyjnej Ostrowiec – Wałcz	570.000 zł.	427.500	142.500 zł.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

38	**Budowa sieci wodociągowej Dębołęka – Kłosowo – Boguszyn**	**813.000 zł**	**609.750**	**203.250 zł.**
39	**Budowa sieci kanalizacyjnej Zdbice – Szwecja**	**670.000 zł**	**502.500**	**167.500 zł.**
40	**Budowa sieci wodociągowej Zdbice – Szwecja**	**1.229.000 zł.**	**921.750**	**307.250 zł**
41	**Budowa sieci kanalizacyjnej Nakielno – Strączno – Chwiram**	**1.400.000 zł.**	**1.050.000**	**350.000 zł.**
42	**Budowa sieci wodociągowej Skrzyżowanie (Karsibór – Cegielnia) – Omulno**	**324.000 zł.**	**243.000**	**81.000 zł.**
	Razem	**22.900.600**	**15.999.050**	**6.901.550**

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych z WPI Gminy Wałcz

Poniżej przedstawiono także podział na finansowanie w latach całości kosztów inwestycyjnych z podziałem na środki własne, dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych:

źródła finansowania	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
środki własne kredyty	**2.372.823**	**2.356.478**	**489.000**	**431.750**
dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych	**3.507.823**	**5.974.478**	**1.467.000**	**1.295.250**
razem	**5.880.645,00**	**8.330.955,00**	**1.956.000,00**	**1.727.000,00**

źródła finansowania	**2012**	**2013**	**2014**
środki własne	**345.750**	**474.750**	**431.000**
dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych	**1.037.250**	**1.424.250**	**1.293.000**
razem	**1.383.000,00**	**1.899.000,00**	**1.724.000,00**

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z WPI Gminy Wałcz

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

6. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

6.1. Wdrażanie Strategii

Do wdrażania Strategii zaangażowani są partnerzy społeczni, w celu zapewnienia szerokiego udziału zainteresowanych instytucji i organizacji w rozwoju gminy. Warunkiem efektywnego wdrażania Strategii jest przygotowanie konkretnych projektów inwestycyjnych, zawierających: sposoby realizacji założonych celów, wdrażania działań, kryteriów oceny projektów rozwojowych, wskaźników monitoringu, partnerów, harmonogramów prac, planów finansowych i źródeł finansowania.

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone raz na dwa lata będą one przeglądane i ewentualnie korygowane, bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do tego dokumentu powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych przez społeczność lokalną potrzeb.

6.2. Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu realizacji monitoringu i oceny realizacji strategii ustanawia się następujące mechanizmy:

1. Odpowiedzialność za realizację zadań wynikających ze strategii będą ponosić osoby (komórki organizacyjne), wskazane w planie operacyjnym do strategii.
2. Monitoring realizacji strategii będzie prowadził 3 osobowy Zespół do spraw Monitoringu Strategii. W skład zespołu będą wchodzić: Przewodniczący Zespołu oraz 2 członków. Osoby wchodzące w skład Zespołu ds. Monitoringu Strategii nie mogą jednocześnie ponosić odpowiedzialności za realizację jakiegokolwiek zadania wynikającego ze strategii.
3. Zespół do spraw Monitoringu Strategii odbywa spotkania w cyklu trzymiesięcznym. Spotkania Zespołu mają na celu dokonywanie bieżącej oceny postępu i skutków realizacji strategii, a w szczególności zgodności postępu we wdrażaniu zadań z przyjętym harmonogramem oraz z parametrami produktów końcowych.
4. Zespół do spraw Monitoringu Strategii dokonuje bieżącej oceny realizacji zadań strategicznych na podstawie informacji otrzymanych ze strony osób odpowiedzialnych za realizację aktualnie realizowanych zadań.
5. Informacje w sprawie postępu realizacji strategii będą przekazywane do publicznej wiadomości w cyklu trzymiesięcznym. Odpowiedzialność za przekazywanie informacji ponosi Przewodniczący Zespołu.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl

6. Ocena realizacji strategii dokonywana jest przez Radę Gminy. Rada dokonuje oceny postępu i skutków realizacji strategii w cyklu dwuletnim, na podstawie sprawozdań, składanych Radzie przez Wójta Gminy oraz Przewodniczącego Zespołu do spraw Monitoringu Strategii.
7. Szczegółowe zasady dokonywania monitoringu i oceny realizacji strategii przygotuje Przewodniczący Zespołu ds. Monitoringu Strategii (w zakresie trybu pracy Zespołu) oraz Rada Gminy (w zakresie trybu oceny realizacji strategii).
8. Raz na cztery lata, Komitet ds. Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy dokona aktualizacji zapisów strategii w oparciu o ocenę jej realizacji. Zaktualizowana strategia jest przyjmowana na sesji Rady Gminy.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych instrumentów zapewniających efektywne wdrażanie Strategii. Również jego systematyczne zbieranie w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace zespołu monitorującego.

Miary wykonania projektów – W celu rzetelnego monitorowania wdrażania Strategii potrzebne będą dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. W ten sposób zostanie określony poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów – pozwoli to na funkcjonalne opisanie pożądanego stanu społeczno-gospodarczego za pomocą wartości liczbowych. Dla każdego z projektów kierowanych do realizacji zostaną zaproponowane odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiąganych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników, czy bezwzględnych informacji statystycznych, mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian, czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiąganych efektów.

Porównywanie wskaźników – Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanej Strategii jest również porównanie osiąganych wyników pomiędzy gminami. Porównywanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

tel: **(061) 821 74 02** fax: **(061) 642 15 06** mobil: **501 017 281** **biuro@ecd.az.pl** **www.ecd.az.pl**

6.3. Promocja programu strategicznego gminy

Promocja jest jednym z ważniejszych czynników kreujących rozwój społeczno-gospodarczy. Stanowi instrument pozwalający eksponować potencjał gminy i jej możliwości. Właściwie ukierunkowana promocja pozwala osiągnąć pożądane cele strategiczne i operacyjne, opisane w poprzednich rozdziałach.

Narzędziami promocji programu strategicznego gminy są:

- informatory, foldery, przewodniki itp.,
- szkolenie pracowników gminy w zakresie prowadzonych przez nich działań promocyjnych,
- informacja o gminie - rozbudowa strony internetowej wraz z zamieszczeniem na niej tekstu Strategii i okresowych raportów z realizacji programu

Przy wdrażaniu Strategii ważnym zagadnieniem będzie współpraca z podmiotami gospodarczymi – inwestorami - działającymi na terenie gminy, poprzez włączenie ich do procesu lokalnego rozwoju gospodarczego.

Realizacja zadań i celów strategicznych wymagać będzie różnych źródeł finansowania. Takimi źródłami mogą być użyte i dostępne:

- budżet państwa,
- budżet gminy,
- fundusze strukturalne,
- fundusze celowe,
- fundusze restrukturyzacyjne.

tel: (061) 821 74 02 fax: (061) 642 15 06 mobil: 501 017 281 biuro@ecd.az.pl www.ecd.az.pl